kup
eyen
nce,
araf
ve

zler

nce
kre-
erir.
faza
kul-
nız.
niz.

Yarım Ay

15 Kuruş 15/1/937 Nº 41

15 Günden 15 Güne

ÇOCUKLARI KORKUTMIYALIM ve DÖVMİYELİM...

Geçen gün bir aile meclisinde duydum: Bir baba, çocuğu okulda taşla bir cam kırdığı için, kendisine gönderilen mektuptan çok müteessir olur; sekiz yaşındaki çocuğunu kolundan tutup karakola götürür.

Bunu anlattıkları zaman içimden gelen bir isyanla gayri ihtiyarî:

— Yapılacak en basit şey, baba ile evlâdın yerlerini değiştirmekten ibaretti... demiştim.

Masum bir yavruya yapılan bu ağır ceza karşısında duyduğum bu isyan; çocuklara karşı daima şiddet göstermeğe alışmış olanları bazı büyükleri, hayretlere düşürmüştü.

Şüphesiz, henüz yaptığı kabahatin derecesini takdirden âciz bir yavruyu karakola götüren baba, bunu, çocuğu korkutmak maksadile yapmıştı. Maksadı çocuğu tethiş etmek, hareketinin nasıl bir cezaya lâyık olduğunu göstermekti. Bu şuursuz ve şefkatsiz babanın yaptığı fena hareketi, maelesef evlerinde bu, veya buna yakın şekillerde çocuklarına tekrar etmeyen kaç aile, kaç ana baba vardır?... Okumuş, az çok terbiye görmüş analar ve babalar bile:

— Uslu oturmazsan seni kömürlüğe kaparım!..

— Yaramazlık edersen seni bekçi babaya veririm!..

— Eğer bir daha yaparsan seni evden kovarım!..

Gibi tehditlerle hergün çocuklarını korkutmaktadırlar.

Halbuki bir çocuğa karşı yapılacak cinayetlerin en büyüğü: onu dövmek, ve ona korkunun ne olduğunu öğretmektir. Korku hayatta iradeyi öldüren, maneviyeti kıran en büyük âmil; ruh ve bedenin sıhhatını bozan en kuvvetli mikroptur. Çocuk büyüdükçe korkunun ne olduğunu öğrenebilir; ve şüphesiz hepimiz annelerimizin bilgisizliği yüzünden daha küçükken bunu öğrenmişizdir. Bilgisiz sevmek, bilgili fenalıktan daha fenadır. Annelerin çocukları korkutmak için kullandıkları tehditler, yavruların masum hayallerinde canlandırdıkları korkunç umacılar, onların saf ve temiz ruhları üzerinde silinmez izler bırakır. Bu korkutmalar, bazan çocuğun sinirlerini bozar: çocuk, gecelerini korkunç rüyalar, kâbuslar içinde geçirir. Bazan seciyesini bozar: çocuğu korkutmak, ona korktuğundan sakınmağı ve korkmadığı şeyi yapmağı öğretir; yani çocuğu köleliğe alıştırır.

Çocuk müdafaadan âciz bir varlıktır. Onu dövmek, tehdit etmek ve korkutmak kötü bir harekettir. Müdafaadan âciz bir hasta nasıl dövülemezse, müdafaadan âciz bir çocuk ta dövülemez, korkutulamaz, tehdit edilemez.

Unutmamalıdır ki çocukların müşahade ve tetkik hassası kuvvetlidir. Çocuk, hayalinde canlandırılan korkunç hayallerin, bir gün hakikat olmadığını öğrendiği zaman, hakkınızda vereceği ilk hüküm yalancı olduğunuzdur. Çocuklarını umacile korkutulanlar, çocuklarını birgün yalancı yapmağa alıştırıyorlar demektir. Çocuğun hayatta yalanı öğrenmemesi mümkün değildir. Fakat bunu ailesinden öğrenmesi, ve en ziyade saygı göstermesi lâzım gelen kimselerin onu tatbik ettiğini görmesi.. çocuk için manevî bir sukuttur.

Çocuklarını terbiye için tehdit ve korkutma yolunu tutanlar, kuvvetin kandırmaya faikiyetini kabul eden zaif kimselerdir. Zaife karşı kuvvet kullanmak kolaydır, fakat karşısındakinin izzetinefsine hürmet ederek ikna yoluna müracaat etmek güç bir iştir. Biri çabuk fakat muvakkat, öteki yavaş fakat sürekli bir meyva verir. Saltanat terbiyesi bizi birinci nevi telâkkiye alıştırmıştı. Ailede, cemiyette, okulda.. hulâsa bütün hayatımızda büyükler, küçüklere karşı daima kuvvet ve cebir kullanmağı tercih ederlerdi. Çocuğa karşı müstebit ve gaddar olmak, onu da ileride gaddar, müstebit yapmak demekti.

Cumhuriyet rejimi bizden çocukları sevmeği, onlara hürmet etmeği, onlarla dost ve arkadaş olmağı istiyor.

Anneler ve babalar! çocuğunuz her vakıt bir köle gibi değil, bir arkadaş gibi yanınıza gelmelidir.

— Azizim! Yılbaşı gecesi nerede idin? Neler yaptın bakalım?

— Tokatlıyanda idik. Şampanyanın tatlı rehaveti ile tam kestirmeğe başlamıştım ki.. Zozo Dalmas aynaları indirince, yıldırım gibi yerimden fırladım.

— *«Yılbaşındaydı bir sabah, erken,*

«Kıra çıktık. Havá soğuk karlı...»

Şairiâzam 1937 Yılbaşı sabahında refikasile «Taşlıkta» gezerken bundan kırk sene evvel yazdığı bu şiiri okuyordu.

İki çoban arasında:

— Yahu Dursun! Küçükle bu gidiş ne yana?

— Şehirde bayanlar hep hayvan postlarına bürünüp geziyorlarmış. Belki bizimkileri de iyi bir fiyatla satarız diye o yana gidiyoruz...

Taksimdeki tayyare sergisinde:

— Bay! İki saattenberi her tarafı gezdiniz. Teşhir edilen eserleri nasıl buldunuz?.

— Sizin nazarı dikkatinizi celbedeceğim diye, daha onlara bakmağa vakit bulamadım ki!..

Ruhlarla konuşan adam:

— Dikkat ediniz...Dikkat ediniz masanın ayaklari harekete başladı. Davet ettiğim ruh şimdi teşrif edecektir. Ondan ne sormak istiyorsunuz?

— 1937 de harp olacak mı, olmıyacak mı onu?..

Gelecek Sayımızda Başlıyor: SUS UYANMASIN!

Bayan Mükerrem Kâmil Su, bu çok kıymetli romanını bilhassa çok sevdiği Yarım Aydaki okuyucuları için yazmıştır. Onun yazılarını sevenlere, beyenecekleri bir romanı tefrika edebildiği için (Yarım Ay) da mes'uttur. (Sus Uyanmasın!) da: İçli bir sevgi, ıstırap, fedakârlık ve feragat duyguları, bir aşkın ne kadar kudretli olursa olsun bir çocuk hasretini yenemediği, yerli duygular, köy hatıraları, talebelik ânları, yaşlı bir profesörün azabı, yatağa düşen bir genç kızın acıları... ve sonunda bulutsuz, lekesiz, çalınmamış, yerinde kazanılmış bir saadet vak'aları güzel bir uslup, içli duygular, kuvvetli bir sanat ve tahlil ile canlandırılmışlardır.

BÜTÜN BİR KALB!

Okul sıralarından beri kafamda ışıklar yakan, içimde ürpermeler, sevinçler yaratan bir hayale kavuşacaktım. Çılgın gibi, havaî fişeği gibi ablamın odasından içeri daldım. Kollarımı boynuna kilitleyerek, kucağında çırpınarak müjdemi verdim.

Çocukluğumdan beri s e v i n c i m l e sevinen, üzüntümle üzülen sıcak bakışlı ablam, beni dinledi, dinledi de saçlarımı okşıyarak, acıyan bir sesle :

— Buna ben sevinmedim küçüğüm, dedi.

Bir aleve su atarsanız, bir balona iğne batırırsanız, temiz bir mendili kömür tozuna düşürürseniz ne olursa.. işte ben de öyle oldum.

Ablamın dizlerinin dibine kaydım. Başımı kucağına yatırarak :

— Niçin abla, niçin abla? diye inlemeğe başladım.

— Bu sevincini söndürmek, bu güzel gözlerine gölge düşürmek istemezdim yavrum. Fakat bu lâzım, eğer geri dönülmiyecek bir sevgi ile bağlı değilsen ona.. bundan vazgeç canım.

— Vazgeçmek mi? Buna imkân yok abla. Onu seviyorum, onun hastası olacak kadar ona bağlıyım. Fakat niçin onunla evlendiğimi istemiyorsun, fena adam mı o ?.

— Hayır küçüğüm, iyi adam. Fakat mesut olmıyacağını kuvvetle bildiğim için evlenme, diyorum. Bir romancı koca; sana, senin istediklerini veremez Leylâ.

— Ben, kalbinden başka birşey istemiyorum.

— İşte ben de ondan başka birşey söylemiyorum ki.. Sana, senin istediğini, yani kalbini, başlı başına bütün bir dilim olarak hislerini sana veremez.

— Bütün bir dilim kalp nasıl olur bilmiyorum. Fakat bir lokmasını versin abla, bana bu da yeter.

— Henüz çok gençsin. Başında sevgi fırtınası esiyor. Bugün onun bir bakışını, bir okşayışını, seven sesini hoş görürsün. Fakat yarın böyle düşünmiyeceksin. Kıskanacaksın. Kıskandıkça da saadetini elinden uçuracaksın, çocuğum.

***

Romancı Ziya Tanla evlenmeğe karar verdiğim gün, bir müjde vermek sevinci ile koştuğum ablamın odasında böyle.. ve buna göre daha birçok şey konuşmuş, onun sözlerine kulak asmamıştım Ziyayı seviyordum. İki yıldır hikâyelerinin, romanlarının kahramanları hep bendim. Daha talebe iken bir şair, bir romancı karısı olmak için deli olurdum. Bu isteğim şimdi yerini buluyor, iki yıldır uğrumda her fedakârlığı yapmağa hazır olan genç romancı, bana elini uzatıyordu.

***

Evlendik..

Üç ay, belki dünyada kimsenin sevişmediği gibi ateşle, humma ile, dili olmıyan kuvvetlerle seviştik. Belki Okyanusların ötesinde, en tabiî şartlar içinde yaşayan insanların arasına gidilse.. bizim kadar biribirine bağlı iki insan bulunmazdı.

Üç ay Ziya, ne bir hikâye yazdı, ne de bir roman tasarladı. Elele, başbaşa tabiatın güzelliklerine dalarak hayatı unuttuk. Bu aşk ve ihtiras çemberi içinden.. ben boğazına kadar tok bir insan gibi saadetten sarhoş, o, iliklerine kadar aç bir insan gibi boş çıktık.

Bu.. neden böyle olmuştu ?

Artık bunu düşünmek için önümde kocaman bir zaman ve aşılmaz, doldurulmaz bir yalnızlık vardı.

Ziya, bir akşam eve gelirgelmez son derece solgun, dalgın yazı odasına kapandı. Yemek falan yemedi. Şaşkın şaşkın kapıdan baktım. Masasına eğilmiş, ince uzun kâğıtlara harıl harıl birşeyler yazıyordu.

— Kocam çalışıyor, dedim. Ayaklarımın ucuna basarak uzaklaştım. Bu çalışma, ve benim kedi gibi kapıdan bakarak silik adımlarla uzaklaşmam on beş gün sürdü. Yine bir akşam kocam sevinçle eve geldi.

— Kitapçı ile anlaştık. On güne kadar yeni romanım basılacak Leylâ !

Çocuk gibi sevindim, boynuna atıldım.

— On beş gün baş kaldırmadın Ziya. Öyle korktumdu ki senden, diye söylendim. O, saçlarımı okşadı. Dudaklarında ıslıkla çaldığı bir tango, cigarasının dumanlarına daldı. Ve yine ben odada silik kaldım, unutuluverdim.

Yeni romanını ateşle, sabırsızlıkla bekliyordum.

Tam iki yıl satırlarında, yapraklarında kendimi okumağa alışmıştım. Ziyanın kadın kahramanları; hep çağla gözlü, ekin saçlı, kuş sesli, dal gibi ince narin şeylerdi. Yani bütün bunlar bendim. Bütün o yazılar benden birer parçaydı.

Bu defa da bakalım neler yazmış, sevgisini nasıl dile getirmiş, diye bekliyordum ki... Birgün eve kocaman bir paket geldi. İçinden kapakları değişik renkli romanlar çıktı. Birini yakaladım. Ziya evde yoktu. Divana uzandım. Başımın altını tüy yastıklarla iyice besledikten sonra, bin bir ümitle yaprakları çevirmeğe başladım.

Birinci yaprakta...

Ada vapurunun kışlık salonunda gece gözlü bir esmer güzeli, baş döndüren bir alev gibi genç adamın ruhunu sarıyor... Bu kabarık siyah saçlı baş, kafasına bir duman gibi siniyor. Yapraklar biribirinin üstüne devrildikce, gözlerimin önüne aldatılışım seriliyordu. Sonu nasıl bitti, bu edebiyat tarihine geçecek satırlar, okuyanlara neler söyliyecekti, bilmiyorum. İçimde ismi kolay verilmiyecek bir acı, bir kırılış vardı. Telefonu açtım :

— Abla, bütün bir dilim kalbin ne olduğunu bugün anladım.. dedim ve kapadım.

***

Ben, küçük bir kadınım. Hayatında gülmeği, konuşmağı, dansetmeği, süslenmeği, gezmeği öğrenen bir süs kadını.. Eğer yazmayı becerebilseydim, eğer içimde ses veren bin bir hissi dile getirebilseydim.. bir romancı karısı olmanın yaratacağı herşeyi sayıp dökecek, birgün yavaşca onun gözlerine seriverecektim. Fakat bunu yapamıyordum.

İlk zamanlarda günlerce evden uzaklaştım. Beni gelip arayıncaya kadar annemde, ablamda kalırdım. Bazan deli gibi piyanoya sarılır, onun çalışmasına engel olayım diye durmadan, dinlenmeden nekadar gürültülü parçalar varsa hepsini çalardım. Evi arkadaşlarımla, dostlarımla doldurdum. Eğlenti, muzik, dans, oyunlar..

Bazan günlerce bir hastalık uydurarak yataktan çıkmayışlar...

Bütün bunlar.. ve bunlar gibi gündelik hayatın yürüyüşünü aksatacak birçok şey yaptım. O, şikâyet etmedi. İşinden de kalmadı. Yazıyordu; durmadan, dinlenmeden yazıyordu.

En çok sinirime dokunan şeylerden biri de: hergün yığın yığın gelen mektuplardı. Aman neler de bulup yazarlardı; kocam, bu satırları okurken öyle zevk duyuyordu ki.. Gözlerini çıkarmamak, göğsünün içinde saadetten vuran kalbini bir dakikada durdurmamak için dişlerimi sıkardım.

Böylece yıllar geçti ve kocam çok

Yazan:

Mükerrem Kâml Su

★

genç denecek bir yaşta yatağa düştü. Doktorlar kafasının yorulduğunu, gözlerinin zafa uğradığını söylediler.

"Uzun bir dinlenme; düşünmek, yazmak yasak !."

Bunları duyduğum zaman ben sevincimi zor saklayabildim. Fakat kocam yastıklarını, örtülerini parçalayacak kadar muztaripti.

Bu yasak olan şeyler arkasında yaşayamıyacağını, hayatının boşaldığını yana yana söyliyordu.

Birgün küçük bir mektup aldı.

Okurken soldu, sarardı. Sonunda ilk defa herşeyi unutarak mektubu kalbinin üstüne basa basa ağladı, hıçkırdı. Uyurken mektubu yavaşca aldım. Romanını sabırsızlıkla bekleyen bir genç kız; yakan, acıtan birçok şey yazıyordu. Ben de ağladım. Kocamın çalışma odasına geçtim. Gözlere yerleşmiş okuyucu mektuplarını birer birer okudum.

O zaman bir romancının bütün bir kalp taşıyamıyacağına, inandım; ve gönlünden dilim dilim keserek kendisini sevenlere, okuyanlara, yazılarından şifa, teselli, enerji, herşey umanlara, bekleyenlere vermesini haklı buldum.

Kocam, çalışma odasına geçti.

Çalışacak halde değildi. Fakat öleceğini bildiği halde kaleme sarıldı.

— Yazma, kendine ve arkanda kalacak bana acı.. diyemiyordum.

Birgün dizlerinin dibine oturdum, duyduklarımı dilim döndüğü kadar söyledim.

— Sen romancısın. Benim dilim dolaşarak, beceriksizlikle söylediğim bu duyguları anlarsın, anladın değil mi Ziya ? diye ağlıyordum.

Saçlarımı sevdi, gözlerimin içine derin derin baktı. Bu bakış; bir kardeş, bir baba sevgisi ile çarpan bir yüreğin görünüşü idi.

Bu bakışlarda artık kendimi bulmanın imkânı yoktu, fakat onu eskisinden çok daha fazla seviyordum. Kocamı divana yatırdım, karşısına geçtim.

Önümde ince uzun kâğıtlar..

Onun yerine kaleme ben sarıldım.

O söyledi, ben yazdım.

İlk aldanışımı okuyarak öğrendiğim gün, kalbim kıskançlıktan yanmış, kavrulmuş, ıstırapdan deliye dönmüştüm.

Bu son aldatılış hikâyesini yazarken de ağlamamak, acıdan katılmamak için dişlerimi sıkıyordum.

Kocam son eserile edebiyatın en ünlü bir romancısı oldu.

Günlerce gazeteler, mecmualar büyük puntolarla, resimlerle ondan bahsettiler. Ve onun son sevgilisi, kumral örgülü genç talebe, edebiyat tarihine unutulmaz, aşınmaz, eskimez bir kahraman olarak geçti.

Kocam, romanının yaptığı mesut dalgalar içinde, her gün gelen okuyucu mektupları arasında.. eski camilerde asılı duran bir yağ kandili gibi söndü, gitti.

Ben, arkasından henüz genç ve hayata bağlı bir kadın olduğum halde mesut olamadım. Benim de içimde birşey sönmüş, boşalmıştı. Kocama kızdığım zamanlarda kalbi için :

— Yediveren gülü, her mevsim açar..

Bu çiçeği andıran kalbin duruşu, toprağa düşüşü arkasında, hiçbir şeyden tat almıyacak bir gönül tokluğu ile kaldığımı anladım.

Yıllarca yüz binlerce okuyucunun gözlerini yaşartan, güldüren, sevindiren, kafıltan, hislerinin arkasında onları sürükleyip giden kocam; hayata unutulmaz bir isim bırakmıştı.

Ve ben, son teselli olarak o ismi ölünceye kadar taşımak saadetini kendime yeter görüp bir köşeye çekildim..

İstanbulun Dilenci

İstanbulda Dilenci Çocuk Yetiştiren Birçok Hakikatlerle Dolu Olan Bu Yazı,

Yazan: H.

.. bilhassa bizden bir lokma ekmek dilenen o kadar çok dilenci çocuk vardır ki....

Her gün, hatta çok defa geceleri bile bizi adım başı rahatsız eden cılız, sıska çocukların; on para için uzanan çıplak kollarını kimlerin harekete getirdiğini hiç düşündünüz mü ? Etrafımızda o kadar çok dilenci, bilhassa bizden bir lokma ekmek dilenen o kadar çok dilenci çocuk vardır ki.. bu kara sefaleti örten perdeyi yırtıp da içine bakmağa korkanlarımız pek çoktur. Halbuki kar ve çamur altında yırtık çuvallar içinde, gelen geçenden bir parça ekmek dilenen bu zavallı çocukların hayatı öyle facialar, öyle kan ağlatıcı vakalarla doludur ki... Bunları gizleyen kalın perdeyi yırtmak, sahneyi olduğu gibi görmek lâzımdır. Bu çocuklar yurdun dayanağı, yarınıdırlar. Onlardan kiminin babası, bize istiklâl kazandırmak için cephede ölmüş, kiminin annesi bilgisizliğe ve yoksulluğa kurban gitmiştir.

Siz, bir çocuğun dilenmesi ne demektir? hiç düşündünüz mü ?

Ben de senelerce, etrafımda uzanan bu yalvaran çıplak kollara lâkayt yürür.. bazılarına göz kapar; bazılarına baş sallar, fakat her halde ehemmiyet vermez, geçerdim.

Dilenci cocukların hayatındaki faciayı, insanı hayatla karşı karşıya koyan gazetecilik mesleğinde öğrendim. Röportajcılık çok realist bir mekteptir. Burada hayatın bütün faciaları, bütün levsleri, bütün çirkinliklerile karşı karşıya kalırsınız. Cemiyetin içtimaî düzenindeki bozuklukları bir bir görür, cemiyetin bütün yaralarına parmağınızı korsunuz. Gazetecilik hayatımda öğrendiğim birçok şeylerden biri de : sefalet içinde yuvarlanan dilenci çocukların hayatıdır. Bu masum yavrucuklar, bazı insafsız insanların elinde birer kazanç vasıtası olmuşlardır. Bunlar başkaları hesabına dilenir, başkaları hesabına vücutlarını feda ederler. Bazılarını dilenciliğe anneleri sevkeder; bazıları, babalarının elinde merhameti tahrik için kullanılan canlı birer alettir; diğer bazıları da ötekinin berikinin elinde oyuncak olan ve onların hesabına çalışan zavallı çocuklardır.

* * *

Bu sene kış başlangıcında idi. Beyoğlunun caddeleri dilenci çocuklardan geçilmez olmuştu. Bunlar ince, yırtık çuvallara bürünerek, köşe başlarında merhameti tahrik edecek bir vaziyet almışlar; iniltili bir sesle dileniyorlardı. Bizleri, kalın

Bazılarını dilenciliğe anneleri sevkeder..

paltolarımız altında bile titreten rutübetli soğuk, sanki onlara hiç tesir etmiyordu... Birçok günler, birçok geceler ayni saatlerde, ayni yerlerde, ayni dilenci çocuklarla karşılaşınca; bu vaziyet gazetecilik merakımı tahrik etti. İşin iç yüzünü anlamak hevesine düştüm. Kar taneleri çıplak göğüslerini yaktıkça, ağlıyan bir sesle istimdat eden bu çocuklar, sabah erkenden hergünkü muayyen yerlerine gelir, akşama kadar dilenirlerdi. Akşam üstü de mevkiini diğer bir çocuğa terkederdi. Geceleri büyük otellerin veya Tünelin önündeki, altından sıcak buhar gelen demir kafesler üzerinde uyurlardı.

Yılbaşını takip eden gecelerden birinde idi. Polisler, her halde aldıkları bir emir üzerine, bu çocukları toplayıp karakola götürüyordu. Ben de merkeze gidip işi tahkik ettim :

Polisi görenlerden birçoğu, derhal kaçtığı için, o akşam karakola yirmi kadar çocuk getirilmişti. Bu çocukların kimi Türk, kimisi de Ermeni ve Rumdu. Çocuklar, ilk tahkikatta «kimsesiz olduklarını, geçinmek için dilenmeğe mecbur kaldıklarını» söylediler.

Bu sözlere inanmıyan bay komiser, daha ciddi tahkikat yapmağa lüzum gördü. İçlerinden bazılarının aileleri bulunur ümidiyle, çocukları sıkıştırmağa başladı. Fakat, imkânı yok, dilenciler birşey söylemiyorlardı. Bunlar hakikaten sokaklara düşmüş kimsesiz çocuklar mıydı ? Yoksa aileleri için dilenen serseriler mi ?

Komiser bir ip ucu yakalamak için şöyle bir tedbire başvurdu :

Bu çocuklara, bir daha sokaklarda dolaşmamak ve dilençilik etmemek şartile serbest bırakacağını; fakat eğer yeniden ele geçerlerse, sağlam bir yerleri kalmıyacağını, büyük bir şiddetle söyledi...

Onlar gene dilenecek, gene serserilik edeceklerdi.

Çünkü evsiz, yurtsuz, ailesiz, her manasile kimsesiz çocuklardı. Bu çocuklar, cemiyetin günahlarını zaif ve masum omuzlarında taşımağa mahkûm zavallılardı.

İş tehdide binince çocuklarda ağız değişti. İçlerinden saf ve meslekte yeni olanları, yarım ağızla aileleri olduğunu itirafa başladılar. Komiser, açılan bu yeni ufuk üzerine tahkikatı tamik ettik. Çocuklardan bazıları kimsesiz göçmen çocuklarıydı. Bir kısmının annesi vardı. Bunları anneleri dilenmeğe gönderiyor, çocukların kar altında kazandığı beş on para ile geçinmeğe çalışıyorlardı. Yavrularının sefalet ve ıstırabını, kendisine geçinme vasıtası edinecek kadar düşkün bir anne kalbi mevcut olabileceğini düşündüğüm zaman,

Çocuk Okulları

Okullar Vardır. Baştan Başa Facialarla ve Derin Bir Alâka İle Okunmağa Değer.

Hüsnü Aksel

> *Yağmur ve kar altında çıplak vücutlarını çuval parçalarile örten, ve köşebaşlarında sizden bir parça şefkat ve merhamet dilenen kimsesiz yavrucuklar; birtakım insafsız düşkünlerin elinde birer kazanç vasıtası olmuşlardır. Bunlar başkaları hesabına dilenir, başkaları hesabına çalışır, başkaları hesabına vücutlarını feda ederler. Bazılarını dilenciliğe anneleri sevkeder, bazıları babalarının elinde, merhameti tahrik için kullanılan canlı birer alettir. Diğer bazıları da ötekinin berikinin hesabına çalışan zavallı çocuklardır. Yarının büyükleri olması çok muhtemel olan bu yavrucukları, böyle başkalarının elinde geçinme vasıtası olarak bırakmamalıyız!*

yüreğim titredi. Bu feci manzara karşısında komiser, göçmen çocuklarına bir çare aramağa, ailesi olanları da ailelerine göndermeğe karar verdi. O, bu kararı icraya teşebbüs edince, çocuklar şaşkın ve hiç memnun olmıyan gözlerle biribirlerine bakıştılar. Önce kendilerinin serbest bırakılmalarını istediler. Ailelerinin yanına, kendi kendilerine gideceklerine, gözyaşları içinde yemin ederek söz verdiler.

Fakat bu karar neden onları bu derece müteessir etmişti? Demek ki aileleri yanına gitmek istemiyorlardı? Onların bu mütereddit durumları, bizde daha büyük bir şübpe uyandırdı. Komiser, içlerinden daha abdalca gördüğü bir ikisini aldı, ayrı bir odaya götürdü. Bu tahkikat safhalarını takip etmeme müsaade ettiği için; ben de beraber bulundum. Tehditle karışık vaitlerle, ağızlarından, onları tereddüde sevkeden sırrı almağa çalıştı. Çocuklar önce korktular. Komiser, onları yumuşatacak vaitlerde bulundu. Sonunda ağızlarından şu itirafı aldı:

— Biz, annelerimize gideceğiz, fakat hiç olmazsa elbiselerimizi almaklığımıza müsaade edin.

— Elbiseleriniz nerededir?

Çocukların ağzı gene kilitlendi. Bunların üzerinde vücutlarının birçok kısımlarını çıplak bırakan, yırtık birer çuval parçası, bacaklarında da pis ve yırtık birer don vardı. Adeta yeknasak giyinmişlerdi. Demek ki bunları idare eden bir teşkilât vardı. Bunun üzerine komiser çocuklara, hakikatı söyledikleri takdirde serbest bırakılacaklarını vadetti. Ve kendilerine itimat telkin etmek üzere, elbiselerinin başka yerde gizli olduğunu itiraf eden çocuğu hepsinin gözü önünde salıverdi. Onun serbest bırakıldığını gören diğer çocuklar da, bu kurtuluş çaresinden istifade de gecikmediler. Birer birer itirafa başladılar. Yalnız içlerinden biri sırrını vermemekte ısrar etti. Öteki çocukların polisi aldatması ihtimali vardı. Artık beni de merak sarmıştı. Herhalde zabıta, bir teşkilâtı meydana çıkarmak üzere idi. Serbest bırakılan çocuğu takibetmek üzere arkasından bir polis gönderildi. Diğer taraftan da, itraf edenlerden birisine bir sivil memur terfik olundu. Bu iki çocuk, biribirinden habersiz, polisi ve sivil memurunu aynı yere götürdüler.

Burası Beyoğlundan Kasımpaşaya inen mezarlığın sapa bir noktasında kuytu, karanlık geniş bir barakadan ibaretti. İlk görüşte burası bir kahve manzarası arzediyordu. Duvar kenarlarına boylu boyuna masalar sıralanmış, üzerleri kalın battaniyelerle örtülmüştü. Orta yerde çamurla sıvanmış saç bir soba, yanında kırık bir mangal vardı. Köşede kahve ocağına benzer bir yer yapılmış, üzerine eski pis, kırık kahve ve çay fincanları dizilmişti. Ortada şüpheyi davet eden biricik şey: masa üzerindeki kalın battaniyelerdi. Çünkü bunlar kabarık kabarık duruyor, altlarında birşeyler gizlendiği belli oluyordu. Bu battaniyeler kaldırılınca altından, bezlere sarılmış ufak ufak bohçalar çıktı. Bohçalar içinde de dilenci çocuklara ait olduğu anlaşılan elbiseler, kasketler, kunduralar vardı.

Kahvenin sahibi olduklarını söyleyen ikisi erkek biri kadın üç kişi tevkif edildi. Bunlardan alınan malûmat tüyleri ürpertecek bir mahiyette idi. Bu üç adam, bu masum yavrucukları kazanç vasıtası olarak kullanıyorlardı. Bir kahve süsü verilen bu eski ahır, çocukları yetiştirmeğe mahsus bir «Dilenci Okulu» idi. Bu üç serseri dilenciliği meslek edinmiş, kimsesiz

. . bu zavallı çocukların hayatı öyle facialar, öyle kan ağlatıcı vakalarla doludur ki....

çocukları sokaklardan topluyor, burada onlara dilencilik dersleri veriyorlardı. Geceleri bütün çocuklar burada birikir dilenciliğin yolları.. geçenlerin merhametini tahrik için ne gibi vasıtalara başvurulacağı, neler söyleneceği öğretilirdi. Dersten sonra, ailesi olanlar evlerine gider, olmıyanlar da orada yatardı. Ertesi sabah çocuklar, çuvallardan ibaret yırtık kıyafetler içinde sokağa salınırlardı. Her çocuğun oturacağı köşe önceden tayin edilir; sonra bir müfettişin nezareti altında çocuklar yerlerine oturtulurdu. Bu müfettiş, bütün gün okula mensup dilencilerin bulunduğu mıntaka içinde dolaşır; teftiş eder, çocukların yanına sokulmuş yabancı dilenciler varsa onları uzaklaştırırdı. Müfettişlerin bir vazifesi de: Müsamere, tiyatro, eğlence yerlerini takip etmek, çocukları o gün kalabalık olacağı tahmin edilen bu yerlere göndermekti.

Çocuklar akşam okula dönünce kendilerine birer sıcak çay ve bir parça ekmek verilir, istirahat etmelerine itina edilirdi. Başkaları hesabına çalıştıklarından bihaber

(Arkası 32 inci sayfada)

ŞAİR NEDİMİN KADINLARI

Nedim, yaşadığı devirde basit bir şairdi. Üçüncü Ahmedin fermanile (Sultanülşuara) nasbedilen Osman zade Ahmet Taip ile, Lâle devrinin Seyit Vehbi, Nahifi, Ahmet Nilî, Aasım, Raşit gibi tanınmış şairleri yanında Nedim; adeta gölge halinde kalıyordu. "Hal„ in bigâneliği karşısında şairin hazırlandığı bir istikbal vardı ki, işte Nedimi Nedim yapan budur.

Nedim, eserleri içinde yaşadığı muhitin zevkine uymamış değildir. Fakat bu uygunluk yüzünden büyük bir şöhret yapmış olan şairler gibi, yılların geçisi, zevklerin değişmesi ile nisyan çukuruna düşmemiş, şairlerin Sultanı Osman zade Ahmet Taib, gönüllerden ve hatırlardan silindiği halde, Nedimin ışıkları, gün geçtikçe açılıp gönüllere ve hatırlara girmiştir.

Nedimin sanatı, Fuzulinin sanatı gibi, bugünkü zevklere ve muhayyelelere hâkim olmuş bir sanattır. Lâle devrinin bu biricik müterenniminin şarkıları, Sadabatta ve helva sohbetlerinde dilden dile dolaşırken, onlara hiçbir sanat kıymeti atfedilmiyordu. İbrahim paşanın kasidecileri gibi ne tumturaklı elfaz kullanıyor, ne de histen âri mesneviler yazıyordu. Onun, elimizde toplanmış bulunan divanındaki tarihler, davatiyeler, dalkavukluk kasideleri, farisî gazelleri müstesna; hemen bütün şarkı ve gazelleri gönlünden ve ruhundan doğan birer harikadır.

Nedimin sanatında göze batan en canlı şey kadındır. Şen, şuh, cüretkâr bir aşkın heyecanı ve muhayyelede baygın bir tesir bırakan gölgelerile kadın, her türlü güzel şeyle beraber, kâh raksedip gezer, kâh da çırçıplak endamile vücudümüze gönlümüze girmeğe çalışır. Yarin dudağından, güzelin perçeminden, bir ahu bakışından bahseden şair, bütün bu zenginliklerle bizde, bir benzeri daha bulunmıyan kadın tipleri yaratır. Sof çuhadan feracilerile Sadabatta gezen güzellerin yürüyüşleri içimizi titretir. Tül yaşmaklardan süzülen bakışlara meftun kalarak, afyon kadar tesirli bir sarhoşluğa düşeriz.

Nedim, filvaki yüksek bir aşkın terennümünden ziyade, o devrin içki alemlerinin en karekteristik tarafı olan şehveti şiirlerine doldurmuş... fakat, hiç bir zaman bu sevgiyi hayvanî şekle sokmamıştır. Onun "hamamiye„si bile, şairi tezlil edecek derecede açık ve çirkin değildir. Zaten hassas ve kibar bir ruh taşıyan Nedim, vuslatı bir rüya halinde tecessüm ettirir; ve insana yalnız tatlı bir baygınlık verir.

* * *

Nedimin şiirleri içinde en güzel ve en zevkli olanları, muhakkak ki şarkılarıdır. Fakat buna mukabil gazelleri de serbest, şuh, tatlı bir ahenk taşır. Devrinin mergup şairleri gibi sırf sanat için uğraşup didinerek, sofiyane ve ağır düşünceler taşıyarak.. kuru bir mantık güderek yazmamış; bilâkis bütün bunlardan âri, zevkine ve ruhuna uygun gazeller kaleme almıştı. Bu arada dinî çerçeve içinden çıkarak, din bazirgânlarına da hücumlar yapmaktan, onlarla ince nüktelerle alay etmekten çekinmezdi.

Nedimin şarkıları, o devirden beri ayni şekilde taklit edilerek, edebiyatımızı doldurmuş olan bir mükemmeliyet taşır. Hele üçüncü Ahmedin şenliklerinde bestelenen şarkıları, bir harikadır. Nedimin şarkılarında lisan o kadar temizdir ki, bugün bile okunan mısraları, ahenkdar ifadesile.. bütün güzelliği ve manasile gönüle girer. Ahengi bir musikî gibi kulakları doldurur. Zevk hayatı içinde, zevkin namütenahiliklerinde gezen sanatkâr bize, oradan en olgun ve taze meyvaları verir.

Her erkek çapkındır, ve her erkek güzel bir kadına karşı böyle çapkın hisler taşır. Nedimin asıl kudreti buradadır ki, bugün gördüğümüz bir kadın için, onun mısralarından herhangi birini kullanırsak kullanalım; bu kadını gözümüzde ve gönlümüzde bütün şeklile canlandırır; yürüyüşüne, sekişine bakışına -onun bulup çıkardığı manaları- takıp takıştırırız.

Sanatte bu kadar mahir olan Nedimin bize kazandırdığı diğer birşey de: Lâle devrini bugünkü devre, bütün çizgileri ve renklerile bırakmış olmasıdır. Üçüncü Ahmedin saltanat senelerinden kalan tarihler, kaytlar, seyahatnameler bu devrin ihtişamını, hem de bütün içyüzile, Nedim kadar tesbit edememiştir. Nedim yalnız şair olarak kalmıyor, bir devri mısralarında canlandıran büyük bir sanatkâr olarak da kendini göstermiş oluyor.

Lâle devrinin bu biricik müterenniminin şarkıları...

* * *

İstanbulu kış bastırıyor. Nedim böyle soğuk bir gecede, henüz 13 ünde körpe bir kız için, nekadar lâûbali, saf ve hayrandır:

Yetmez mi sana bisterü balin kucağım?
Sert oldu hava çıkma koynumdan kuzucağım!
Ateşlik eder sana bu sinemdeki dağım,
Sert oldu hava çıkma koynumdan kuzucağım!..

...n böyle soğuk yerde niçin 'yatar, uyursun?
...llâh döver dur hele dayen seni görsün.
...hi küçüceksin yalnız yerde yatma üşürsün,
...t oldu hava çıkma koynumdan kuzucağım!..

Haddizatında saf bir sevgi taşıyan ...u yalvarışın altından ne manalar, ne ...aygınlık verici hayaller çıkmaz.. ...nra Nedim zengin hayalile içinde ...est, bihoş kaybolduğu âlemde bir ...dını, gözlerinin önünde ve gön...ünün içinde canlandırmağa çalışıyor:

...ddeden geçmiş nezaket yalü bâl olmuş sana,
...ey süzülmüş şişeden rühsarı âl olmuş sana!
...üyü gül taktir olunmuş, nazik işlenmiş ucu,
...ri olmuş hûy.. biri destimal olmuş sana!

...rü efsuniyle dolmuştur derunun ey kalem!
...lfü Harunun demek mümkün ki nâl olmuş sana,
...l butü tersa sana, "mey nuş edermiş?,, demiş;
...aman ey dil ne müşkülter sual olmuş sana!

...n ne camın mestisen, aya kimin hayranisen?
...ndin aldırdın gönül, noldun ne hal olmuş sana?
...blerin mecruh olur dendanı sin buseden,
...in öptürmek bu halinle muhâl olmuş sana!

...k bu şehr içinde vasfettiğin dilber Nedim!
...r peri suret görünmüş bir hayal olmuş sana.

Nedimin çapkınlığı o kadar güzeldir ... en ufak ve seri bir jesti, harikulâ... çizgilerle tesbit ediveriyor:

...ğilmiş kasti hançer çekmek ol sermest ten-nazın,
...emen ağuş açıp zerrin kemer göstermek istermiş!..
...bessümle nigâhından hayal ettim senin zalim,
...e lâli şükrü barin güher göstermek istermiş.

YAZAN:

RAGIP ŞEVKİ

Nedim padişahın alayla Sadabada gidişini methetmek, böyle bir alay için herkesin can attığını göstermek için eline kalemi alıyor, kendisine aşk acısı çektiren vefasız sevgilisinin haylazlığını terennüm ediyor:

Yine oldum esiri ah bir şuh sitemkârın!
Ki dilber sevmemiş, bilmez belâsın aşkı zarın!..
Ne kâfirliklerin gördüm ben ol zülfü siyekârın..
O ebrunun, o zalim gamzenin, o! çeşmi mekkârın!...

O tıflı nazı gördüm ruyine hurşit eser etmiş,
Haberdar olmamıştır.. sonra bildim neylemiş netmiş,
Meğer zalim kaçıp tenhaca Sadabadadek gitmiş;
Temaşa eylemiş alayını şevketli hünkârın.

Gezermiş kasrin etrafında bir bir taze mehrular;
Mükehhel gözlü, şirin sözlu, leylî yüzlü ahular..
Hemen alkış sedasın andırırmış çağlayan sular;
Ederlermiş duasın padişahı madelet kârın.

Güzelsin, bibedelsin, şuhsun, alüfetesin cana!
Söz olmaz hüsnüne, gelmez nazirin âleme hakka...
Senin her cevrine bin canla sabreylerim amma,
Beni pek öldürür bivefa illerle bazarın!...

Nedim, kadın denilen dişi mahlûka karşı bütün zafile düşkün olduğu için, tasvirlerinde büyük bir kudret taşır. Muhayyelesinin zenginliği ile çizdiği "dişi„ bir peri kızına benzer:

Bir civan kaşı sarık sarmış efendim başına;
Sürme çekmiş, ıtırşahiler sürünmüş kaşına..
Şimdi girmiş dahi tahminimden on beş yaşına.

Mesti nazım kim büyüttü böyle biperva seni?
Kim yetiştirdi bugüna serviden balâ seni?
Buydan hoş, renkten pakizedir nazik tenin,
Beslemiş koynunda gûya gülü rana seni!

Sinesi, destindeki peymaneden berrak ve saf,
Ruhları destindeki sehbayı terden kırmızı.

Hal kâfir, zülf kâfir, çeşm kâfir.. elaman!
Serbeser iklim hüsnün kâfiristan oldu hep.

Nedim, böyle bütün güzelliğini canlandırdığı dilber kadınlar arasında geçen ömrünü, her şiirinde boş geçirmemiş, visalin doyulmaz hazını, heyecanlarını, zevklerini birer birer, en ince noktalarına kadar anlatmıştır.

Nedimin ikinci derecede gelen kasideleri içinde en güzeli "Bu şehri İstanbul ki..„ diye başlayan İbrahim paşaya yazdığı kasidedir. Nedim burada İstanbulu bütün güzelliklerile canlandırırken, çapkın hislerine yine gem vuramıyor:

Hep halkının etvarı, pesendidei makbul..
Derler ki biraz dilberi bi mihrü vefadır...

diyor.

Fakat eski devrin bütün şiir tarzları içinde Nedimin en çok muvaffak olduğu şarkılarile, gazelleri onu halde değil, istikbalde şiire hükmetmeğe sevkeden tarzlardan ikisidir. Nedim, sanatı ve eserlerile dünün sönük bir gölgesi iken, bugünün klâsik şairlerinin en büyüğü olarak edebiyata geçmiş bulunuyor.

Onun "hamamiye„si bile, şairi tezlil edecek derecede açık ve çirkin değildir.

Nedim, kadın denilen dişi mahlûka karşı bütün zafile düşkün olduğu için....

CEHENNEM ALEVLERİ

Uzun uzun yüzüne baktı. Gözlerinde garip, acı bir mâna vardı. Yavaşça sordu:

— Cinayet mi dedin? Ben de hayatımda büyük bir cinayet işledim.

Şaşırmıştım. Onu çok yumuşak kalbli bir adam bilirdim. Küçüklüktenberi arkadaşım, en iyi arkadaşımdı. Son zamanlara kadar hayatımızda birbirimizden sakladığımız köşeler yok zannederdim. İki senedir, dışarlarda dolaşmıştım. İstanbula döndüğümüz zamanda onu, tamamile değişmiş adeta ihtiyarlamış, bedbinleşmiş buldum.

Ne olduğunu sorduğum zaman sadece: « Çalışmaktan! » demişti. Esrarlı bir hali vardı. Her hafta muayyen günlerde ortadan kayboluyordu. Hizmetcisi, o günler çok geç döndüğünü ve kimse ile konuşmadan odasına kapandığını söyliyordu. Onu büsbütün sıkmaktan korkarak birşey soramıyor; bunu gizli tutulması lâzımgelen bir âşk macerası zannediyordum. Taşan bir merakla dinlemeye başladım. O, devam etti:

—Bilsen ne acı!. Hiç gözümün önünden gitmiyor, bütün hayatımı dolduruyor. Ötekini adeta unuttum.. Ne ürkünç ne azaplı bir hayatım var. Göğsünde vicdan azabının yükile yaşamak ne güç!. Hem böyle...

Alnını elile sıkarak sustu. Sonra kesik kesik anlatmaya başladı:

— Çalışıyordum. Hasta kabul etmediğim bir gün idi. Kapının sert sert çalındığını duydum. Pek aldırmamış, okumakta devam ediyordum. Bilirsin ki meslekime çok dşkünümdür!.

Yavaşça kapım vuruldu. Hizmetçinin beni rahatsız etmekten çekinen sesi:

— Bay Doktor dedi; bir bayan gelmiş muhakkak sizi görmek istiyor. Hasta kabul etmediğinizi söyledim. Ama çok ısrar ediyor.

İsteksiz isteksiz kitabı kapıyarak:

Yazan:

Perihan Ömer

— Buyursun, dedim.

Çok geçmeden içeri uzun boylu, kırmızı, adeta alev renginde saçlı bir kadın girdi. Başıyla hafif bir selâm vererek oturdu. Söze başlamasını bekliyordum. Halbuki o, iri yeşil, ama daha hiç görmediğim bir yeşillikte., ve kimsede olmadığı kadar parlak gözlerinin dik bir bakışıyla bana bakıyordu. Nihayet:

— Rahatsızlığınız? diye sordum.

— Hasta değilim... dedi.

— O halde?.

Biraz tereddüt eder gibi oldu. Tabiî bir sesle:

— Kocam için geldim. Sizinle ayni apartmanda oturuyoruz. Son zamanlarda bana biraz rahatsız gibi geliyor. Yaşlı olduğu için korkuyorum. Zannedersem daimî bir doktora ihtiyaç var.. kabul eder misiniz?

Bilmem neden? Bu güzel kadın bana pek garip bir his vermişti. Çok müşkül bir vaziyette kalmış gibi, ne cevap vereceğimi bilmiyordum. Oysaki bu teklifte öyle bir acayıplık yoktu. Yine dikleşen gözlerle gözlerime bakıyordu. Galiba beni sersemleten, bu çok parlak gözlerin ısrarlı bakışlarıydı. Güç belâ:

— Hay hay!... dedim bir muayene edelim. Eğer tedaviye ihtiyaçları varsa dediğiniz gibi ayni apartmandayız.

Teşekkür ederek kalkarken:

— Ne zaman boş vaktiniz var diye. sordu. Ve cevabını beklemeden ilâve etti: bugün olur mu?

— Nasıl isterseniz.. dedim.

— Biraz sonra aşağıki katta idik. Antire de, içinde bulunduğum geçme iki büyük salon da çok güzel döşenmiş idi. Yalnız kalmıştım.

Merakla etrafımı tetkik ediyordum. Birden gözüme bir genç kız resmi ilişti. Dikkatle bakınca bu gözleri hayretle gibi biraz açılmış, masum yüzlü kızın kızıl saçlı, esrarlı kadın olduğunu tanıdım. Kimbilir kaç sene evvel çekilmiş bir resmiydi? Bütün çizgilerin aynı olmasına rağmen öyle bir değişiklik vardı ki.. O kadar dalmıştım.. kadının gelişini duymadım. Kesik bir kahkaha sesi beni dalgınlıktan ayırdı. O, gülümsemekte devam ederek anlattı:

— 18 yaşındaydım. Evlendiğim sene.. bana ne kadar az benziyor?..

Sesimi çıkarmadığımı görünce mevzuu değiştirdi:

— Kocam şimdi geliyor. Buyurun oturmaz mısınız? Çok geçmeden kapının önünde ihtiyar bir adam göründü. Bütün somurtkanlığına, herşeyden müşteki gibi görünen haline rağmen oldukça dinçti. Kadın yerinden kalkarak:

— İşte, dedi, size bahsettiğim doktor. Kendilerine çok büyük bir emniyetim var!.

Adam karısının sözünü keserek, homurdanır gibi:

— Tebrik ederim! daha çok ta genç görünüyorsunuz. Geçenlerde yaşlı bir adamı katî bir ölümden kurtarmışsınız?. Hayretle kadına baktım. O, adeta susmam için yalvarıyordu. Ne diyeceğimi şaşırarak sustum. Bilmem bu kadın ne için yalan söylemişti. Ben mesleğine çok düşkün bir adamdım. Fakat daha iştihar etmeme vakit olmamıştı. Tahsilimi henüz yeni bitirmiş, muayenehane açalı da ancak on beş gün olmuştu. Artan bir merakla kadını seyrediyordum. O, şimdi beni unutmuş gibiydi.

Kocasını rahat bir koltuga oturtuyor, etrafına yumuşak yastıklar sıkıştırıyor; ve bütün bunları büyük bir şefkat dalgası içinde yapıyordu. Adamın yüzünde ufak bir memnuniyet görünmüyordu. Hırçın bir sesle, etrafına korkuyla bakınarak söylendi:

— Beni mahsus mu buraya oturttun? Baksana pencere de açık, kapı da.. böyle cereyanda insan geberir. Kapa şu pencereyi!.

Boğucu bir yaz günüydü. Odada cereyan değil, sokaklarda hafif bir rüzgâr bile yoktu. Kadın hiç itiraz etmeden pencereyi kapadı. Yerine oturacaktı. Yine adamın sesi işitildi:

— Ayağımın altına şu tabureyi versene! Böyle, kasap dükkânına asılmış sığırlar gibi oturamam.. ben senin gibi genç değilim Bayan!.. Doktor hasta halinden anlar mazur görür.

İstediği derhal yapıldı. Kadının beni neden methettiğini anlar gibi oluyordum. Aynı apartmanda oturuyorduk. Adamın hırçınlıklarını, evhamlarını biraz yatıştırabilmek için bir yardımcı olurum ümidile, kocasını kandırmıştı. Ona, cidden acıyarak baktım. Elinee bir (Resimli Ay) mecmuası almış, odanın dayanılamıyacak kadar fazlalaşan sıcağını biraz giderebilmek ümidile yelpazeleniyordu. Adam büsbütün aksileşerek bağırdı:

— Allah Allah buda nedir? Kulağımın dibinde hışır hışır... Bayan! sana durup durup ateş mı basıyor ne oluyor? Bırak şunu Allahını seversen elinden; biraz doktorla konuşalım. Derdimi anlatayım. Yok bırakmaz, hastalığa aldırmaz ki.. Hey gidi dünya hey... bir zamanlar biz de gençtik. Dur bakalım senin de ihtiyarlıyacağın zaman gelecek, insan hep böyle dinç kalmaz. O zaman da sana aldırmaz, bir köşeye atıverirlerse, beni hatırlarsın olmaz mı?

Bu kadar azarı kâfi bulmuş gibi bana döndü. Hemen hastalığını sordum:

— Oğlum! hepsi tamam neyim yok ki.. dedi.

Uykusuzluk, mide bozukluğu, öksürük, sancılar....

Saydı saydı.. Bütün bu sayışlara rağmen mühim bir ârıza bulamadım. Kadınla yalnız kalınca da söyledim. Yavaşca:

— İnanmıyor ki!.. dedi. Yetmiş yaşında,

hergün bunu düşünüyor: "Yaşasam yaşasam, daha ne kadar yaşayabilirim?,, diyor.

— O hiç belli olmaz; dedim. 80 - 90 yaşında ihtiyarlar az mı?

Dalgın dalgın yüzüme bakarak anlattı:

— Evet hakkınız var. Ben küçükken annemin ihtiyar bir dayısı vardı. Tam 83 yaşında idi. Hem de gençliğinde verem geçirmişti. Halbuki annem, benim gibi çok dinç görünüşüne rağmen, 34 yaşında öldü. Demek siz de kocamın daha uzun seneler yaşayabileceğini umuyorsunuz?

— Evet iyi bakılır ve bir fevkalâdelik, meselâ beklenilmeyen bir hastalık filân gelmezse... Ne de olsa yaşlıdır; bir genci sarsmıyacak şeyler, onun üstünde büyük tesirler yapar. Uzun uzun nelerden sakınmasını ve neler yapmasını anlattım.

Büyük bir dikkatle dinledi. Ve sözlerimi unutmıyacağına, lâzım gelen herşeyi yapacağına söz verdi. O günden sonra beni sık sık çağırıyorlardı. Çok geçmeden ahbap ta olmuştuk. Bütün hırçınlığına, aksiliğine rağmen ihtiyar adam bana karşı pek nazik davranıyordu. Lâkin tuhaf birşey, onu hergün biraz daha halsiz buluyordum. Kadın içini çekerek:

— Evham... diyordu. Onu evham bitiriyor.

Birgün salonda beni karşıladığı zaman meyus bir hal ile:

— Artık yataktan da kalkmıyor. Çok hasta olduğunu iddia ediyor. Bir muayene edin ve biraz ümit verin.. dedi.

Hemen hastanın yanına gitmek üzere kapıya doğru yürüyecektim. Elindeki ince atkı yere düştü. Eğildim yerden alarak ona uzattım. Atkıyı değil elimi tuttu, ve o parlak keskin bakışlarile gözlerimin içine bakmağa başladı. Sersemlemiştim.. ne yapacağımı bilmiyordum. O, ellerimi bıraktı, çıplak kollarını boynuma doladı. Elini, ensemi okşıyarak saçlarımın arasına soktu, parmaklarını sıkarak hafifçe çekti.

Şimdi gözlerini daha yakından görüyor, nefesini cildimde hissediyordum. Beni sersemleten bu bakışları görmemek, kaçabilmek için gözlerimi kapadım. Dudaklarımı, yakan bir puse kapladı.. Bilmem bu puse nekadar sürdü. Gözlerimi açtığım zaman kendimi kadına bütün benliğimle, bütün hırsımla sarılmış buldum. Olduğumuz yerde idik. Garip bir tebessüm ile beni yavaşça itti:

— Geç kalmıyalım bizi bekliyor!... dedi.

O gün hastayı nasıl buldum, nasıl muayene etttim pek bilmiyorum. Sade, kadının ta yanımda dolaştığını hissediyor, arasıra kokusunu, sıcaklığını duyuyordum. Kolonya uzatırken eli elime temas ediyor, adamın arkasını dinlerken gözlerini gözlerimde buluyordum.

... ve o parlak keskin bakışlarile gözlerimin içine bakmağa başladı.

Haris bir sevgilinin eline düşerek ilk aşk macerasını yaşayan bir genç kız kadar, zavallılaşmıştım. Ne yapacağımı bilmiyor?.. kaçmak ve yaklaşmak arzuları içinde bocalıyordum.

Kendimi odamda bulduğum zaman da bu teessürden pek kurtulamamıştım. Açtığım kitapta, çevirdiğim sahifelerde, ilâç şişelerinde, yemek tabaklarında her şeyde kızıl saçlı bir kadın hayali dolaşıyor, birden damarlarımı alevliyerek kaçıyordu. Daha hayatımda hiç te coşkun bir aşk macerası geçirmemiş, bir kadına karşı kuvvetli bir arzu dahi duymamıştım. Bilmem nasıl, bir pusede bütün benliğimi böyle kavramış, bağlamıştı. Bir hafta geçti.. O günden sonra hiç yalnız kalmamıştık. Artık onu, başka herşeyi unutacak, ihmal edecek kadar kuvvetle istemeğe başlamıştım. Gittikçe daha güzelleşiyor, bakışları yumuşuyor, tatlılaşıyordu.. Yine bir akşam, hastayı anlamadan muayene etmiş çıkıyordum. Arkamdan geldi ve sokak kapısının önünde yavaşça:

— Bu gece beni bekleyin! Fakat evde sizden başka kimse bulunmasın!.. dedi.

Gece onu bekliyordum. Hizmetçiye izin vermiştim, ayak seslerinden başka ufak bir patırtı yoktu. Ah! Bu bekleyi bilmezsin ne azablı bir şeydi. O kadar sevdiğim mesleğime kavuşmak için verdiğim imtihanlarda, bu helecanı duymamıştım. Sanki o, gelmezse artık yaşayamıyacaktım. Birden yavaşça kapı çalındı. Bir deli gibi koştum. Saatin çok geç olmasına rağmen o değil ise diye korkuyordum. Kapıyı ellerim titreyerek açtım. O idi.. Hem gayet sakin, mütebessim bir hal ile içeri girdi. Yol göstermemi beklemeden ilerledi. Arkasından koşarak:

— Böyle buyurunuz!.. dedim; - Salonu gösteriyordum - orası çalışma odam.

Tatlı bir tebessümle:

— Daha iyi ya! Çalışma odanızda oturalım. Neden beni yabancı bir misafir gibi salona alıyorsunuz?

Cevabımı beklemeden odadan içeri girdi. Ve:

— O.. burası çok enteresan! diye bağırdı.

Küçük bir çocuk gibi meraklı gözlerle odayı dolaşıyor, herşeyi anlamak istiyor. Hatta dolapta duran ilâç şişelerinin bile ayrı ayrı niye yaradıklarını soruyordu. Nihayet mahzun bir halle:

— Eğer babam beni, daha çok küçük iken evlendirmemiş olsaydı, muhakkak doktor olurdum. Öyle merakım vardır ki.. dedi - Ve gülerek ilâve etti - : Haydi sizin talebeniz olayım.

Bu oyun çok hoşuna gitmiş gibiydi. Onu hiç böyle görmemiştim. Zavallı, meğerse ihtiyar adamın baskısı altında ne kadar degişiyormuş?.. diye düşünüyordum.

— Arkası var —

BOĞAZİÇİNDEN - BATUMA

III. Sovyet Rusyada Aristokrat Tavuklar

◆

№: 3

◆

Işık ve sis. Bu iki zıddın evvelâ kaynaşması, sonra da biribirlerini yenmek için renk, buhar ve duman harbi yapmaları, eski Yunan ilâhlarının kavgalarını hatırlatıyor. Karadeniz, hudutsuzluğun zevki ve mitolojik tadı ile Dantenin İlâhî komedyasındaki siyah sulu nehre benziyor. Muhayyele, bu yarı karanlığın kirli objektifi içinde Şaron'u arıyor. Fakat realite, yapılan taharrinin beyhude olduğunu, naraları dalgalara çarpan balıkçıların silüetleri ile isbat etmiyor mu? Hayal bize, ârafın sahnelerini; hakikat de, Danteye Beatrisi verdi. Hakikat, Danteden Beatrisi aldı. Fakat hayal, içimizde ne Beatrisler, ne ilâhtan gelmeyen komedileri mi yaratmadı? İşte, Karadeniz de ilâhî bir komedidir, lâkin biraz iptidaî. Çünkü bütün kıymetleri binlerce metrelik derinliğinden, beş tonluk takamızdan ve yorgun balıkçılardan ibaret. Yalnız, enginlerin tek büyük varlığı, aramızda yine mevcut: kaptan yani bay C. V.

Nitekim, o, beni derin derin düşüncelere ve kendisine karşıda lâtifelere gütüren sisli ve yarı mahmur sabahla hiç alâkadar değil. Fakat, bu kayıtsızlığı, peyzaja karşı. Şu anda, belli ki bay C. V. aklını riyazî hesaplara ve istikamet hattının tayinine vermiş. Kaşları çatık ve sabırsız. Hele şükür, yüzü biraz gülmeğe başlıyor; çünkü, miço çapayı denizden almağa başlıyor, takamız ilerlemeğe başlıyor...

Her başlangıcın bir sonu vardır. Bizim yolumuz da, iki batmış şilebin mendireğinde nihayete erdi: artık Trabzona gelmiştik. Karadenizin bu bol yağmurlu şehrinde üç gün geçirmek kısmetimizde varmış. Mamafi Trabzonun bendeki en silinmez hatırası, bay C. V. nın sakal sevdasına veda etmesidir. Her hareketinde prensipçi bir disiplin ile jest yapan bay C. V. İstanbuldan ayrıldığımızdanberi sakal duasına çıkmıştı. Aylarca, ustura görmeyen yüzü, gümrah ve kıvırcık sakalının altında nerde ise kaybolacaktı. Anlaşılan, kaptanımız, Batuma dinç bir genç edasile varmak istemişti ki, şehirde bir lâmelif çevirdikten sonra ihtiyar bir berberin önünde diz çöktü. Trabzonlu berber de az şakacılardan değilmiş. Tam bir Laz şivesiyle:

— Ha bu takma sakalı ne yapacaktın sen, orta oyununa mı çıkacaktın, sualini bastırıverdi?

Ben de, berberin hem eli ve hem de diliyle yaptığı traşa yardım ediyorum:

— Aman üstad, daha burada iken tedbire ne lüzum var? Bu fuzulî bir ihtiyatkârlık olmıyor mu? Sovyet Rusyada papaslara itibar yoksa, biz de heman Batuma ayak basmadık ya.

Mamafih artık Batuma yaklaşıyorduk. Trabzondan ayrıldıktan sonra, Rizeye varmıştık. Orada birgün istirahat ettik. Tekrar denize açıldık, ver elini Arhavi.

Arhavi, eski tabiriyle, Lâzistanın tam orta yerine düşüyor. Şarkında Hopa, garbında Viçe ve Atine - şimdiki Pazar - kasabaları var. Buraları, tabiî manzaraları gayet güzel olan yerler. Yemyeşil ve ormanlık sahalar. Yalnız köylerin kuruluş tarzı acaip. Yanyana iki, üç ev göremezsiniz. Mahalle topluluğu hiç bir yerde yok gibi. Bir dam altından ayrıldıktan sonra ikincisine rastlayabilmek için asgarî bir çeyrek, yirmi dakika gitmek lâzım. Yollar, ormanların arasından geçen daracık patikalardır. Öyle ki, yürüyen bir adamın omuzları, ağaç dallarına, fundalara, çalılara takılır, kalır...

Nitekim, şahit olduğumuz bir vaka bizi hayretler içinde bıraktı. Arhavide iken tanıştığımız bir zat, kaza neticesinde ölmüştü. Bay C. V:

— Cenaze bu keçiyollarından nasıl götürülecek, diyordu? ben de hakikaten, bir insanın zorlukla yürüdüğü patikalardan, tabutun sağında ve solunda birer adamla geçirilip geçirilemeyeceğini merak ediyordum. Nihayet, - Allah günahımızı affetsin - bu muammayı halletmek fikriyle, cemaate katıldık. Bir de ne görelim? Ortada tabut yok! ölüyü yıkamışlar, çocuk kundaklar gibi kefene sımsıkı sarmışlar! İyi amma, «merhum» u kucakta kabire götürecek değillerdi ya! Meğer, burada usül daha pratik imiş! Ölüyü, baş ve ayak uçlarından geçirilen iki iple bir sırığa astılar. Sonra önde ve arkada olmak üzere iki adam da bu hamuleyi yüklenince, cemaat mezarlığın yolunu tuttu. Biz de, bu yüksek zekâ eseri karşısında, hamakatımızın mahçubiyetini duyduk!

Bu mahçubiyet hissi ile de heman Batum yolunu tuttuk. Hava güzeldi. Seyahatimizin son merhalesinde fırtınaya, yağmura yakamızı kaptırmak istemiyorduk. Onun için fazla acele ediyor, hem yelkenden ve hem de kürekten medet umuyorduk. Batuma yaklaştıkça, içimizde garip bir hissin canlandığını duyuyoruz. Adeta kendikendimize, bütün bu zahmetler, kış ortasında mehtap sefasına çıkmalar, senin içindi ey Batum, hitabını yapıyoruz. Bay C. V. tayfaları gayrete getiriyor. Ha gel-

◆

Seyahatimizin son merhalesinde fırtınaya, yağmura yakamızı kaptırmak istemiyorduk.

◆

dik, ha geliyoruz. Lâkin, düşüncelerimizde hafif bir endişe de yok değil: İnkisarı hayale uğramak korkusunun verdiği tereddüt. Her fazla emeğin sonunda alınan netice ile tatmin edilmiş olmak arzusu... İşte kara seçilmeğe başladı. Geçen dakıkalar, bizi biraz daha vuzuha, uzağı biraz daha yakına, müphemiyeti biraz daha hendeseye götürüyor. Şu limanın kalabalığına karışabilsek, şu siyah bacalı şileplerin bordasından geçebilsek ve şu yığın yığın binaları, geniş geniş caddeleriyle gözlerimizde resmini çizdiğimiz şehre ayak atabilsek: İşte, o zaman teşebbüsümüzün büyük meselesi kazanılmış olacak!

Ve nihayet Batumu, Tamojna -gümrük- iskelesinde selâmladık. Çarçabuk, takayı rıhtıma bağladık. Pasaportumuzdan Türk olduğumuzu anlayan Sovyet dostlarımız, bizi fazla bekletmediler, formaliter muameleleri heman yaptılar. Artık Batum bizimdi!

Bay C. V. ile beraber, temiz ve küçük küçük taşlarla kaldırımlanmış caddelerden yürüyoruz. Batum şehrinin yapısında genişlik mefhumu hâkim. Kâgir binalar büyük, mahalleler büyük, bir kelime ile, gözün gördüğü Batum büyük. Yalnız, burası da Asya memleketlerinin müşterek vasfından kendini kurtaramamış: İnsan az! Yollar tenha, Belediye parkı tenha, evvelce Çarın bahçesi adını taşıyan kiliseli park tenha.

Buna rağmen plânlı bir çalışma mevcudiyetini belli ediyor. Her yerde, tabiat, insan elinin emeğiyle çehresini değiştirmiş! Fakat, tek birşeyin çaresi bulunamamış, yağmurun! Hem de nasıl bir yağmur bilseniz... Öyle, Tevfik Fikretin yazdığı gibi muttarit, muhteriz darbeler halinde değil de, bardaktan boşanırcasına yağan bir yağmur...

Nitekim, bay C. V. nın keyfi bu yüzden yarıda kaldı. Sırsıklam olmamak için, kendimizi liman dairesine zor attık. Burada görülecek işimiz vardı. Bay C. V. nın sefinesi ile Batuma geldiğimize dair tanzim edilen evrakı liman reisine imzalatmak, mühürletmek lâzımdı. Bay C. V. önde, ben arkada odadan içeri daldık. Reis, toparlak çehreli, babacan tipli bir adam. Fransızca biliyormuş, onun için zorluk çekmeden kendisine meseleyi anlatabildik. Evvelâ hayret etti ve galiba

Yazan:

Sabih Alaçam

Ve nihayet Batumu, Tamojna (Gümrük) iskelesinde selâmladık. Çarçabuk, takayı rıhtıma bağladık.

biraz da inanmadı. Lâkin, her uğradığımız şehirdeki liman dairesinin tasdik mühürlerini görünce, palavra atmadığımıza aklı yattı. Türk olduğumuzu öğrendiği için de, başladı bol bol iltifata. Ben de, onu aklım sıra nezaket karşılığı yapmak üzere, votka içmek için takaya davet ettim. Hazret, başına kasketi geçirir geçirmez:

— Buyurun, gidelim, diyerek önümüze düşüverdi. Şehrin yabancısı olduğumuz için, liman reisi, zannımızca, bize rehberlik ediyordu. Hakikaten, sahile doğru gidiyorduk. Fakat, bir ara, tercümanımız, bir kapının önünde durarak:

— Buyurun, bizde bir çay alalım, sonra da sizin votkanızı içeriz, diyordu. Bu sürpriz hoşumuza gitmişti doğrusu. Amma hoş adamdı şu liman reisi! Kendisi üstelik hayvan da beslemeğe meraklı imiş. Evindeki kocaman bahçe cins cins ehlî hayvanlarla dolu. Bay C. V. her hususta olduğu ve yaptığı gibi, ehlî hayvan yetiştirmenin de metodlarını izaha, bu meseleye dair yazılan eserleri telhise başladı. Liman reisinin büsbütün gözünde büyüdük. Artık karı, koca bize nasıl ikram edeceklerini bilemiyorlardı. Akşam olmak üzere idi. Davetimizi madama de tekrar ederek, yola çıkmak istedik. Meğer, liman reisi, ikinci bir marifetini de göstermek fikrinde imiş:

— Hayhay, gidelim, yalnız hayvanların yemini verelim de öyle, diyerek evvelâ horoz ve tavukların paviyonuna girdi. Elinde yem torbası ile, hayvanlar onu görünce, etrafını kuşatıverdiler. Hazret, yere çömeldi. Avucunun içindeki arpalara, buğdaylara gaga atan atana. Fakat, bu ziyafet sofrasının kırıntıları, bazan şiddetli bir hamle neticesinde yere dökülüyordu. Lâkin, bakıyorum, onlara hiç güler yüz gösteren yok! Tavukların, horozların Çarlık Rusyası devrinden kalma bir asalet iddiaları olamazdı ya! Fikrimi, liman reisine söyledim. Gayet ciddî bir tavırla:

— Evet, hayvanlarım centilmendir! Yere düşen yemi katiyen yemezler! Onları böyle terbiye ettim, dedi. Biz de Sovyet Rusyadaki bu aristokrat tavuklara şaşa kaldık!

Artık, hayvanları bile asaletmaap olan liman reisi ile bayanına ikram ve hürmette kusur etmemek için, gözlerimizi dört açmak lâzımdı. Fakat, lâf aramızda ve hele sakın bay C. V. duymasın, bay başkanın güzel Anuşkasını görelidenberi, gözlerim faltaşı gibi açılmıştı, zaten!

— SON —

RESİMLİ AY'ın

11 inci Sayısı Çıkmıştır.

100 Sayfa – Bol Resim

Bu mükkemmel aylık mecmuayı alıp okuyunuz!

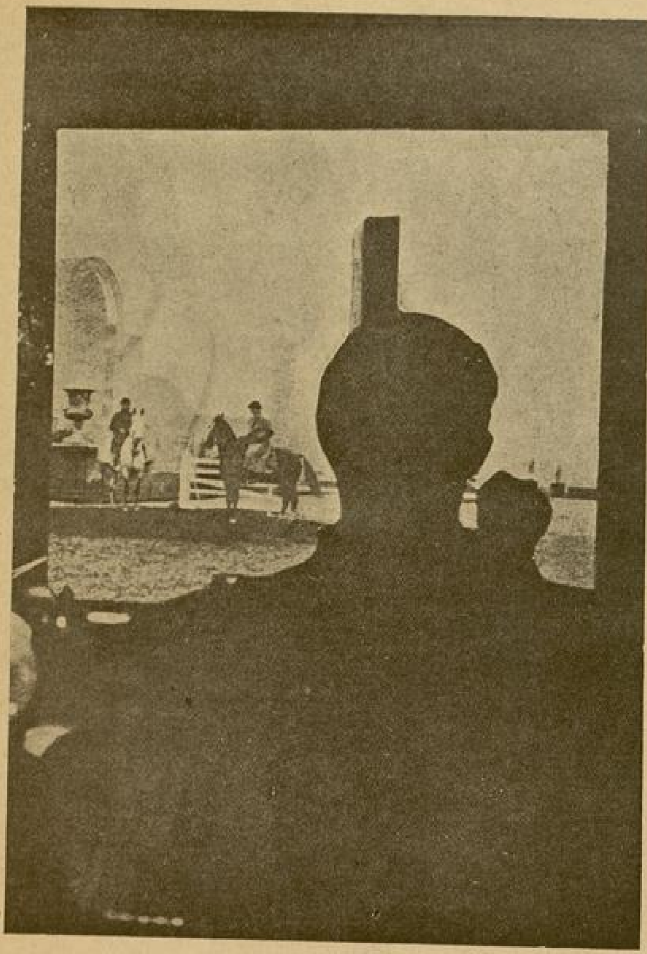

MARKONİ

Televizyondan Pek Hoşlamıyor!

Dünyanın en büyük mucidi olarak tanınan Edisonu istisna edecek olursak, bugünün en büyük mucidi: telsiz telgrafın babası olan Markonidir. İnsanlığa hizmet etmiş olmak itibarile bu iki büyük muhterii, kıymet bakımından ayırd etmek doğru olmaz. Ancak, ortaya koydukları eserlerin mahiyetlerile ayrılabilirler.

Edison, gramofonla elektrik ampulü gibi, aralarında hiç münasebet olmıyan iki ihtira kutbu arasında, ayni salâhiyet ve muvaffakıyetle dolaşmıştır. Markoni ise bütün ömrünü telsiz sahasındaki icadlarına vakfktmiş bir muhteridir.

Markoni, çocukluğundanberi elektriğe iptilâ derecesinde merak sardırmış bir adamdır. Çocukluğunda, her çocuk gibi, makineli oyuncakları söküp içini muayene etmek, nasıl işlediğini anlamakla başlıyan tecessüs hissi, Markonide gitgide artmış; ve oyuncak makinelerinden elektriğe intikal ederek, nihayet telsiz telgrafta karar kılmıştır.

Markoninin telsiz telgrafı icat edişi, Hertzin mesaisine ve tecrübelerine dair bir yazıyı okumasile başlamıştır. Markoni, bu yazıyı okuyunca, birdenbire, elektrik mevceleri vasıtasile, feza dahilinde yazı nakli imkânını düşünüvermiştir. O zaman Markoni yirmi yaşında idi.

Markoni ilk tecrübesini, kendi köşklerinin bahçesinde yapmıştı. Verici cihaz bahçeye yerleştirilmiş, alıcı cihaz da yüz metro kadar ileride bir tepe üstüne konulmuştu. Orada Markoninin bir arkadaşı bekliyordu. Verici cihazın göndereceği işaret alındığı takdirde, o arkadaşı mendilini sallamak suretile bunu haber verecekti. Markoni heyecan içinde düğmeye bastı ve o ânda, verdiği S. işaretinin alındığını bildiren beyaz mendil, karşı tepede dalgalandı.

İlk tecrübe muvaffakıyetle neticelenmiş fakat bir cihet noksan kalmıştı. Acaba, bu işaretler, dağlardan tepelerden.. bu evlerden, hulâsa herhangi mâniadan aşıp uzaklara gidebilecek miydi? Bunuda gene ayni arkadaşile tecrübe eden Markoni, tepenin öte tarafında bekliyen arkadaşının, verilen işareti aldığını bildiren tüfek sesini işittiği ânda: telsiz telgraf doğmuş bulunuyordu.

Markoni, 1896 senesinde ihtira beratı aldı, ve ihtiraını İtalyan hükûmetine satmak teklifinde bulundu. Fakat İtalyan hükûmeti tereddüt etti. Bunun üzerine, Markoni aslen İskoçyalı olan annesile birlikte, ihtiraını satmak üzere Londraya gitti.

Bundan sonra, hayatı hep muvaffakıyetlerle dolu geçmeğe başlıyan Markoninin, İtalyan hükûmetinin daveti üzerine tekrar İtalyaya döndüğünü, orada ihtiraını tekemmül ettirdiğini; sonra gene İngiltereye geçerek, telsizi tam manasile pratik sahaya koyduğunu görüyoruz.

Markoni, 1899 da, Fransa ile İngiltere arasında ilk muntazam telsiz muvasalasını kurmuştur.

Fakat, telsiz telgrafın hâlâ faydalı ve pratik bir ihtira olduğuna birtürlü inanmak istemiyen bazı kimseler vardı. Kazaya uğrıyan bir geminin telsizle verdiği işaret sayesinde, birçok yolcunun hayatı ve birçok servet kurtarılınca, bu dudak bükenler de nihayet işin ehemmiyetini tasdika mecbur oldular.

Markoni Avrupa ile Amerikayı telsizle birleştiren büyük tecrübesini yaptığı zaman 28 yaşında idi. Köşkünün bahçesinden yüz metro uzağa ilk telsiz telgraf işaretini verdiği günden yedi sene sonra, ihtiraını Atlantik denizinden aşırarak 2700 kilometro öteye yollıyan Markoni, o gün dünyan en mes'ut adamı ve en büyük muhterilerinden biri olmuştu.

Markoni şimdi radyoyu ıslah etmek ve daha ucuza malolacak bir şekle sokmakla meşguldür. Ayni zamanda "ultra courte„ dalgalarla bazı tecrübelere devam ediyor. Kendisi bunu şöyle anlatıyor:

«— Ultra courte dalgalarla bütün bir kelime nakledebiliyorum, fakat bunun kısa olması lâzımdır. Meselâ «hayır» kelimesi gibi. Bu kelimeyi neşreder etmez, alıcı cihazda ayni kelimenin yedi defa tekrarlandığını işitiyorum. Yani bir saniye içinde, «hayır» kelimesi, aksiseda halinde yedi defa geri geliyor. Bunun sebebi de, o kelimenin bir saniye zarfında, dünyanın etrafını yedi defa dolaşmasıdır.

Mamafih bütün bunlar başlangıcdan ibarettir. Ben, bütün insanlar arasında, muvasalanın mükemmel olmasını istiyorum. Bu sayede insanlar biribirlerine daha ziyade yaklaşacaklardır ve ortada mesafe mefhumu kalmıyacaktır.„

Markoninin fikrince, televizyon zannedildiği kadar faydalı birşey değildir. Bir otelde oda tutmak isteyen bir kimsenin bir telgraf çekmesi kâfi geldiğini ve otelcinin yüzünü görmeğe lüzum olmadığını söyliyen Markoni, televizyonun, yatak odasında çırılçıplak soyunmuş bir kadını görmek imkânını da verdiği gün, kadınların bunu herhalde memnuniyetle karşılamıyacakları mütaleasındadır.

Markoni, günün birinde, esrarengiz ışıklar sayesinde otomobilleri ve tayyareleri durdurmanın mümkün olacağına da pek ihtimal vermiyor.

DENİZDEN SONRA HAVADA DALĞIÇLIK

Bugünkü tayyareciliğin hedefi, artık muayyen yüksekliklerde uçmaktan başka bir noktaya çevrilmiştir. Her memlekette stratosfere, hava tabakasının üstündeki kısma yükselmek için fennî, ilmî her vasıtaya başvurulmaktan geri durulmuyor. Çünkü stratosfere çıkılmakla sade bir yükselme rökoru kırılmış olmıyacak, aynı zamanda tayyarecilik ümid edilmedik bir derecede, akla şaşkınlık verecek bir (tekâmül) e uğrıyacaktır. Çünkü stratosferde, hava tabakasının kesafeti mâni teşkil etmiyeceği cihetle tayyareler bugünkü hızlarının beş, on, hatta yirmı beş, otuz misli sür'atle gidebileceklerdir. Fakat bugün o sür'at temin edilebilmek şöyle dursun, stratosfere doğrudan doğruya balonla çıkıp bir müddet durmak bile kabil olmıyor. Profesör Pikardın teşebbüsile Avrupa ve Amerikanın bütün memleketlerinde gösterilen gayretler, şimdilik hiçbir fayda vermiyor. Çünkü yükseklerde gitgide azalan hava kesafeti, stratosferde hemen hiç denecek bir dereceye inmektedir.

Böyle olunca, canlı yaratıkların orada nefes alıp vermesi, yaşaması ve kanının, derisinin üzerindeki deliklerden dışarıya fırlamasına mâni olması imkânı kalmıyor.

O halde evvelâ tıpkı denizin dibine inerken olduğu gibi, vücudü hava kesafetinin azalmasının tesirinden koruyacak bir mahfaza yapmak.. ve nefes alıp vermeyi temin edecek bir vasıtayı-sun'î bir hava deposunu ağza raptetmek gerektir. İşte her yerde bunun için uğraşılıyor.

İspanyol tayyarecisi binbaşı Harrera bu iş için kauçuktan bir elbise yaptırdığı gibi, nefes alıp vermeyi temin edecek pratik bir hava deposunun ağıza raptı imkânını da hazırlamış, ayrıca da hususî bir balon yaptırmıştır.

Bu teçhizat sayesinde 25 bin metro yüksekliğe kadar çıkacağını ümid ediyor. Eğer buna muvaffak olursa, tayyarecilik alanında mühim bir devrim inkılâb husule gelecektir. Bu suretle stratosfere yaklaşılmış olacak, ileride belki de oraya kadar çıkmak imkânı vücude gelecektir.

Fransız kadın tayyareci Maryse Hilszi şimdi tanımayan kalmamıştır. Yüksek bir apartmanın altıncı katında, ince bir zevkle döşediği dairesinde olduğu kadar, Tokyoya yahud Kapa yaptığı hava seferlerinde de bütün manasile «kadın» olan Maryse Hilsz, bir rekor mevzuu bahsolduğu zaman, bir erkek kadar enerji gösterir, ulaşmak istediği gayeye dört elle sarılır.

Bundan dört sene evvel, Amerikalı kadın tayyareci Ruth Nicholsa 8761 metroluk yükseklik rekorunu kırması fikri telkin edildiği zaman o, bunu büyük bir sükûnetle karşılamıştı. Macera oldukca cazipti. Fakat Maryse Hilsz gibi muvazeneli bir kadın birdenbire böyle bir maceraya atılmağa karar veremezdi. Yeneceğine kat'î surette emin olmak istiyordu Birkaç ay,sonra bu rekor lâfı unutuldu. Günün birinde birdenbire rökorun kırıldığı haber alındı. Ruth Nichols ismi dünya rökorları tablosundan silinmiş, onun yerine Maryse Hilsz ismi yazılmıştı. Fransız şampiyonu 9791 metroya kadar çıkmıştı. Bu yükseklik, eski rakamdan 1000 metro kadar fazla idi.

Bu rekordan sonra Maryse Hilsz gene apartmanına çekildi, ismi tekrar işitilmez oldu.

Parisle Havaya arasında yaptığı beş gün ve yirmi saatlik sefer münasebetile bu isim bir daha duyuldu.

Maryse Hilsz, 13,000 kilometro süren bu yolculuğu günde 2500 kilometro hesabile yapmıştı.

Bir müddet sonra eski rekorundan 2000 metro daha fazla yapmak suretile 11,800 metroya kadar çıktı.

Bu yüksekliğin nereye kadar dayanacağını Allah bilir. Tayyare bundan daha çok yükseklere çıkacak kabiliyettedir. Tayyareci kadının ise bu rekorları çocuk oyuncağı telâkki ettiğine şüphe yok. Şu halde bütün mesele teneffüs işinin çaresini bulmaktan ibaret kalıyor.

Şimdilik Maryse Hilszin kullandığı nefes varici cihaz thtiyaca tamamile kâfi geliyor. Fakat sonra? Rekor 15,000 metroya yaklaştığı vakit ne olacağının cevabını, tecrübesi yapılmakta olan yeni hava dalgıç elbisesi vermektedir.

Doktor Rosenthiel, bir hava dalgıç esvabı yapmıştır. İstikbalin hava elbisesi olacağı muhakkak gibi görünen bu alet hakkında Doktor Garsaux şu izahatı veriyor:

" — Bu dalgıç esvabı, meselâ 13,500 metro yükseklikteki hava tazyikına mukavemet edebilecek tarzda yapılmıştır.,,

Çan içinde yapılan tecrübelerde, hava inhitatı 14,500 metroya tekabül edebilecek nisbete indirilmiştir.

Doktor Rosenthielin yaptığı dalgıç esvabının diğer bir faydası da, kat'iyen hava geçmez oluşundan başka, yüksek mıntakalarda tesadüf edilen sıfırdan aşağı 50, 60 derece soğuklara karşı vücudü muhafaza etmek üzere, kauçuk kısmının ısıtıcı bir terkible kaplı olmasıdır.

Hava dalgıç elbisesinin nazik kısmını teşkil eden mafsallar, iç kısımlarda gizlidir ve esasları saklı tutulmaktadır.

Bu mafsallar çok mükemmel surette işlemektedir. Gerek elbise, gerek hava almaz kabine, stratosfer mıntakalarında dolaşmak üzere tertip edilmiş oldukları için, şimdi bu iki alet arasında bir rekabet husule gelmiş bulunuyor.

Bu yarışta hangisinin galip geleceğini zaman ve tecrübeler gösterecektir.

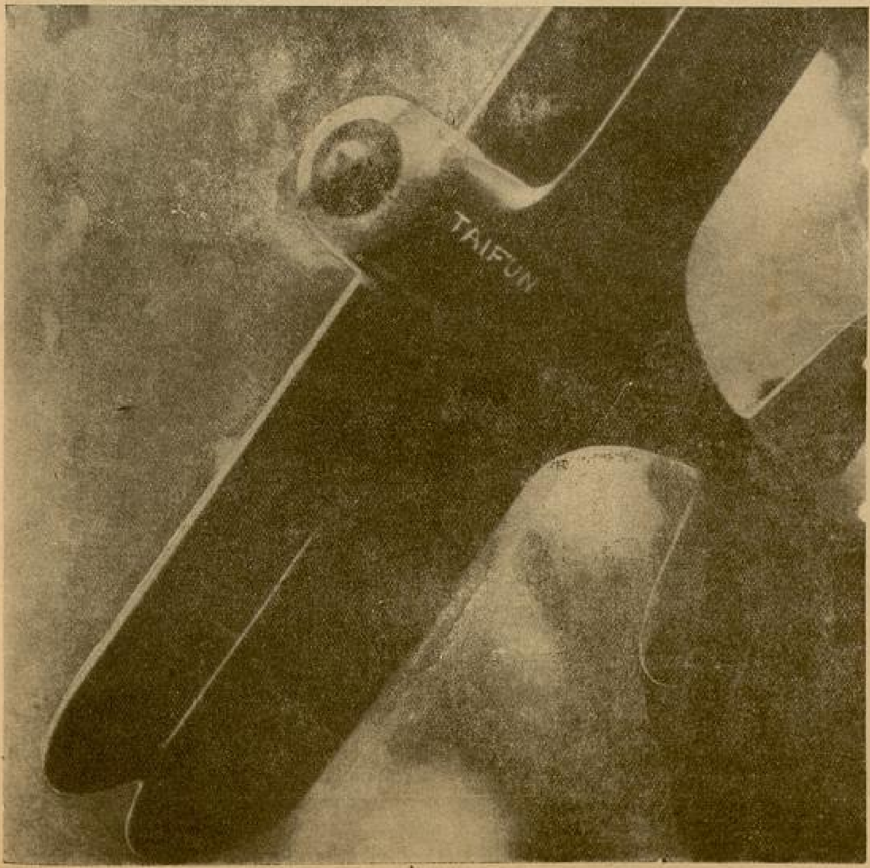

11 inci Asırda Bir İngiliz Kırlının Garip Evlenişi

1066 senesi, İngilterenin siyasî, içtimaî ve edebî tarihinde çok mühim bir dönüm noktası teşkil eder. Milâttan evvel 35 de Romalıların istilâsiyle başlayarak, daha sonraları Saksonların, Danimarkalıların hücumlariyle muhtelif tesirler altında kalan İngiltere; on birinci asırda, siyasî idaresini biraz intizama sokmağa çalışırken, Fransızlar tarafından istilâ edilerek tamamen değişti, büsbütün başka bir mahiyet aldı.

1066 da, İngiliz tahtına Fatih Vilyam ismile anılan bir Fransız dukasının geçmesi, İngilterenin yalnız siyasî değil, içtimaî ve edebî hayatında da çok mühim tebeddüllerin vücuda gelmesine sebep olmuştur. O zamana kadar yalnız din, harp, ve hüzünlü mevzulardan bahseden Anglo - Sakson edebiyatı, Fransız tesirile birdenbire canlanmış, şen şarkılar, hafif maceralar, (Chanson de Roland) tarzında kahramanlık menkıbeleri moda olmuştur. Anglo - Sakson diline birçok Fransızca kelimeler karışmış, hatta bir müddet yüksek tabaka ve saray lisanı olarak yalnız Fransızca kullanılmış, İngilizce, kölelere, aşağı sınıflara münhasır kalmıştı. Fakat aradan birkaç sene geçince iki lisan arasında tabiî bir kaynaşma hasıl olarak, bugünkü İngilizce'nin esası kurulmuştur. Bu lisan tekemmülünde on dördüncü asrın meşhur İngiliz Şairi Çoser'in pek mühim hizmeti vardır.

Vilyam İngiltere tahtını fethe giderken.

On birinci asırda İngiltere tahtını fethederek bu mühim değişikliğe sebep olan Vilyam; bu harbe, diğer birçok fatihler gibi şan, şöhret veya servet hırsından değil, intikam almak arzusiyle atılmıştır.

Birgün Lil şehrindeki hanlardan birinin önünde altı süvari durdu.

Esasen bu meşhur hükümdarın fevkalâde kinci ve intikamcı oluşudur ki, ona hayatının iki mühim muzafferiyetini kazandırmıştır.. Bu iki muzafferiyetin biri İngiltere kralı oluşu, diğeri de Belçika kralının kızı prenses Matilt ile evlenmesidir.

Vilyam ile prenses Matilt'in aşkları, başlı başına bir destan olacak kadar, meraklı bir cesaret ve kahramanlık macerasıdır.

On birinci asrın ortalarına doğru, Fransanın garbında, biribirine pek yakın olmakla beraber ayrı ayrı iki küçük krallığın merkezi olan iki mühim şehir vard: Ruen, Lil.

Prenses Matilt Lil de, genç Dük Vilyam ise Ruen'de otururlardı.

İkisinin de kral çocuğu olmaları.. genç kızın güzelliği kadar, Vilyam'ın da cesareti ve zekâsiyle tanınması, iki aile arasında bir izdivaç düşüncesine yol açmıştı. Biribirlerini hiç tanımadıkları halde, Vilyam bu izdivaca taraftar görünüyor; fakat Prenses Matilt bütün teklifleri katî bir surette reddediyordu.

Belki, güzel Prensesin de hakkı vardı; çünkü onun bütün genç kızlık hülyaları, hakikat olarak genç bir Sakson asılzadesinin şahsında tecessüm etmişti. Genç kız, kendisile alâkadar görünmiyen bu asılzadenin aşkıyle harap ve meyus bir halde iken, Ruen'den gelen bir elçi, Dük Vilyamın kendisiyle izdivaca talip olduğunu resmen bildirdi. Babasının bütün ısrarlarına rağmen genç kız, bu talebi reddetti; ve yalnız reddetmekle de kalmayarak, Dük Vilyam'a gayet hakaretli, acı bir mektup yazdı.

Vilyam red cevabiyle beraber bu ağır mektubu da aldığı zaman, hiddetinden deli olmak raddelerine geldi. Genç bir kız ona nasıl bu kadar hakaret edebilir.. ne cesaretle onu en kızdıran, kudurtan bir kelimeyi kullanabilirdi?.. Genç hükümdarın kudurtan bu kelime, onun doğuşundaki bir lekeyi yüzüne vuruyordu. Vilyamın annesi, kralın nikâhlı karısı değildi. Kral, fakir bir tenekecinin kızını görüp sevmiş, bu aşkın neticesinde bir oğlu dünyaya gelmişti. Kral bu çocuğu ihmal etmemiş; bilakis gayet ihtimamla büyüterek kendisine lâyik bir halef olmasını temine çalışmıştır.

Çok zeki ve sanatkâr bir kadın olan Kraliçe Matilt, el işlerinde de gayet mahirdi.

İşte bu çocuk Vilyamdı.. ve prenses Matilt, mektubunda, bu gayrımeşru doğumu hatırlatarak ona, en ağır hakareti yapıyordu.

Fatih Vilyam, sonraları bu hâdiseyi feylesofane ve lâkayt bir görüşle düşünmeğe alıştı; fakat o zamanlar, gençliğinin en hararetli çağlarında, bu bahse temas edilmesine hiç tahammülü yoktu.

Bu hiddet, tarihin kaydettiği en garip izdivaçlardan birine sebebiyet verdi.

***

Bir gün, Lil şehrinin eteklerindeki hanlardan birinin önünde, altı suvari durdu. Asılzade oldukları kıyafetlerinden belli idi. Kendilerine tüccar süsü vermelerine rağmen, hareketleri asker olduklarını meydana çıkarıyordu. Handa bir müddet dinlenip atlarını değiştirdikten sonra, şehrin kapısına gittiler.. ve bazı vesikalar göstererek kolaylıkla içeri girdiler. Kalabalık sokaklardan hızla geçerek sarayın önündeki meydana gelince bu esrarengiz suvarilerin dördü, bir kenara çekildi, diğer ikisi ise atlarını saray kapısından içeri sürdüler.

Bu iki suvarinin genci sarayın iç kapısına gelince, kendi atını da arkadaşına verdi... ve bekçilerin hayretle açılan gözleri önünde, sanki kendi evine giriyormuş gibi içeri daldı.

Fevkalâde cesur ve küstah tavrı, kapıcıları korkutmuş olmalı ki, hiç kimse yolunu kesmedi.. Kimse: «sen kimsin? Veya nereye gidiyorsun?..» demedi.

Saraydaki hizmetkârlar kendilerini toplayıncıya kadar, genç adam üst kata çıkmış, perenses Matildin dairesine gelmişti.

Kapıyı vurmadan açarak arkasına dayadı.. Genç kızla hiç karşılaşmamıştı.. Fakat hayalen o kadar iyi tanıyordu ki, odadaki üç kızın içinde onu derhal seçti.

Perenses Matilt, ayağa kalkarak, öfkeyle;

— Siz kimsiniz, ve ne hakla buraya geliyorsunuz? diye bağırdı.

Genç adam soğukkanlılıkla ona doğru ilerledi:

— Ben, Normandiya dükası Vilyam.

Sonra dişlerini sıkarak ilâve etti:

— Mektubunuzu alan piç Vilyam.

Birden, yıldırım hızıyle genç kızın üzerine atılarak uzun saçlarından yakaladı; yere çarptı. Bu uzun örgü saçları genç kızın boynuna dolayıp sıkarak, kin ve nefretle titreyen bir sesle:

— Sen!... diye haykırdı, kadın olmandan mı cesaret alarak bana o menfur mektubu yazdın? Kral kızı olduğuna, sarayda yaşadığına güvenerek, zehirli dilinle beni sokmağa çalışdın değil mi? Cezasız kalacağını sandın öyle mi?!..

Her kelimeyi söylerken genç kıza ya bir tokat, ya bir tekme atıyor, ipek saçlarını insafsızca çekiyordu. Matilt, gururundan, sesini çıkarıp haykırmıyor, ağlamıyor, kendisini kurtarmak için sessizce uğraşıyordu. Diğer iki genç kız da korkularından birer köşeye sinmişlerdi. Vilyam, kızı ayaklarının dibinde sürüklüyerek:

— Diz çök ve benden af talep et, diyordu. Bunu yapmzsan seni öldürürüm,. seni kendi yılan saçlarınla boğarım.

Genç kız mağrur bir inatla mukavemet ediyor, çektiği bütün ıstıraba rağmen, diz çöküp af talep etmiyordu. Nihayet Vılyamın biraz yatıştı, ve genç kızı odanın uzak bir hırsı köşesine fırlatarak geldiği yerden çıktı, gitti.

Bu hadise sarayda duyulup ta, herkes biribirine geçinceye kadar Vilyam, diğer arkadaşlariyle beraber Ruen yolunu tutmuştu.

— Kadın olduğun için cezasız kalacağını mı sanmıştın?

Kraliçe Matilt

Fakat böyle mühim bir hâdise bu kadar küstahca bir tecavüz, pek tabii olarak vahim vakalara sebep olacaktı. Nitekim birkaç gün sonra iki küçük krallık arasında harp başladı.

Vilyam, genç kızı dövmekle de intikamını tatmin edememişti.. Hâla onun kibirini, önünde eğilmeyişini düşünüyordu. Bazen de, büsbütün başka hislerin tesirinde kalarak, kararsızlık içinde bunaldığı zamanlar oluyordu. Ne yüksek izzetinefisli, ne harikulâde kadındı bu! O elâstikî vücut.. o ipek gibi örgü saçlar.. ve gözlerindeki gurur.. o mukavemet! Vilyam hala hiddetli olmakla beraber, kendisine ancak onun gibi bir kadının eş olabileceğini de düşünüyordu.

(Arkası 32 inci sayfada)

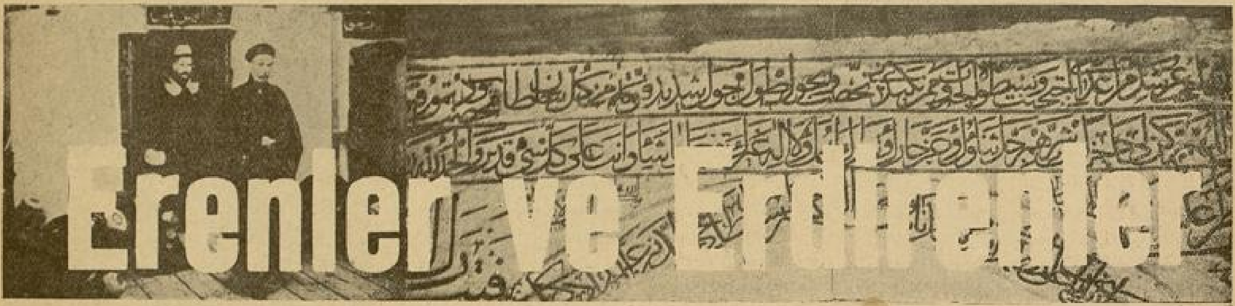

Erenler ve Erdirenler

Yazan :

CEMAL ATAÇ

◆

№ : 6

◆

Geçen sene de Dizdarların bostanına Hızırın uğradığını, ve orada Şeyh Ayetullah efendi ile beraber birer karpuz kesip yediklerini.. hatta birkaç karpuzun üzerine de Hızırın kendi elile bereket duası yazıp gittiği söylenmemiş miydi? Ve o sene Dizdarlar sata sata mahsulü bitirememişler; on araba bostan da Şeyh Ayetullah efendinin tekkesine götürmüşler, bir de bol sütlü inek hediye etmişlerdi.

Zavallı halk, zavallı millet; malı ile, canı ile, imanı ve akidesi ile bu suretle kurban olup, helâk olup gidiyordu.

Evkaf müdürünün de, Şeyh Ayetullah efendinin ziyaretini kabul ederek onunla kokuşup konuklaşması, hemen halkın ağzına yayılmış; ve müdürün de ermişler derecesinde mübarek bir adam olduğu şayiası çıkmıştı. Halbuki Hacı Sadık efendi, buraya ne emeller ve ne arzularla gelmişti. Bunu ancak kendisi ile Molla Mustafa biliyordu. Fakat karşılarına bir Şeyh Ayetullah çıkmış, Hacıyı adeta kıskıvrak bağlayarak ona dervişlik ruhu aşılamıştı. Şimdi Hacı, kendisini mürakabeden kurtaramıyor, birtakım vesvese ve hayallerle dolup boşalıyor iş sahiplerinin de işlerine bakamıyordu. Molla Mustafa da el altından kalem memurlarına, hükûmet odacılarına Hacının kerametlerinden bahsediyor, efkârı hazırlayordu.

***

Şeyh Ayetullah, akşama kadar da sabredemedi. O gün birkaç defa Molla Mustafanın yanına gelip gitti. Nihayet Mollaya sokularak.

— Evlât, bu akşam çorbayı fakirinizde içseniz.. hem biraz derdime deva olsanız, demişti.

Molla, bir müddet başını kaşıdıktan sonra:

— Vallahi, efendi hazretlerini yalnız bırakmak doğru değil ama, sizin de hatırınızı kıramıyorum. Hem de böyle bir günde size teselli olmak isterim.

O akşam tekkenin arkasındaki küçük meşrute odaların birisinde Molla Mustafa ile Ayetullah karşı karşıya oturmuşlardı.

— Şeyh, telâşlı, endişeli, tereddütlü idi. Birşeyler söylemek ister gibi oluyor, fakat çekiniyordu. Molla, bunu sezinmekle beraber farkına varmamış gibi görünüyor. Şeyhi daha çok ürkütecek bahisler açıyordu. Bir aralık:

— Şeyh efendi, size birşey daha söyliyeyim mi?

— Buyurun hazret, sizi dinliyorum.

— Efendi hazretlerinin söylediğine göre sizin günahlarınız pek çokmuş, bunları nasıl affettirmek kabil olur?

— Molla, günahım var, lâkin bunca senedir Pirin hışmından korktuğum halde hiç birşeye uğramamıştım. Fakat artık anlıyorum ki son günlerimi yaşıyorum.

— Şeyh efendi, Pir aşkına doğru söyle, günahsız Şeyh var mıdır?

— Ben, çoktur diyeyim, fakat sen inanma, Molla.

— Senin en çok korktuğun günah hangisidir?

Ayetullah efendi, düşündü, düşündü, günahlarını sıraya koydu, itiyatlarını yokladı. Hiçbirisi diğerinden daha hafif olmayan günahlarının muhasebesini yapamadı.

— Bilmem ki, hangi günahım daha büyüktür. Cenabıhak bütün günahları affeyliyen Tanrımdır. Onun takdir ve mağfiretine sığınırım. Kul hakkı affedilmez bir günahtır.

— Sizde kul hakkı da var mıdır?

— . . . . . !

— Neye sustun Şeyhim?..

— Molla bırak sen bunları, Pir bana, şu zıkkım şaraptan dolayı kızmıştır. Çünkü şaraba çok düşkünlüğüm vardı.

— Zannetmem, şarapsız, içkisiz âyin olmaz ki, esasen bütün bu tekkeler, tarikatlar, hep bu gibi menhiyatı yapabilmek için kurulmuştur. Maksat ibadet olsaydı, bunca camiler kâfi mi gelmiyordu? Neden tarikatlar icat olunsun, tekkeler kurulsun. Bazı kurnaz tilkiler, kendi emellerine birer in bulmak ihtiyacını duymuşlar. Hem halkı aldatmak ve hem de kendi zevk ve eğlencelerini tamamlamak için, bu yola düşmüşler. Halktan korktukları için, evvelâ onları korkutacak bir vasıta aramışlar, dinden daha korkunç bir kuvvet, cehennemden ve ahıret azabından daha şiddetli bir tehdit müeyyidesi bulamamışlar; var kuvveti buraya vererek dünyayı günahla, ahıreti azapla doldurmuşlar.

— Molla, bir zamanlar ben de böyle düşündüm, Şeyh olmadan evvel Rahmetli babam tekkeyi idare ediyordu. Ben tekkeye gelen hediye ve mahsulü alır, yerlerine yerleştirirdim. İşte o zamanlar da bu tarikattan adeta nefret ederdim. Babama kızdığım bile olurdu. Çünkü...

Şeyh pek fazla açıldığını anlayarak sözü değiştirmek istedi.

— Arzu buyurursan çorbayı söyliyeyim.

Mollla Mustafa, Şeyhin çözülen dilini daha serbest bırakmak, herşeyi söyletmek için çare araştırırken, Şeyhin şaraba ibtilâsını düşündü:

— Sizin yemekten evvel, veya yemekteki itiyadatınıza mani olmak istemem. Rica ederim, siz keyfinizi bozmayınız.

Şeyh memnuniyetle :

— O halde efendimiz de iltifat buyurup bir bardak lâlimizi nuş ederler?

— Hiç kullanmadım amma, güzel hatırınız için zehir olsa alırım.

Halbuki MollaMustafa, memleketten gelmiş, tereyağı gibi pastırmayı çakşırın cebine koyduğu gibi sarığı koltuğuna kıstırır, Balıkpazarına sık sık uğrardı. Şeyh, şarap lâkırdısı edince ağzı sulanmıştı. Aylar vardı ki içmemişti. Yalnız Molla şaraptan ziyade rakıya düşkündü.

Ayetullah bu söz üzerine ellerini biribirine vurdu. İçeriye, ince, uzun boylu, pembe beyaz yüzlü, çatma siyah kaşlı, elâ iri gözlü, uzun kirpikli, başında taze yeşil taclı, dar ve sımsıkı iliklenmiş kalçadan aşağısı geniş hususi bir libas giyinmiş bir delikanlı girdi.

Molla Mustafa, bunun kızı mı, gelini mi olduğunda tereddüt ediyordu. Fakat acaba neden böyle giyindirilmişti; erkek olsa bukadar göz kamaştırıcı olamazdı. Fakat şeyhin hitabı Mollanın tereddüdünü sildi:

— Oğlum Sermedî, bize sofra- mızla lâlimizi getir.

Şeyh efendi şaraba lâl ismini koymuştu. Kazara bazan yabancılar rastlarsa, tevili tefsiri pek kolaydı. Nitekim bazan hizmette bulunan müritlere bunu, Peygamber efendimizin mübarek terlerinden hasıl olan Seyhan gülünden taktır edilmiş bir şurup diye tanıtırdı. Zikre ve esmaya başlarken bu mübarek şuruptan bir iki bardak içilirse hem sevabı çoktu; hem de zikre ve tahlile küşayiş verdirirdi. Fakat Molla Mustafa, şarabı içkiyi unutmuş sofrayı hazırlayan çocuğu seyrediyordu. Asıl şarap asıl kevser o idi. İçinden:

— Vay melun Ayetullah vay!... Pirin hışmından korktuğu kadar da var ya! Şeyh tekkeden ziyada böyle gulmandan ayrılacağından korkuyor. Molla dayanamadı:

— Şeyh, sen günah ve gazepten ne korkuyorsun?.. öbür dünyada bulacağın cennetin daha âlâsını burada kurmuşsun; işte kevser, işte gulmanın, her halde hurisi de var bu adnanın !..

Şeyh bir bardak lâl yuvarlamış, ağzında nefis bir kayısı eziyordu. Mestane bir süzülüşle:

— Mollam, işte korkularımın esbabı; bunlardan ayrılmak ne büyük bir müsibettir taktir edersin.

— Hakikaten şeyhim şimdi size daha çok acıyorum. Ne yapsak ta, Pır ile barışsan.

— Molla, beni iyi dinle, Pir bana kızıp gücenseydi, gazep edip hışımlansıydı; şimdiye kadar çoktan beni mahv ve perişan eylerdi. Ben de anlıyorum ki ölüler, veli değil ya nebî de olsalar dirilerle meşgul olmuyorlar. Demin sana anlatıyordum ya; babam, çok nüfuz sahibi bir şeyh idi. O, biraz da fazlaca okumuştu. Kudusiyi, Niyaziyi, Sadiyi, Molla Camii, Altıparmağı, hep okumuştu.

Müridler ayağının altını öperler, halk evimizin etrafını tavaf eylerdi. Her gece evimizin üstüne nur indiğini görürlerdi. Fakat ben, babamın hayatını daha yakından bilirdim, yirmi beş yaşına gelmiştim. Babam ihtiyarlıyordu. Beni yerine bırakacağı için tekkeyi, tarikatı, adetleri öğrenmekliğim için artık eskisi gibi benden herşeyi saklamıyordu. Filhakika bunları kendisi birer birer göstermiyor, lâkin ben görüp anlayayım diye etrafı açık bırakıyordu. Her yere serbestce girip çıkıyordum.

Evimize inen nurların ne olduğunu, nasıl yapıldığını hep öğrenmiştim. Hattâ birkaç fitil de ben ilâçlamıştım.

Çıplak denecek kadar açık pembe tenli, gümrah saçlı, gürbüz sineli, uzun boylu bir banu...

— Ne ilâcı?

— Canım geceleri mavi bir ışık çıkaran birşey var.. tıpkı gece böcekleri gibi!. Hani geceleri ışık veren böcekler vardır ya, işte onların ışığı gibi ışık veren bir ilâç.

— Bosfor mu, fosfor mu ne diyorlar o mu?

— Fosfor, fosfor. İşte böyle bazı mübarek gecelerde..ekseriya kadir gecelerinde birkaç fitil yapar yakardık. O da havalanır ve yine bizim evin üzerine ve bilhassa şu oturduğumuz odanın üstüne inerdi. Fitillerin bilhassa bu odaya indirilmesindeki sebebi henüz öğrenememiştim. Merak ediyordum. Buraya babam yalnız girer, bazan günlerce çıkmazdı. Bir gün iyi bir fırsat buldum. Korka korka kapısını açtım. Ellerim titriyor, yüreğim kopup fır ayacakmış gibi atıyordu. Fakat merakım helecanımdan üstündü. Nihayet okuya üfleye kapıyı açtım. Şu sağdaki koridora girdim. Serin bir hava, güzel bir rayıha vardı. Gönlüm ferahlandı? fakat dizlerimde derman kalmadı. Neredeyse düşecektim. Şu yandaki odada..

Haydi birer tane daha, oh afiyet olsun. Sermedî, gözümün nuru, gönlümün sürürü, şu surahiyi tekrar doldur.

— Şeyh sormak ayıp olmasın amma, bu cennet mahlûkunu nereden buldun, bu bizim diyarın meyvası değildir.

— Ha evet, bunu Şamdan getirttim. Şam dergâhının postnişini pek dostumdur. Ben ona bizim yosmalardan gönderdim, o da bana cevabını yolladı.

— Evet gelelim sadede...

İşte şu yandaki odada bir kıpırdama oldu. Bir ayak sesi gibi birşey, ben heman feryadı basıp kaçacaktım. Kapı birdenbire açıldı. Dilim tutulmuştu. Ne geri ne ileri gidemiyordum. Çıplak denecek kadar açık pembe tenli, gümrah saçlı, gürbüz sineli, uzun boylu, iri siyah gözlü.. hulâsa dilferip, takatsuz bir banu, hem de gülümsüyor.... Ben ömrümde bukadar güzel hatun görmedim. Fakat şaşırdım. Erenlerden biri bana bu surette görünüyor, beni imtihan ediyor sandım. Heman yere kapanup secdeye vardım.

Fakat o beni omuzlarımdan tutup kaldırdı. Yüzümü ellerinin içine aldı, ben gözlerimi kapamıştım. Yüzüne bakamıyordum. Beni yavaş yavaş odanın içine sürükledi.

— Korkma, delikanlı, aç gözlerini, ben de senin gibi insanım, aç gözlerini de yüzüme bak.

Korka korka gözlerimi açtım, Yüzüne baktım ayın on dördü yani bir bedri tam idi. Ne diyeceğimi bilemiyordum.

— Şaşırdın değil mi? Bu mukaddes odada tarikatın korkunç sırları var sanıyordun öyle değil mi ? Herkes gibi!... Tabiî, zavallı genç hergün elli defa geçtiğin bu taş duvarların içinde ne olduğunu, ancak bu gün mü merak ettin?

Burada benim gibi kaç tane kızın, kaç tane oğlanın kemikleri çürüdü. Şuradaki sandukaların içine bir kere bakarsan anlarsın. İhtiyar babanın doymıyan nefsini yatıştırmaya çalışan zavallılar, rutubetli taşların arasında mahbus olarak ne kadar yaşayabilirlerse, o kadar yaşadılar. Şimdi sıra bize geldi.

— Arkası 32 inci sayfada —

AYNAROZ PAPASLARI

Dünya yüzünde bin seneden beri tek bir kadının ayak basmadığı bir memleketin mevcudiyetini, tahayyül bile güçtür. Selânikten 10 saat mesafede olan: "Aynaroz papasları„ cümhuriyetindan bahsetmek isteriz. Çoklarımız Aynarozu, üzerinde tek bir manasız mevcut, bir yüksek dağdan ibaret sanarız. Halbuki burası: 65 kilometre uzunluğunda ve üzerinde küçük kasabaları andıran kilise ve manastırile kocaman bir yarımadadır. Bu yarımadada beşbinden fazla papas, iki üç bin târiki dünya ve köylü yaşamaktadır. Bunlar, medeniyetin bunca inkişaflarına rağmen, beşerin tam bin sene evvel katlandığı şartlar altında, Bizans imparatorluğunun yirminci asırda ihyası şeklinde yaşamaktadırlar. Yarımadaya ayak bastıktan sonra insan, geldiği dünyayı unutmak mecburiyetindedir. Orada hayat Şarkî Roma imparatorluğununkinin aynıdır. Karaya ayak basar basmaz sizi istikbal eden muhafız, sarı kadife kilotlu, beyaz büyük çoraplı, tahta ayakkaplı ve siyah şapkasında Bizans alâmeti olan çift kartal armalı bir şahıstır.

Aynaroz'da tekerlekli araba yoktur. Hatta yolda!.. Cümhuriyetin merkezi olan Karyes'e çıkmak için katırlar getirilmiştir. Manastırları, kilseleri ziyaret edebilmek için evvelâ, Karyes'deki mukaddes Synod'dan izin almak şarttır. Karyes kasabası dar sokaklı ve Ortaçağ havasını taşıyan bir yerdir. Bu sokakta terzi, konduracı ve bakkal dükkânları vardır. Bunlardan başka şişelere doldurulmuş ve ilâç olarak satılan mayileri teşhir eden diğer bir dükkân da vardır. Burada satılan ilâçlardan defne yağının, saçkıran illeti için bir deva olduğu muhakkaktır. Dükkânlar, papaslar tarafından idare olunur. Karyes'de garbidir ki bir banka ve bir de postane vardır. İki kahvehane ve bir de han olduğu halde elektrik yoktur.

Yarımada bilfiil müstakildir. Papaslar vergi vermedikleri gibi, hariçten ithal ettikleri mallar üzerinden de gümrük resmi vermezlez. Yunan hükûmeti papasların işlerine müdahale etmez. Biricik mecburiyet: Aynarozda papaslık mesleğine sülûk eden herhangi ecnebi tabaasının, otomatikman Yunan tabiyetini iktisap edişidir: Yarımadadaki küçük polis kuvveti de papasların emrindedir.

Papasların ekserisi çok ihtiyardırlar. Gençlerden pek azının, târiki dünyalığa heves ettiğinden şikâyet etmektedirler. Mevcut çırak ve gençlerin çoğu on üç on dört yaşındadırlar ve bir amca papas tarafından evlâtlık edinilmişlerdir. Genç çocuk bu papasın dairesinde oturur kalkar; ve ona bakar. İhtiyar papas ölünce varisi odur. Çok genç girdikleri Aynaroz Manastırının, onlar için hususî bir cazibesi vardır.

Aynaroza orta yaşta giren târiki dünyalar da vardır. Bunlardan çok azı, oraya dini salâbetle girmiş insanlardır. Daha ziyade oradaki hayatın temin etmekte olduğu kolaylık ve tembellikten istifade gayesini gütmektedirler.

Umumiyet itibarile, Aynaroz papasları tahsil ve terbiyece yüksek sınıflara mensup olmadıklarından cahil insanlardır. Ruhî varlığa karşı ilim ve irfanın bir tehlike teşkil edeceğine inanan ortodos kilsesi, umnmiyet itibarile tahsili teşvik etmemektedir.

Aynarozda nadiren tahsil görmüş, ilim ve irfan sahibi papaslara da tesadüf olunmaktadır. Bunlar arasında St. Panteleymon Manastırı rahibi Vasili papa; Çarlık Rusyasında nazırlık etmiş bir papanın oğludur. Yorgi papa, Yerasimos papa gibi birkaç lisan bilen ve üniversite tahsili görmüş târiki dünyalar da vardır.

Aynaroz Manastırlarının hepsi de Karyes'deki merkeze birer mümessil gönderirler. Bunlar "konak„ tabir olunan bir binada otururlar. Cem'an yekûn yirmi Manastır mümessilinden teşekkül eden mukaddes Synod, Aynarozun ruhanî ve cismanî işlerini tedvir eder.

Aynaroza gelen seyyah, buradan aldığı müsaade ile muhtelif manastırları ziyaret edebilir. Bu izinnameyi herhangi bir manastırın kapıcısına gösteren zair, kapıcı tarafından misafirlere tahsis olunan apartmana çıkarılır. Burada kendisine ayva reçeli, bir bardak su, kahve ve bilâhare rakı ikram olunur. Her manastır da misafirlere mahsus birkaç yatak odası ve oturma salonu vardır.

Bazı manastırlar nisbeten konforludurlar. Bunların misafire çıkardıkları yemekler çok lezzetlidir. Mamafi ekserisinde fazla istirahat vasıtaları aramak beyhudedir. Yemekler fasulya çorbası, tomates salatası, zeytin, ekmek ve nefis şaraptan ibarettir. Manastırlar arasındaki mesafeler bir saatten altı saate kadar tehalüf etmektedir. Misafirlere, binmek için bedava katır temin olunur. Nereye gidilse papasların ve târiki dünyaların hoş muamelelerine maruz kalınır. Ayinlere iştirak hususunda ziyaretçiler tamamile serbesttirler. İstiyen iştirak eder, istemiyen iştirak etmez.

Misafirler ikamet etmekte oldukları Manastırlara, güneş batmadan evvel girmiş olmalıdırlar. Kapılar kapandığı, ve ertesi sabah güneş doğuncaya kadar açılmadığı için, bu kaideye herke-

MEŞHUT CÜRÜMLER AMATÖRÜ

Eugène Grillard, kocalarını aldatan kadınların yakalanmasında hazır olmağa, bayılırdı. Daha çok küçük yaşta iken, bu gibi sahneleri görmek için hiç bir vodvili kaçırmazdı. Eugène mesleğini bu işte buldu.

Ne mesleği? Aktör mü? hayır. Daha alâsı: çilingir.

Siz de Grillard kadar vodviller görmüş olsaydınız, meşhut cürümlerin tesbiti sırasında: «Kanun namına açın!» cümlesinden sonra kapının önünde, küplere binen kocadan başka, bir poliş komiseri ile bir de çilingirin bulunduğunu bildirdiniz. Komiser zabıt tanzim eder ve çilingir de, eşayet aşıklar kapıyı iyilikle açmazlarsa işe yaramak üzere bekler durur. Onun vaziyeti gayet hoştur. Hele vodvillerde mütemadiyen gülmekten kırılır.

Onun vaziyeti vodvillerde bu kadar iyi olunca, kim bilir hakikatda ne kadar iyidir. Zira unutmayın ki tiyatroda herşey bir nizama tabidir. Kocasını aldatan kadın, sahnede suç üstünde yakalandığı vakit, hiç de ortaya beklenildiği gibi çıkmaz. Halka hürmeten tesettür keyfiyetine riayet etmesi lâzımdır.

Halbuki aşıkı ile buluşan bir kadının halini düşünün!.. Kapıyı bir ânda açan mahir bir çilingirin yerinde kim olmak istemez doğrusu?..

İşte Grillard da bunun için çilingir olmağa karar verdi. Ve bunun için büyük bir şevkle çalıştı. Ana, babası onun sanatinde ilerlemek için bu kadar çırpındığını görünce, çocuklarını tebrik ettiler. Ondaki istidattan her tarafta sitayişle bahsettiler. Fakat buna saik olan gayri ahlâki sebebi bilselerdi...

Çilingir olmakla iş bitmez. Zavallı koca komiserden yardım istemeğe gelince, polisin sizi seçmesi lâzımdır. Bütün iyi mevkiler gibi, bunun da isteklisi çoktur. Elbette, «meşhut cürümler çilingirliği», hemen hemen resmî bir vazifedir. Grillard, eğer tabir caizse, tayin edilmek için, dükkânını polis karakolunun karşısında tuttu. Komiserle muavinine kavuk salladı; ve bir taraftan kolayını bularak onlara piston da ettirdi. Fırsat düşünce kendisinden başka bir çilingire baş vurmıyacaklarını ona vadettiler.

Grillard, sevincinden ellerini ovuşturdu. Artık, soğuk bulduğu için, vodvil görmeğe gitmiyerek bekledi. Fakat uzun zaman bekledi. Ne zaman kapısı vurulsa hemen: «Emredin Bay komiser!» diye koşar, lâkin karşısına çıkan hiç bir zaman komiser olmazdı. Gelen, ya kilit isteyen bir hizmetci.. ve yahut ta anahtar yaptıracak bir adamdı. İşte böyle bir sürü münasebetsizlikler, vesselâm!... Okadar ki, Grillard kendisile alay ettiklerini, ve meşhut cürümlerde başka çilingirleri çağırdıklarını zannetti. Fakat yanılıyordu.

Komiser, elindeki vesikalarla isbat ediyordu ki, hiç bir aldatılan koca, gelip cebir kullanılması talebinde bulunmamıştı.

— Zaten, diyordu, bu gibi vak'alara çok ender tesadüf edilir. Otuz senelik memuriyet hayatımda üç dört tanesine ya rastgeldim, ya gelmedim...

Grillard ne kadar görmüştü?!.. Lâkin vodvillerde. Vodvil yazanlar mübalâğa mi ediyorlardı acaba? Bu hususta komisere danıştı. Polise göre, meşhut cürümlerin azalması, ahlâkın sukutundan ileri geliyordu: çünkü kocalar günden güne aldanmaya razı oluyorlardı.

Grillard ta yüreğinden:

— Rezalet doğrusu! diye haykırdı.

Hakikaten kocaların bu hali ona dokunmuştu.

Kabahati mahalleye bularak dükkânını değiştirdi. Fakat boşuna, yeni arkadaşı komiser:

— Bir koca, karısının kendisini aldattığını görünce bekçi veya polis beklemez, kadına bir güzel dayak çeker... dedi.

Bunun üzerine Grillard'da vazgeçti. Esasen o kadar da genç değildi. Başkalarının karısını düşünmek çağını aşmıştı, evlendi. Kendisini, tam manasile çilingirliğe verdi. Bu sanati seçmesindeki ilk maksadı unuttu bile. Gerçi vodvillere gidiyor, fakat onları bir koca gözile görüyordu. Bu ise işi baştan başa değiştirir.

Siz işin tuhafına bakın, Grillard karısı tarafından aldatılmaz mı? Pürhiddet komisere koştu, onu alarak suç yerine geldi. Gözü birşey görmiyordu. Kapıyı bir omuzda yıktı.

Fakat madam Grillard, vodvillerdeki kadınlar gibi, örtünmeğe riayet etmiş bir halde değildi. Aceleden üstüne birşey geçirmeğe vakit bulamamıştı. Kocası ona ve aşıkına:

— Sefiller! diye haykırdı.

İşte tam bu sırada arkasından birisinin kıs kıs güldüğünü duydu, döndü. Komiserin gerisinde, elinde bir sürü anahtarla bekleyen, bir çilingir vardı.

Grillard bir ona, bir de çıplak kadına baktı. Bu manzara ona pek acı geldi. Boynunu bükerek:

— Bende tali ne arar!... dedi. Ben ki bu sahneyi bütün hayatımca beklemiştim!

Yazan:

FETHİ VARAL

---

sin boyun eğmesi mecburidir. Aynaroz'da zevalî saat henüz tatbik olunmamaktadır. Papaslar, çok defa birkaç saat süren gece yarısı ayinlerine kalkmak mecburiyetinde olduklarından, çok erken yatarlar. Güneş doğduğu zaman, öğleden sonra ve güneş batarkenki ayinleri de hesaba katmak şartile 24 saat zarfında dört ayin icra olunur.

Kiliselerdeki çanlar ancak büyük âyin günleri çalınır. Diğer günler ayin vakti, kilsenin etrafında elindeki mala ve tahta tokmağı biribirine vurarak habercilik vazifesini gören bir papas tarafından ilân olunur.

Aynarozda iki nevi Manastır vardır. Bunlardan birinci kategoriye dahil olanlar mülkiyet hakkı tanımazlar. Papasların malları olmadığı gibi, esvap ve saire gibi şahsî emvallerini de, aralarında münavebe ile müştereken kullanırlar. Hepsi beraberce ve bir kaptan yemek yerler. Başpapasın müsaadesi olmaksızın hiçbir zaman Manastırı terkedemezler.

İkinci kategori Manastırlar daha ziyade medreseleri andırırlar. Her papasın bir oturma, bir yatak odası ve bir de mutfağı vardır. Buradaki papasların ekseriya çırakları, çömezleri vardır. Papas ölünce mirası çömeze kalır. Kendi yemeklerini kendileri pişirerek çömezle birlikte yerler. Mülkiyet hakkı olan bu papaslar da iki sınıfa ayrılırlar. Mümtaz sınıf idarî işleri, halk sınıfı da el işlerini görürler.

Aynaroz Yarımadasının en enteresan kısmı cenuptadır. Burası gayri münbit ve çorak arazidir. Buradaki papasların çoğu mağaralarda ve kovuklarda.. ve tamamile tariki dünya halinde yaşarlar. Mağaralarda yaşayan tariki dünyalar arasında Rus Çarının bir amca oğlu ile Berlin üniverstesinden mezun bir papas vardır.

Aynaroz papasları arasında artistler de vardır. Resim, el işleri ve daha başka güzel sanatlara heves eden birçok papaslar vardır ki, eserleri şayanı hayret derecede güzeldir.

Bunlar yaptıkları resimleri, biblolları, heykelleri hariçte sattırarak bir hayli para elde etmektedirler.

MES'UT PRENSES

★★

« Mes'ut Prenses » in heykelini şehrin en yüksek bir yerine, ve muazzam bir sütun üzerine dikmişlerdi. Heykel, başından tırnağına kadar incecik altın varaklarla süslenmişdi. Göz yerine iki parlak zafir ve yayının ortasına da büyük bir lâl koymuşlardı.

Herkes bu heykele hayranlıkla ve taaccüble bakıyordu. San'at bahislerinde söz söylemeğe daima salâhiyeti olduğunu zanneden belediye âzalarından biri, oradan geçerken yanındakine heykeli göstererek: "Bak ne güzel! tıpkı bir hava fırıldağı gibi,, dedi. Fakat, kendisinin pratik bir insan olduğunu da hatırlatmak için, derhal ilâve etti: "Lâkin onun kadar faideli birşey değil!,,

Hassas bir ana, ağlıyarak havadaki yıldızları isteyen küçük oğluna: "Niçin sen Mes'ut Prensese benzemiyorsun. Bak o hiç birşey için ağlar mı?,, dedi.

Betbin bir zat bu güzel heykele bakarak yavaşça söylendi: "Dünyada tamamile mes'ut olan bari yalnız sen varsın!,,

Yetimler evinin talebeleri, üstlerine kırmızı paltolarını giymişler gezmeğe gidiyorken, heykele bakarak:

"Bu prenses tıpkı bir meleğe benziyor!,, dediler. Riyaziye hocaları somurtkan bir çehre ile: «Bunu siz nereden anladınız.. Hiç ömrünüzde melek gördünüz mü ki?..» dedi.

Çocuklar: "Ah elbet te gördük.. Rüyamızda,, diye cevap verdiler.

Hoca alnını buruşturdu ve yüzü gayet sert bir ifade aldı. Çünkü o, çocuk rüyasına ehemmiyet verenlerden değildi.

Bir gece küçük bir kırlangıç şehrin üzerinden uçtu. Arkadaşları, 6 hafta evvel Mısra göç etmişlerdi; fakat o, fevkalâde güzel olan bir saz püskülüne âşık olduğu için, geriye kalmıştı. Baharın ilk günlerinde daha o, bu saz püskü ünü, nehrin üzerinde üçan büyük ve sarı bir güvenin arkrsından koşarken görmüştü. Ve sazın ince endamı o kadar hoşuna gitmişti ki, onunla konuşmak için biraz beklemişti bile. Maksadına en kısa yollardan gitmeği daima tercih eden kırlangıç derhal saza sormuştu:

"Seni seveyim ister misin?,,

Saz, kuşun önunde yerlere kadar eğilmişti. Kırlangıç uzun bir yaz bu sülün gibi sazın etrafında üçtü. Kanatlarının suya her temasında, nehrin üzerinde küçücük gümüş dalgacıklar olurdu. Bu, kuşun sevgiliyi kazanmak tarzı idi; ve bütün bir yaz bu böyle devam etti.

Diğer kırlangıçlar söyleşiyorlardı:

"Bu ne gülünç bir aşk münasebeti. Bu sazın hiç serveti yok.. halbu ki pek çok akrabası var.

Hakikaten ırmak sazlarla dolu idi.

Sonbahar gelince bütün kırlangıçlar oradan uçup gittiler. Geriye kalan bu bir tek kırlangıç, o zaman kendisini çok münzevi hissetti; ve bu romantik sevgiden ona bıkkınlık gelmeğe başladı.

« Sevgilim, dedi, hiç konuşmasını bilmiyor ki... Korkarım hem biraz fazlaca çapkındır da. Çünkü daima rüzgârla flört yaptığını görüyorum.. Hakikaten saz rüzgâr estikçe ona en cazip reveranslarını yapıyordu. Kuş: «İtiraf ederim ki.. dedi, sevgilim çok evcümenttir. Fakat ben seyahati sevdiğim için, karımın da gezmekten hoşlanmasını isterdim».

Nihayet kırlangıç saza sordu: «Benimle beraber gelir misin Sevgilim?»

Fakat saz başını sallayarak: «hayır» dedi; çünkü o yurduna çok bağlı idi.

Bunun üzerine kırlangıç iğbirarla bağırdı:

«Demek ki sen benimle şimdiye kadar oyun oynadın?.. Ben de işte şimdi Mısırdaki ehramlara uçuyorum.. Allahaısmarladık!»

Kırlangıç uzun gün uçtu, nihayet akşama doğru şehre vardı. «Acaba nereye ineyim? Şehirde herhalde benim için hazırlık yapmışlardır!.. » dedi.

O zaman, yüksek bir sütun üzerinde duran Prensesin heykelini gördü.

«Ha işte ineceğim yeri buldum. Bu mevki ne de güzel. Burada bol bol temiz hava da vardır. Dedi ve hemen oracığa Mes'ut Prensesin ayakları arasına kondu.

Bu hareketinden çok memnundu. Hem etrafına bakınıyor, hem de uykuya hazırlanarak söyleniyordu: «Altın bir yatak odam var. Oh ne alâ!..»

Fakat, tamam başını iki kanadı arasına saklayacağı sırada, yüzüne iki büyük yağmur damlası düştü.

«Ne acayip şey; dedi havada en küçük bir bulut bile yok. Yıldızlar parlıyorlar, buna rağmen yağmur yağıyor. Şimalî Avrupanın iklimi cidden fenadır. Saz püskülü yağmuru seviyordu ama, bunu hotkâmlığından yapıyordu!.. ». Kuş böyle söylenirken yüzüne bir ikinci su damlası daha düştü.

«Eğer bir heykel insanı yağmurdan bile korumazsa, bilmem ki onun ne faidesi olur? Ben en iyisi kendime bir baca aramağa çıkayım!» dedi ve oradan uçmak istedi.

Fakat henüz daha kanatlarını açmamıştı ki, üzerine üçüncü bir su damlası daha düştü. Yukarıya bakınca ne görsün?.. O da ne gördü bilir misiniz? Mes'ut Prensesin gözleri yaşlarla doluydu. Ve bu yaşlar altın yanaklarından aşağı doğru akıyorlardı. Ayın ziyasında bu yüz o kadar güzeldi ki, kırlangıcın kalbini büyük bir merhamet hissi kapladı ve sordu:

— Sen kimsin?

Heykel cevap verdi:

— Ben Mes'ut Prensesim.

Kuş: « O halde niçin ağlıyorsun?.. beni yaşlarınla ıslattın!» dedi

Heykel: «Ben hayatta iken ve bir insan kalbine malikken gözyaşının ne olduğunu bilmiyordum. Çünkü «Gamsız Saray» denilen bir yerde otururdum. Oraya gam ve kasavet girmezdi. Gündüzün arkadaşlarımla bahçede oynar; akşamları da büyük salonda dansederdim. Bahçenin etrafına yüksek bir duvar çekmişlerdi. Ben, hiç bir zaman bu duvarın arkasında neler bulunduğunu sormadım; çünkü etrafım o kadar güzeldi ki... Bendegânım bana: «Mes'ut Prenses» adını takmışlardı. Eğer eğlence saadet ise, ben de hakikaten Mes'ut idim. Böylece yaşadım ve öldüm. Şimdi de, bir ölü olduğum için, beni yükseklere koydular. Fakat bu yükseklikten ben, şehrimin bütün çirkinliklerini ve sefaletlerini görüyorum. Ve kalbimin kurşundan olmasına rağmen, ağlamaktan başka elimden birşey gelmiyor».

✱✱✱✱✱✱

Yazan:

OSCAR WİLD

Çeviren:

EMİNE ORTAÇ

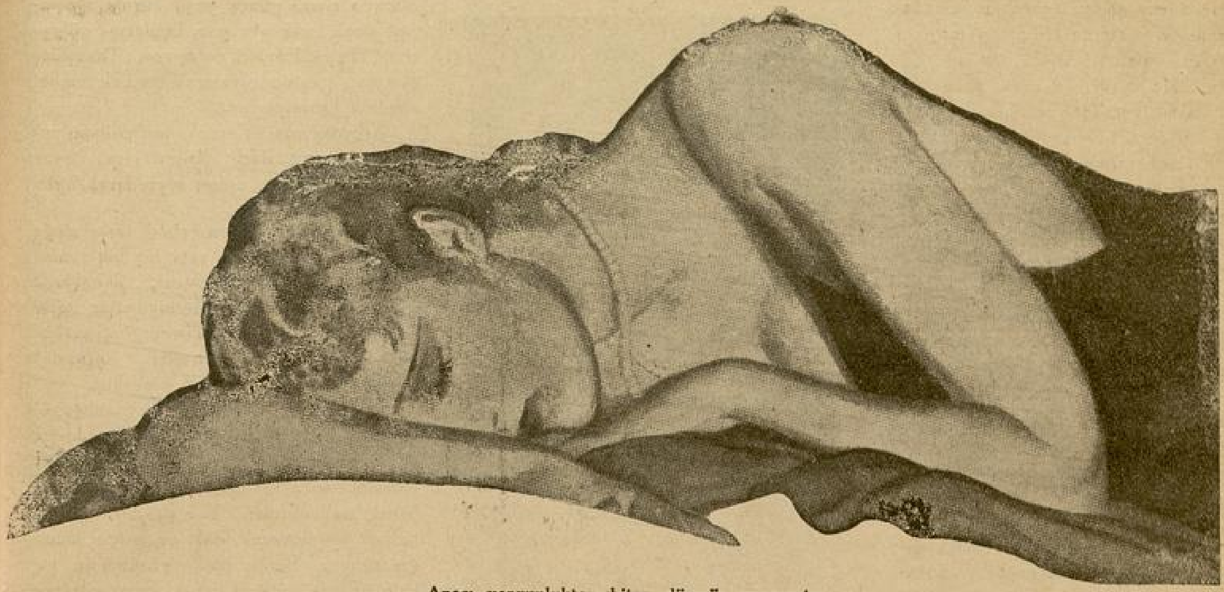

Anası yorgunluktan bitap düşmüş uyumuştu.

Kuş: «Nasıl? demek ki kalbiniz hakikî altından değildir?» dedi. Fakat bunu yavaşça kendi kendine söyledi. Çünkü böyle bir düşünceyi açık etmek nezaketsizlik olurdu. Heykel yavaşça ve ahenktar sesile devam etti:

«Buradan uzaklarda, çok uzaklarda daracık ve küçük bir sokakta, fakir bir ev vardır. Açık olan pencerelerinin birinden masa başında bir kadının oturduğunu görüyorum. Zaif ve soluk yüzünden mihnet çekmiş olduğu belli. Elleri sert ve kırmızıdır, iğneden delik deşik olmuştur. Çünkü terzilik ediyor. Kraliçenin en dilber damdonörlerinden birinin, gelecek saray balosunda giyeceği ipekli elbiseye çarhıfelekler işliyor. Odanın bir köşesinde küçük oğlu hasta yatıyor. Çocuğun nöbeti var ve portakal istiyor. Fakat, anası ona derenin suyundan başka birşey veremediği için, çocuk ağlıyor.

Kuş.. kuş küçük kuş! Yayımdaki kırmızı lâli ona götürmek istemez misin?

Ayaklarım buraya mıhlıdır, ben yerimden oynıyamam».

Kırlangıç: "Beni Mısırda yoldaşlarım bekliyorlar! dedi. Arkadaşlarım Nilin üzerinde uçuşuyorlar ve büyük Nilûfer çiçeklerile konuşuyorlar. Yakin vakitte de büyük kralın mezarında uykuya yatacaklar. Bu kral sarı bezlerle sarılmış, ve baharat ile mumyalanmıştır. Boynunda soluk yeşil renkte bir kolye vardır, elleri kurumuş yapraklar gibidir.,,

Prenses: "Kuş kuş, küçük kuş! dedi; bu bir tek gece benim yanımda kalmak ve benim muhbirim olmak istemez misin?

Oğlancık kim bilir ne kadar susamış, anneciği de ne kadar meyustur!,,

Kırlangıç cevap verdi: "Ben sana doğrusunu söyleyim, genç oğlanlara hiç acımam. Geçen yaz şehirde otururken, ekmekçinin oğulları bana daima taş atarlardı. Tabiî hiç isabet ettiremediler. Çünkü biz kırlangıçlar çok güzel uçmasını biliriz. Bilhassa ben, kırlangıçların cevvallikleri ile meşhur olan bir ailesine mensubum. Ama oğlanların bu hareketleri büyük bir terbiyesizlikti değil mi?,,.

Fakat Mes'ut Prenses o kadar mahzun duruyordu ki, kırlangıç ona acıdı:

"Burası bana artık çok soğuk geliyor, buna rağmen bu bir geceyi senin yanında geçireceğim ve muhbirin olacağım,, dedi.

Prenses: "Sana çok teşekkür ederim küçük kuş., dedi.

Böylece kuş prensesin yayındaki büyük lâli gagaladıktan sonra, onunla şehrin damları üzerinde uçtu. Beyaz mermer melekler duran büyük kilisenin kulesini aştı.. ve sarayın üzerinden geçti. İçerideki musikiyi ve dans havalarını işitti.

Güzel bir kız sevgilisile balkona çıkmış konusuyorlardı. Genç adam kıza: "Bak yıldızlar ne güzel ve aşkın kudreti ne büyük!,, dedi.

Kız " İnşallah elbiselerim balo gününe kadar biter. Üzerine çarhıfelekler işletiyorum. Fakat terziler o kadar tembel ki, acaba söylediği güne kadar bitirecek mi?,, dedi.

Kuş nehrin üzerinden uçtu ve geminin fenerlerini gördü. Arka mahallelerin üstünden uçarken, ihtiyar yahudilerin bakır terazilerle altın ölçerek ticaret yaptıklarını seyretti. Nihayet o fakir evi buldu ve içerisine baktı. Oğlan yatakta nöbetler içinde çırpınıyordu, anası yorgunluktan bitap düşmüş uyumuştu. Kırlangıç odanın içerisine girdi, ve masanın üzerine, tamam kadının yüksüğünün yanına lâli bıraktı.

Sonra yatağın baş ucunda dönerek, kanatlarile oğlanın ateşli alnını yelpazeledi. Çocuk: «Ah!.. ben ne kadar zayıfladım; bugün biraz daha iyiyim» dedi ve rahat bir uykuya daldı. Kırlangıç Mes'ut Prensesin yanına avdet için oradan uzaklaştı, yaptıklarını birer birer ona anlattı:

«Tuhaf! dedi, hava okadar soğuk olduğu halde ben hiç üşümedim». Prenses: «Mutlaka bu, yaptığın hayırlı işten dolayı böyledir» dedi.

Küçük kuş bu sözün manasını düşünmeğe başladı ve böyle düşünürken yorularak uyudu. Düşünce onun daima böyle yorardı.

Gün doğar doğmaz kırlangıç nehrin kenarına inerek orada bir banyo aldı. Köprünün üzerinden tesadüfen geçen bir profesör kuşu görünce hayret etti: «Ne şayanı dikkat bir hadise bu? dedi, kışın burada bir kırlangıç görmek pek ender vakalardandır!». Ve bunun hakkında şehir gazetesinde okadar uzun bir makale yazdı ki, herkes bu kelimesi bol makaleden bahsettiği halde, hiç kimse onu hakkile anlayamadı.

Kırlangıç: «Artık bu gece Mısıra yollanacağım» dedi; ve bu düşünce onu fevkalâde sevinirdi. O gün şehrin bütün abidelerini ve resmî yerlerini ziyaret etti. Uzun dakikalar kilisenin kubbesinde oturdu. Her gittiği yerde serçelerin biribirine kendisi hakkında: «Bu ne kibar bir yabancı kuş» dediklerini işitiyor ve kolları kabarıyordu. Ay doğar doğmaz kırlangıç Mesut Prensesin yanına döndü.

Prensese: «Mısır için herhangi bir siparışın var mıdır? Çünkü ben artık derhal oraya uçacağım» dedi.

Prenses: "Kuş, kuş.. küçük kuş! dedi. Daha bir gececik benim yanımda kalmak istemezmisin?,,

Kırlangıç cevaben: " Hayır! dedi. Mısırda beni bekliyenler var. Yarın arka-

daşlarım ikinci şelâleye uçacaklar. Orada uzun kamışlar arasında Nil atı yatar; ve büyük bir gıranit tahtının üstünde de Memnon ilâhi oturur. O, uzun gece yıldızlara bakar ve sabah yıldızını görür görmez bir feryat koparır. Biraz sonra tekrar eski sükûnetine avdet eder. Öğleyin sarı aslanlar nehrin kenarına su içmeğe gelirler. Bunların gözleri zümrüt gibi yeşildir. Ve gökremeleri şelâlenin gürültüsünden çok kuvvetlidir.,,

Perenses yine kuşa yalvardı: "Kuş, kuş, küçük kuş!.. Şehrin çok uzaklarında bir çatı arası odasında genç bir adam görüyorum. Kağıtlarla üstü örtülü bir masanın üzerine eğilmiş yazı yazıyor. Yanında bir bardağın içerisinde bir küçük demet solmuş menekşe var. Bu gencin saçları kestane renginde ve kıvır kıvırdır. Dudakları narçiçeği gibi kırmızı, gözleri büyük ve rüyalıdır.

Bir tiyatro parçasını tamamlamıya çalışıyor; fakaf soğuktan yazamıyor. Sobasında ateş yok açlık onu bitap bırakmıştır.,, dedi.

Kalbi hakikaten güzel olan kırlangıç: "Pek iyi!.. dedi; bir gece daha senin yanında kalırım. Ona da bir lâl mi götüreceğim?,,

Prenses : "Ah! dedi; başka lâlim yok, yalnız gözlerim kalmıştır. Onlar da 1000 sene evvel Hindistandan getirilmiş en kıymettar zafır taşlarındandır. Bir tanesini gagala çıkar ve ona götür. Bunu bir kuyumcuya satarak parasile kendine yiyecek ve kömür alır ve eserini tamamlar.,,

Kırlangıç gözlerinden yaşlar boşaltarak : "Sevgili prenses ! bunu ben kat'iyen yapamam,, dedi.

Prenses: "Kuş, küçük kuş! sana ne söyledisem onu yap,, dedi.

Bunun üzerine kuş prensesin bir gözünü gagasile çıkararak, genç edibin çatı arasındaki odasına uçtu.

İçeriye girmesi kolay oldu. Çünkü tavanda büyük bir delik vardı. Bu delikten kuş içeriye daldı. Delikanlı, başını iki avucu arasına almış olduğu için, kuşun kanat çırpışını duymadı. Biraz sonra, başını kaldırıp soluk menekşeler üzerinde o güzel zafiri bulunca: "Artık nihayet benim de kıymetimi takdir etmeye başladılar. Bu taş muhakkak bir perestişkârım tarafından buraya konmuştur. Artık eserimi tamamlıyabilirim,, dedi; ve son derece sevindi.

Ertesi gün kırlangıç şehrin limanında uçtu. En büyük vapurun direğine konarak iplerle ambardan balyalar çıkaran tayfaları tetkike koyuldu. İpi her çekişlerinde biribirlerine "Haydi kaldır!,, diye bağırıyorlardı. Kuş onlara "Ben artık Mısıra gidiyorum, diye seslendi. Fakat kimse ona ehemmiyet vermiyordu. Ay gökte yükselince tekrar Mes'ut Prensesin ya-

... bunların gölgesinde Mısır dilberleri dolaşıyor..

nına üçtu ve prensese : "Sana vedaa geldim,, dedi.

Prenses "Kuş kuş, küçük kuş ! daha bir gececik benim yanımda kalsana !,, dedi

Kırlangıç: «Artık kış geldi. Nerede ise soğuk kar da etrafı kaplıyacak. Halbuki Mısırda şimdi güneş yeşil hurma ağaçlarına sıcak sıcak vuruyor; bunların gölgesinde Mısır dilberleri dolaşıyor... Timsahlar çamurun içerisinde yatarak tembel tembel etrafına bakınıyorlar.

Arkadaşlarım Karnak mabedinde yuvalarını yapıyorlar. Kırmızı ve beyaz tüylü güvercinler onları seyrederek huhu çekiyorlar.

Sevgili prenses! seni şimdi terketmeğe mecburum. Fakat ben seni hiç bir zaman unutmıyacağım. Ve gelecek ilkbaharda sana oradan, feda ettiğin kıymettar taşlar gibi iki kıymetli taşlar getireceğim.Lâl: kırmızı bir gülden daha kırmızı.. Zafir de: büyük denizler kadar mai olacaktır.

Prenses kuşa:«Aşağıdaki meydanlığı görüyor musun? Küçük kuş, işte orada bir küçük kız kibrit satıyor. Bu kızcağız kibritlerini sokağın çamuruna düşürdü ve hepsi mahvoldular. Eve parasız giderse babası onu dövecek. Bak! onun için kızcağız ağlıyor. Benim öteki gözümü de gagala ve ona götür. Babası bunu görünce onu dövmez» dedi.

Kuş: «Daha bir gece yanında kalmağa razıyım prensim. Fakat gözünü gagalayamam. Çünkü bunu da yaparsam büsbütün kör olursun» dedi.

Prenses: «Kuş, kuş sevgili kuş! benim söylediğimi yap» dedi.

Bunun üzerine kırlangıç prensesin öteki gözünü de gagaladı ve uçup gitti. Kızı okşayarak, kıymetli taşı avucunun içine bıraktı. Küçük kız: «Ah! ne güzel bir cam parçası bu» diyerek sevinç içinde evine koştu.

Kırlangıç tekrar prensesin yanına geldi ve ona : «Şimdi kör oldun. Onun için artık senin yanından ayrılmıyacağım!» dedi.

Prenses: «Hayır küçük kuşum! Mısıra artık gitmeni istiyorum». dedi.

Fakat kırlangıç prensese: «Artık hep senin yanında kalacağım» dedi; ve orada ayaklarının ucunda, uyudu kaldı. Ertesi sabah uyanır uyanmaz, prensesin omuzu üzerine konarak ona yabancı memleketlerde gördüğü şeyleri birer birer hikâye etti. Nil sahillerinde sıra sıra duran, ve uzun gagalarile yaldızlı balıklar yiyen bir nevi kırmızı Nil leyleklerinden bahsetti.

Develerinin yanı sıra yürüyen elleri kehribar tesbihli arap tüccarlarını, Ay dağında yaşayan ve büyük bir parça billûra tapan kömür gibi siyah renkli kralı anlattı. Bir hurma ağacında uyuyan büyük ve yeşil bir yılandan bahsetti. 20 Papas bu yılanın etrafını sarmışlar, onu bal helvasile besliyorlarmış. Geniş bir gölde, geniş ve dümdüz yapraklar üzerinde yelken açan.. ve daima kelebeklerle cenkleşen cüceleri, ona hikâye etti.

Prenses kuşa dedi : «Sevgili ve küçük kuşum! sen bana hep fevkalâde şeylerden bahsediyorsun. Fakat herşeyden büyük bir kadın ile bir erkeğin ıstırabıdır.

Cevfik Abdurrahman Canyolaç:

PINARCIK TEPE
ve
AŞIKLAR MEZARI [1]

R. N. E. e

[1]

Bakıyor, dolu gözlerle, yılların sırtlarından!
Yaman bir akıncı ki, henüz inmiş atından.
Ak pak olmuş,yüzünün her çizgisi karlardan;
O, atını sürmüş te, aşmış derini yarlardan.
O, Kızıl ovasını süzen, bir yalçın baştır;
O, Tarihten uçmıyan, içten gelen bir yaştır.
Varıp gideyim, dedim; yüz süreyim dizine;
Atıldım karlı yolun, ayak dolu izine.

***

Uyanan rüyaları, gözlerim öpe öpe
koştum, beni koynuna aldı «Pınarcık tepe».
Gözlerinden seyrettim, serpilen Filibe'yi;
Geçmiş günler, üflerken korusunda bir neyi.
Derimi ürpertiyor, kıvrılarak akan su:
Gözleri tasa dolu, kaçmış tatlı uykusu.
Dudağı, uçuk uçuk; benzi sarı Meriç'in,
Çekinerek söyliyor, yarasını bu için..

***

Gözlerimi bağladı, küçük bir taş yığını!
O da, cana söyliyor, gönül kırıklığını..
Dağılmış taşlarına sargı olurken karlar,
Bağışladı adını, «Aşıklar» adlı mezarı..
Bir de, yanı başında susuz bir pınar vardı,
Kırık mermerlerinde dertli yazılar vardı.
Esen yelin soluğu, okşadıkça yığını,
Balkanlar, kuşanıyor yasın kızıllığını..

***

Bu aşıklar mezarı, dile gelmiş bir sazdı,
Taşan sıcak sesleri, karakışta bir yazdı;
Açtı, Tuna boyunun gününü yaprak yaprak,
Her yapraktan çekildi,kan akarak birbayrak.
Kaç Balkan türküsünü, yaşattı baştan başa.
Yanan dudaklarımı, verdim dillenen taşa..
Anladım: Bu yüreğin dileği yok, yanında,
Halâ, çeken sılası, tutuşuyor canında..
Daha neler anlattı! Uçan renk olmuş eşi;
Toprakların içinde arıyormuş güneşi..

***

Balkanın kargısında, güneş, kesik bir baştı;
Yüreğim çarpıyordu, her yanım katı taştı.
Vurulan, devrilirken kopaklanan atından;
Gece, bir tül uzattı Flibe'nin bahtından..
Geçtim karlı ormanın beyaz karanlığından
Rüzgâr, Türkü yakmada,aşıkların bağrından

***

[1] Pınarcık tepe, Filibe şehrinin kurulduğu ovadaki tepelerden biridir. 1-1-1928 de, karlı bir günde, bu tepeye çıkmıştım. Mermerleri, yazıları parçalanmış, bağrı yanmış bir çeşmenin yanında büyük bir taş yığını vardı. "Aşıklar Mezarı ve Pınarcık Tepenin Pınarı„ dediler. Bu yazı o akşamın andacıdır.

Hiçbir sır, sefaletin sırrı kadar büyük olamaz. Benim şehrimin üzerinde uç küçük kuş! ve bana orada neler gördüğünü anlat!».

Bunun üzerine kırlangıç büyük şehrin üzerinde uçmağa başladı.

Şehirde zenginleri, şen ve şatır, güzel evlerinde eğlenirken gördü. Fakirler kulübelerinde.. dilenciler de kapılar önünde oturuyorlardı. Karanlık sokaklara gitti. Açlık çeken sarı benizli çocukların, lâkayt lâkayt karanlık yollara baktıklarını gördü.

Bir köprünün altında iki küçük oğlan, ısınmak için biribirine sarmaş dolaş yatıyorlar: «Karnımız o kadar aç ki?..» dediler. Oradan geçen bir bekçi onlara: «Burada, yatmak yasaktır biliyor musunuz?» diye bağırınca, yerlerinden kalktılar ve yağmurlar içine yürüdüler. Kuş, tekrar prensesin yanına giderek gördüklerini anlattı.

Prenses kuşa: «Bak! dedi; benim üstüm ince altın varaklarla örtülüdür. Bu varakları birer birer al, götür ve fakirlere dağıt» dedi. «Yaşayanlar zannederler ki altın insanı mesut eder.»

Kuş, bu saf altın varakları birer birer prensesin üzerinden gagaladı. Nihayet prensesin üstübaşı siyah ve matemli bir renge büründü. Bütün bu altınları fakirlere götürdü. Çocukların yüzleri pempeleşti, artık onlar da gülüyor ve eğleniyorlardı. Sokaklarda oynarlarken biribirlerine: "Bizim de ekmeğimiz var„ diyorlardı.

Kar yağmaya başlamıştı. Kardan sonra don bastırdı. Sokaklar gümüşten imiş gibi parıl parıl parlıyordu. Evlerin damlarından, billûr hançerler gibi buz parçaları sarkıyordu. Herkes kalın kürklerle sokağa çıkıyordu. Küçük çocuklar kalın kırmızı kasketlerle buz üzerinde kaymağa gidiyorlardı.

Zavallı küçücük kırlangıç, günden güne daha şiddetle üşüyordu.Ancak prensesi çok sevdiği için, onu yalnız bırakmak istemiyordu. Ekmekçinin kapısı önündeki kırıntıları, ekmekçi oraya bakmadığı zamanlar gidip yiyordu. Biraz ısınabilmek için de kanatcıklarını çarpıyordu.

Fakat nihayet öleceğini anladı. Kuvveti bir defa daha prensesin omuzu üzerine konmağa kâfi geliyordu. Yavaşçacık ona: "Allaha ısmarladık iyi kalbli prenses! dedi. Elini öpmeme müsaade eder misin?„

Prenses'de kuşa: «Küçük kırlangıç! Mısıra gideceğine çok seviniyorum. Zaten çok uzun zaman burada kalmağa mecbur oldun, artık gitmelisin. Gel beni ağzımdan öp, çünkü ben seni çok seviyorum» dedi.

Kırlangıç: «Hayır prensesim Mısıra gitmiyorum. Ben, artık ölüm evine gidiyorum. Ölüm uykunun kardeşidir değil mi?» dedi. Ve prensesi ağzından öperek ayakları ucuna yuvarlandı. Kırlanğıç ölmüştü. O ânda heykelin derunundan garip bir tarraka işitildi. Sanki içerisinde birşey parçalanmıştı. Kurşun kalb ortasınadan ayrılmıştı.

Ertesi sabah belediye reisi, belediye azalarile beraber meydanlıktan geçiyordu. Sütunun önünden geçerken heykeli görünce:

«Aman Yarabbi! Mes'ut Prenses ne kadar iğrenç bir şekle girmiş!» dedi. Fikirleri daima belediye reisinin fikrine mutabık olan belediye azaları:

«Evet, hakikaten iğrenç olmuş» dedikten sonra heykele baktılar.

Belediye reisi: «Bakınız prensesin yayındaki lâl düşmüş, gözleri çıkmış ve artık altın varakları da kalmamış. Hakikaten ihtiyar bir dilenciden hiç farkı kalmamış.

Azalar da: «Evet, dediler, dilenciden farklı değil!»

Belediye reisi:«Ya şu prensesin ayakları ucunda ölmüş kuşa bakınız!. Burada bir kuşun ölmesine müsade edilmez! diye, bir de nizamname asalım ne dersiniz» dedi. Belediye kâtibi bu teklifi derhal not etti.

Üniversitenin güzel sanatlar profesörü: «Bu heykelin artık güzelliği kalmadığı için, hiçbir faydası da olamaz» dediği için Mes'ut Prensesin heykelini yıktılar.

Heykeli dökümhanede eritmek istediler. Belediye reisi, bir komisyon toplatarak heykelin madeni ile ne yapılacağını tayin ettirmek istedı. Ve kendisi de ilâve etti: «Bunun yerine tabiî başka bir heykel yapılmalı.. Bu da benim heykelim olmalıdır».

Belediye âzasının herbiri: «Hayır benimki olmalıdır!» diyerek biribirleriyle kavgaya başladılar.

Son zamanlarda onları gördüğüm zaman, hâlâ bu yüzden biribirleriyle kavga ediyorlardı. Dökümhanenin ustabaşısı yanındakilere: «Nekadar garip şey!.. dedi. Bu kurşun kalb birtürlü erimek bilmiyor. Bunu olduğu gibi atmalıyız.» Hemen kurşun kalbi gübreliğe ölü kırlangıcın da bulunduğu yere attılar.

Allah meleklerinden birine: "Bana dünyadan en kıymetli iki şey git getir!„ dediği zaman, melek ona kurşun kalb ile ölü kuşu getirdi.

Allah meleğe: "Bunu çok iyi intihap ettin! dedi. Çünkü benim cennet bahçemde bu küçük kuş ebediyen ötecek.. altın şehrinde de bu Mes'ut perenses daima beni methüsena edecektir.„

Jozefin Beykerin Rakbi Bir Türk Yıldızı

◆ ZEHRA AHMET ◆

San'atkâr Bayan Safiyenin güzel ve sade döşenmiş apartmanında karşılıklı konuşuyoruz.

Safiye:

— Zehra Ahmet bir iki dakikaya kadar gelecek.. diyor ve onunla arkadaşlıklarının nasıl teessüs ettiğini anlatmaya başlıyor:

— Ben, Avrupaya bir seyahate çıkmıştım. San'at diyarı olan Berline de uğradım. Almanlar, biz gibi yemek yemiyorlar. Orada bir Türk lôkantası vardır. Bir akşam bu Türk lôkantasına gittim. Oturduğum masanın tam karşısında, oldukca esmer bir bayan yemek yiyordu. Biribirimize bakıştık. Onun, ben gibi simsiyah gözleri, bana hiç te yabancı gelmedi.

Hele bizim yemeklerimizi iştiha ile yemesi, büsbütün nazarı dikkatimi celbediyordu. Ben onunla alâkadar oldukca o da, merak ve tecessüsle beni süzüyordu.

Bakışlarımızın sıcaklığı ile birbirimizin Türk olduğunu anladık; ve yabancı bir memleketde milliyet hislerimizin galyane gelmesile, hiçbir takdim merasimine lüzum görmeden çabucak tanışıverdik!..

Meğer bu bayan, Alman sahnelerinin meşhur dansöz ve flim artisti: Türk Zehra Ahmet değil mi imiş!..

. . . .

Koridorda ayak tıkırdıları duyuldu.

İçeriye 1.55 boyunda, esmer, üzerinde önden düğmeli bir kostüm, beli kalın kırmızı kuşaklı ve kırmızı spor ayakkablı bir bayan girdi.

Safiye:

— Zehra Ahmet! diye bizi tanıştırdı.

***

Ortadan ayrılmış simsiyah saçlarına rakip gözleri, içinin sevincini ilk bakışta ifşa ediyor. Hele rengine tezat beyaz dişlerini gösteren heyecanlı ve olgun tebessümleri de, bunca yıllar ıstıraplı vatan tahassürlerinini çektikten sonra, onların giderilmesinden duyulan neş'eyi ne güzel ifade ediyorlar.

◆

Yazan:

NİYAZİ ACUN

— En büyük arzum vatanıma dönmekti; şimdi de Türkün kalbi olan Ankara'yı görmek istiyorum.

Kısa bir zamanda Anadolunun göbeğinde bir medeniyet abidesi olarak yaratılan Ankara'yı görmekte acele

Fotoğraflar: Foto Rekor

İçeriye 1,55 boyunda, esmer, üzerinde önden düğmeli bir kostüm....

etmelerini kendilerine tavsiye edince, memnun oluyor.

Vatandan uzak ufukların kubbelediği diyarlarda geçirdiği gurbet yıllarının heyecanlarını, bana büyük bir samimiyetle anlattılar. Almanya gibi ırk nazariyesi güden bir milletin san'at âleminde meşhur bir artist olan Zehra Ahmet, vatan sevgilerini şu candan sözlerile teyit ettiler:

— Vatanımıza hücum edecek düşmanı imha etmek için gönderilecek erlerin içinde ben de gitmezsem, öldüğüm vakıt gözlerim açık kalacak.

Artık, onun, on beş sene gibi dile kolay gelen yıllar içinde, medeniyet ve san'at hareketlerile günden güne ilerliyen Avrupa sahnelerinde elde ettiği büyük muvaffakıyetleri nasıl temin eylediğini sormak sırası gelmişti. Sordum.

Ortadaki pufun üzerine diz çöker gibi oturdu.

— Nasıl mı artist oldum?

— Evet?...

İnce kaşlarını kaldırdı.. Esmer kollarını çaprazlıyarak nasıl artist olduklarını, konuşmıya unuttuklrı bir Türkçe ile anlatmaya başladı:

— Yazın son günleri idi. Biz, annem ile Beşiktaşta oturuyorduk.

İstsnbula Almanya'dan Revü gibi büyük bir turub gelmişti. Bu turubun cazip kumrularını seyredenler, anlatmakla bitiremiyorlardı. Benim de küçüklükten dansa pek merakım vardı.

Bunların dillere destan olan dansları görmek istiyordum. Annemden izin istedim; vermedi.

Birgün öğleden sonra, annem biraz uzakça bir komşuya gitmişti; bundan istifade ederek, kendi kendime izin verdim. Doğru bu turubun olduğu yere gittim. Yaşım, yedi veya sekiz.

Gitiğim vakıt ikindi üzerleri idi. Tiyatro bu saatlerde oynamıyormuş. Artistlerin yanına nasılsa girmeye muvaffak oldum. Sahenede prova yapıyorlardı. Onları bir iki kerre uzaktan seyrettim, ve dansa karşı olan büyük merakımın tesirile ta yanlarına gittim; danslarını taklit etmeye başladım.

Sarışın Almanlar, esmerliğime ve benim bu hareketlerime gülüyorlardı. Bana darılmadıklarını anlayınca, onları daha serbest taklide başladım.

Vücut hareketlerim hepsini enterese etmiş olacak ki, beni sevmeğe başladılar ve bana:

— Sen artist mi olacaksın? diyorlardı. O zaman mânasını anlayamadığım bu kelimeye -evet- cevabını verdim.

Ben bu kararımı verdikten sonra, annemin sesini duymaz mıyım!..

Onun sesini duymamla yanıma gelmesi bir oldu.

Hiddetinden kaşları birleşen annemin, muhakkak beni döveceğini düşünerek artistlere sarıldım.

Artistler, annemi teskin ettiler. Ve beni turublarına verirse, bu gün gördükleri istidadımla, istikbalde meşhur bir dansöz olabileceğimi söylediler.

. . . .

Bnrada iri siyah gözleri yaşardı.Dudaklarındaki koyu vişne çürüğü rujlarını dilile silerek, içinden gelen bir ah! ile:

— Yaşasın "Atatürk„ dedi.

Hayret ettim Benim bu hayretimi uzatmak istemiyen nazik artist, tercümei halini anlatmıya başlayınca, bu kelimeyi tam yerinde sarfettiğini anladım.

— Benim babam Ahmet paşadır. Annem cariye imiş. O zaman kanunu medenî olmadığından imam nikâhile annemi almış ve dünyay ben gelmişim.

Babamın evvelce iki karısı daha varmış. Paşanın annemle çok meşgul olduğunu gören ilk karısı ve akrabaları babamı, annemden ayırtmışlar.

Babam ölmüş, kimsesiz olan annem beni bakabilmek için, en son kalan evini de satmıştı.

Fakirliğin verdiği ıstırabla, istikbalimi de düşünerek beni bu turupun şişman idare direktör kadına verdi.

Turupla bir kaç aylık seyahatten sonra Berline döndük.

Beni himaye eden şişman idare direktörü, tahayyül ettiğim arzuların hilâfına, her hareketile beni müteessir ediyordu. Gün geçtikçe bana pek fazla karışması, hiç hoşuma gitmiyordu.

Artık, onun bir işkence şeklini alan disiplinine tehammül edemedim. Bir gün habersizce kaçtım.

Berlini çok iyi tanımıştım. Kendime münasip gördüğüm bir lôkale gittim. İdare memurlarına çıktım. Kendimi iyi bir dansöz olarak tanıtınca, benim bu sözlerimi mübalağalı görerek:

— Yavrum bu yaşta bu kadar yüksekten atmak olur mu?.. dedi ve beni iki gün sonra provaya çağırdı.

Sevinçle buradan çıktım.. Doğru bir terziye gittim ve kendime oryantal iki dans elbisesi ısmarladım Provada muvaffak oldum. Ismarladığım elbiseleri aldılar.. ve burada bir dans muallimininin idaresinde çalışmaya başladım.

Artık danslarımda muvaffak oluyor dum; alkışlanmaya da başlamıştım. Benim bu muvaffakıyetlerimi gören diğer müesseseler ve acenteler, bana fazla para teklif ederek çalışmamı istiyorlardı.

İşte o muvaffakıyetten sonra bugünkü sükseye nail oldum.

Lâstik bir top gibi zıplıyarak karşıki piyanonun üzerinden bir büyük albüm getirdi.

Albümü karıştırmağa başladım.

Albümü karıştırdıkça her sahifesinde Avrupayı dolaşıyorduk..... derken Afrikaya geçtik.

Bütün Avrupa matbuatı, Zehra Ahmet hakkında yazdıkları kritiklerde, onun san'atının kıymetini itiraftan kendilerini alamıyorlardı.

Bakınız Mısır matbuatı ne yazıyor: "Almanya'dan Kahireye gelen dansöz ve artist Zehra Ahmet, kendisinden hiç ümit etmediğimiz rakıslarile bizi pek derin hayretlere düşürdü.

Avrupada yaptığı seyahatleri esnasında bütün matbuat bunun bir Türk olmadığını israrla iddia ediyorlarsa da, bu artistin ana ve babasının hüviyetleri, Avrupa matbuatının ne kadar aldandıkarını göstermeğe kâfidir„.

Avrupanın ve Afrikanın pek yakından tanıdıkları Zehra Ahmedi, bizim, Türk olduğu halde hiç tanımamıza hayret etmemek elden gelmiyordu.

Esasen bu bizim kendi hastalığımız değil midir ki!.. Kendi artistlerimizin san'at kudretlerini takdir edeceğimiz yerde, daima ecnebî artistleri benimseriz!..

Benim içine daldığım bu san'at tessürünü, kuvvetle umarım ki Ankarada Türk sanat'kârı yetiştirmek için kurulan akademi giderecektir...,

Bayan Zehraya soruyorum:

— Siz birçok flimler de çevirmişsiniz?.

— Evet, Berlinin en meşhur bir revüsünde oryantal numaralar yapıyordum. Ufa sinema kumpanyası rejisörlerinden biri, o gece beni seyretmiş; ve Ertesi gün telefonla Ufa stütyolarına davet olundum. Gittim.

— İlk filime ne zaman başladınız?

— Sessiz filim zamanındanberi filim çeviririm.

—En son «Pergünt» ve «Çöl Güneşi» filimlerinde rolüm vardır.

— Bu filimlerde hangi rölleri yapıyorsunuz?

Avrupanın ve Afrikanın pek yakından tanıdıkları Zehra Ahmet......

— En son "Pergünt„ ve "Çöl Güneşi filimlerinde rolüm vardır„.

—Ben, çevirdiğim filimlerde ya raks etmişimdir.. veyahut Afrikalı kadın röllerini oynamışımdır.

— Siz, pek o kadar zenciye benzemiyorsunuz?

Bu sözüm üzerine kahkaha ile:

— Aaa!!! Siz makyajı unutuyorsunuz. Gördüğünüz flimlerdeki arapları, hep hakikî arap mı zannediyorsunuz?.. diyor ve tekrar bir albüm getiriyor:

— Şu resme bakınız.

Resme bakıyorum. Kuzgunî bir zenci.

— Tanıdınız mı?

— Hayır.

— Benim.

— Hayır.

— Dikkatle bakınız.

Gözler benziyor.

Çöl Güneşi ismindeki flimde bu rölü yapmış, ve bu filimdeki muvaffakıyetini kritik eden Alman matbuatını, ve içlerinden kendisinin çok hoşuna giden bir yazıyı gösteriyor.

Bu yazıda sinema muharriri şunları yazmış:

"Çöl Güneşi fliminde en büyük muvaffakıyeti gösteren Afrikalı zenci kadın, sanki yıllarca filimde çalışmış bir artist gibi, cidden harikalar yarattı. Bu kadın Berline gelse de filimdeki muvafaakıyetıerini görse.]

Zehra Ahmet devam ediyor:

— Bu yazıyı okuyunca gülmekten kendimi alamadım. Telefon ettim:

Şık Bayanlara Tavsiyelerimiz :

GÜZELLİK İLÂÇLARI

Bunlardan çoğunu ucuzca kendiniz yapabilirsiniz.

Bademyağı — Yüzdeki makiyajı çıkarıp temizlemek için, tatlı bademyağı en iyi bir vasıtadır. Fakat bunların, çekirdeklerden istihsal edilmiş yağlar olmamasına dikkat etmeli ve iyi bir eczaneden satın alınmalıdır. Bunun içine birkaç damla lâvanta esansı da koymalıdır. Yalnız bununla makiyaj çıkartmak her yüz derisine iyi gelmez. Tabiî tenler ve yağlı tenler için pek muvafık olan bademyağı, kuru tenler için hiç de iyi değildir. Çünkü onları daha fazla kurutur.

Yumurta akı losyonu — Üç yumurtanın akını alıp eziniz ve buna damla damla 40 derecelik alkolden yarım litre karıştırınız. İçine yarım limon da sıkınız. Bu losyon yağlı tenlerdeki makiyajı çıkarmak için mükemmel bir vasıtadır. Ayni zamanda adaleleri sıkıştırır, derileri nazik olanların derilerinin alt kısımlarını kuvvetlendirir.

Çay — Yüz için faydalı ve tene kuvvet veren vasıtalardan biri de: koyu olarak vücude getirilmiş çaydır. On beş yaşından kırk yaşına kadar bütün kadınların yüz tenleri için faydalıdır. Hemen herkes bunu tereddüdsüz kullanabilir. Meselâ, yüzde hasıl olan siyah lekelere karşı yüzü evvelâ tabiî sütle yıkayıp kurumağa bırakmak, sonra çayla yıkamak pek faydalıdır. Çay yerine bazan gülsuyu da kullanılabilir.

Saç merhemi — Bademyağı yüz için olduğu kadar saçlar için de çok faydalıdır. Bademyağına birkaç damla lâvanta esansı karıştırıp bununla baş derisini uğmak ve sonra başı sıcak suya batırılmış havlu ile sıkıca sarmak, beş dakika durup iyi bir şampuvanla yıkamak faydalıdır. Her kuvaföre gidişte saçlara bu usulü tatbik etmek onlar için mükemmel bir ilâçtır. Bilhassa Amerikalılar bademyağına vermekte oldukları ehemmiyet dolayısile saçlarını en iyi muhafaza etmiş milletlerdendirler.

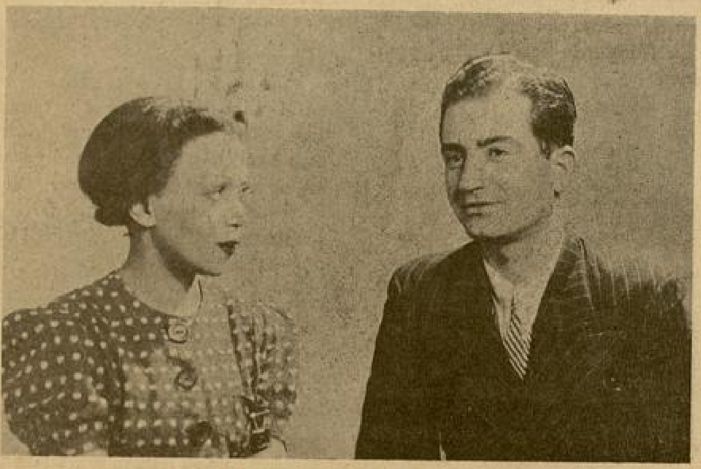

... Mamafih gönül buya ?... Sevdiğim bir esmeri bulursam....

— Çöl Güneşi filimindeki Afrikalı kadın, benim yanımda misafirdir. Yarım saat sonra gazeteciler geldiler.

Ve benim olduğumu öğrenince hayret ettiler.

— Şu halde siz Jozefin Beykerin hakikî bir rakibisiniz ?

Bu sualimin beklediği hakikî cevabı, kendisi değil, yine Alman matbuatının yazılarile verdiler :

— Jozefin Beyker Almanya'da idi. Ben de birinci sınıf barlarda çalışıyordum. Nedense bilmem Jozefin Beyker Berlinde ümit edilen sükseyi temin edemedi.

— Sebebi ?

— Almanlar bir artistde güzellikten ziyade san'at ararlar. Berlindeki bu acıklı muvaffakıyetsizliği üzerine Parise dönen Jozefin Beyker, beyaz insanların sahnesinde çıplak dansetmeğe başladı.. ve bu suretle Pariste tutundu.

Almanyanın "makyaj kralı" ismini verdikleri ve Hans Alsterin partöneri dedikleri Zehra Ahmedin, aşk hakkındaki düşüncelerini sordum.

Zehra Ahmet :

— Başımdan çok aşk maceraları geçti. Hattâ kazandığım paramın çoğunu bu uğurda harcadım; fakat gönlümün aradığı sevgiliyi henüz bulamadım. Almanların ekserisi sarışındırlar.

— Daha iyi ya ?

— Ne iyisi.. Ben sarışın erkekleri hiç sevmem.

— İstanbulda istediğiniz kadar esmer erkek vardır.

Bu sözüm üzerine düşündü ve :

— Daha şimdiden aşka tutulmak istemiyorum. Mamafih gönül buya !.. Sevdiğim bir esmeri bulursam, Almanyadan paramı getirtip burada bir aprtman yaptırırım. Yirmi senelik sahne ve filim yorgunluğunu, sevgili vatanımda, bir sevgili Türk erile gideririm...

İnsanlar Ne Zamandanberi ve Ne İçin Yüzük Kullanıyorlar?

Yüzük bir süs müdür?

Zihninizi fazla yormadan cevap verir seniz, bu suale belki, tereddüt etmeden: «evet!» dersiniz.

Fakat bir parça düşünürseniz, kendi kendinize, siz de bu cevabı doğru bulmazsınız.

Çünkü, eğer yüzük bir süsse, süsten en çok kaçan, hatta süs düşmanı olan hacıların, hocaların, papazların yaşını başını almış ihtiyarların parmağında ne işi var?

Bir başka delil isterseniz, merak etmeyin, onu da bulabiliriz: Meselâ: Afrikanın, Amerikanın vahşî mıntıkalarına ilk defa giren medenî insanlar, ora halkının üstünde: Gerdanlık, Bilezik, Küpe gibi her türlü süsleri bulmuşlardır da, Yüzüğe tesadüf edememişlerdir.

Hatta Homére zamanındaki Yunanlılar da Yüzüğü bilmezlerdi.

— Demek ki Yüzük bir süs değildir? Sualinizi işitir gibi oluyorum:

— O halde nedir?

Bir kelime ile cevap vermek lâzımgelirse; ilk yüzük bir mühürdü diyebiliriz.

Ancak şuracıkta hemen işaret edeyim ki, eskiden de her mühür mutlaka bir Yüzük değildi. Meselâ Babililerin mühürleri vardı ama, Yüzükleri yoktu. Keza, Mısırlılar da mühür kullanırlardı ama, onu parmaklarında taşımazlardı.

Evet her mühür mutlaka Yüzük değildi. Fakat her yüzük mutlaka bir mühürdü.

Bunu tabiî bulmak icap eder.

İnsanlar, medenî münasebetlere başlayınca, hüviyetlerini isbat eden, ve her türlü taahhütlerini, senetlerini tevsik eden vesikalara mühürlerini basmak zaruretini hissetmişler; ve bu mühürleri koybolmaktan, başkalarının eline geçmekten korumak için daima, gece gündüz beraberlerinde taşımak mecburiyetile parmaklarına geçirmekten başka çare bulamamışlardır.

Ve mademki mühür, sahibinin hüviyetini, sözünü, taahhüdünü, vadini ispat eden bir nesnedir, o halde biraz da kudsiyet alıyordu..

Firavun, Yusufu kendine yardımcı seçdiği zaman, ona verdiği ilk hediye mühürlü bir yüzüktü.

Büyük İskender ölürken, yerine geçecek olan Perdicas'a kendi yüzüğünü vermişti.

Yavaş yavaş, bu yüzükler başka bir vazife de görmeğe başladılar.

Mademki yüzük - mühür birşeyin isbatı için kullanılıyordu...

O halde karşılıklı sadakat ve bağlılık için de bundan münasip ne olabilirdi.

Böyle, hayatlarını birleştirecek olan insanlar biribirlerine yüzüklerini vermeğe başladılar.

Yüzüğü vermek kendini vermek demekti. Nişan yüzükleri, işte böyle doğdu.

O zamanki nişan yüzüklerinde şiirler, yeminler yazılı idi. Bazılarında ise mes'ut yuvayı işaret için ev ve kala resimleri mahkûktü.

Ortaçağdaki nişan yüzüklerinde en çok kullanılan şu iki cümle idi:

(Kalbin benim olsa, başka birşey istemem).

(Ölüm bana nasıl sadıksa, sana öyle sadık kalacağım).

Yüzük, sade insanlar arasında değil, milletler, hükûmetler arasında da birleşme, anlaşma vasıtası idi.

Bismark'la Jules Favre meşhur muahedeyi imzalamak için karşı karşıya geçtikleri zaman, Fransız mürahhasının mühürünü yanına almadığı farkedilmiş, ve Bismark: (O halde, demişti, lûtfen yüzüğünüzü basınız).

Ve ne garip tecellidir ki Jules Favre' in Fransa için meşum sayılan o muahedeye basdığı parmağındaki bu yüzük, Fransa üzerindeki haklarını istirdat maksadiyle açdığı büyük davada vekâlet etmesine mükâfatan, on altıncı Lui tarafından kendisine hediye edilmişti.

İslâm tarihine göz gezdirirseniz, orada da yüzüğü mühür olarak bulursunuz.

(Hatemi Nebevi)den, Hazreti Osmanın abdest alırken kuyuya düşürdüğü yüzüğüne ve daha sonralara kadar...

Osmanlı tarihinde de güzel bir yüzük hikâyesi vardır.

Fatih Sultan Mehmet eline geçirdiği pek kıymetli bir Jade taşı, mühürlü bir yüzük yaptırmak için usta bir sanatkâr ararken, o sırada Serez'de menfi bulunan Karaman oğullarından Aslan Beyin bu işte mahir olduğunu haber almış, ve taşı, derhal, oraya göndermişti.

Aslan Bey bir yolunu bularak Serezden Mısır'a kaçarken bu taşı da beraber götürmüş, fakat asîl bir beyin yapacağı gibi, taşı yonttuktan, temizledikten sonra Padişaha iade edilmek üzere İstanbula Sadrazam Gedik Hasan Paşaya yollamıştı.

Hasan Paşa bu nadide taşı - binbir gaile arasında çoktan unuttuğunu farzettiği Fatih'e yüksek bir fiatla satabilmek kaygusile gösterince - aldığı cevap da şu olmuştu:

— Bu, benim Aslan beydeki büyük taşımdır!

O ânda, koca Sadrazamın ne hale geldiğini tasavvur edebilirsiniz.

Bizde meşhur adamların meşhur yüzükleri unutulmuş değildir.

Meselâ Şair Baki kıymetli yüzüğüne şunları hâk ettirmişti:

Fanist cihan deru vefa nist,
Baki heme ost cümle fanist.

Ve çok garip bir tesadüf eseridir ki; Baki öldüğü zaman yüzüğüne dikkat edenler, ebcet hesabile bu son satırın onun öldüğü tarihe düşdüğünü hayretle görmüşlerdir.

İzzet mollanın yüzüğünde de:

Yafet namım zi Mehmet İzzet

Ve Memduh pasanınkinde:

Hemnam Mehmed şüde Memduh

yazılı idi.

Mevlevi şeyhlerinin maruflarından olan Derviş Alinin yüzüğünde de:

Vakıfı Sırrı mesnevi,
Derviş Ali el mevlevi,

yazılıydı.

Nihayet, bu yazıda olduğu gibi, daima çok değerli bilgi hazinesinden çimlendiğimiz üstat Turhan Tanın yüzüğünü hatırlıyorum.

Üstadın eski ve asıl ismine mahkûk bu yüzükte doğum tarihi olan (1302) şöyle yazılmıştı.

«Hazırı sadrı sürur ola Mehmet Samih»

O zaman Babıâlide memur olan kıymetli tarihci, evrakı bu mühürle mühürlerdi.

Elbette tahmin ederseniz bunca yazıyı taşıyan bu mühür de pek ufak tefek birşey değildir.

Ve bu koskoca mühüre gözleri saplanan müsteşar bir gün takılmak istemişti:

— Samih Bey, mühürünüz maşaallah bir haylı büyücek...

Üstad da, o ânda masa üzerinde duran evraktaki merhum Sadrazam Tevfik Paşanın kallâvi mühürünü işaretle:

— «Sadrazamınkine benziyor...

Diye mukabele etmişti.

Hatırlarsanız, bir zamanlar bizde mühürlerin hakikaten itina ile işlenmiş, hatta sanat eseri denebilecek kıymette, fakat ekseriya büyücek kıtada olduğunu bilirsiniz.

Şimdi, bana sorarsanız, vakıa yüzük mühürden doğmuş ve uzun yüzyıllar mühür olarak yaşamışsa da bugün, artık bir süsten başka bir şey değildir.

Hele bazıları bir servet ağırlığında ne hoş, ne imrendirici süs..

Darısı: dosların parmağına...

Yazan:
UMRAN NAZİF YİĞİTER

TANGONUN ÖLÜMÜ

İÇTİMAİ TEZ ROMANI

No. 13

★

Bana acı nazarlarla baktı.

Yanımdaki beyaz koyun postu üzerinde diz çöküp ellerimi okşayarak :

— Kızcazım.. dedi.

Annemi hatırladım.. ve kendi kendime: «bana daha acıyanlar var..» dedim. Fakat onun az sonra:

— Senin haline ben de herkes gibi gülüyorum.. yüzüne daha bakılıyorken, neden hâla edebsizcesine inat edip evlenmiyorsun...

Demesile düşündüklerimde çok yanıldığımı hemen anladım. Silkindim ve:

— Ne diyorsun? dedim.

O daha sert:

— Ne diyeceğim.. dedi. Dadın gene Mahmutpaşadaki dükkândan, ne de evinizden aylardan beri on para alamadığını söylüyor..

Sonra dudaklarını büzerek; gözlerini kırparak :

— Karşıda.. kapı komşunuz gürül, gürül okur yazar bir delikanlı var.. dedi. Ve ellerini kalçasına atıp başını sallayarak :

— Hem de Tapuda memur... diye mırıldandı. Ben susuyordum. Ne söyleyebilirdim ki.. ?

O, bundan cesaret alarak :

— Haa.. dedi. Anladım.. anladım. Onu beğenmiyorsun. Gözleri haspamın biraz şaşıcadır.. sen yok musun sen? Çok.. çok güzele düşkün bir kızsın Mübeccel.. ama hakkın yok mu..? Yerden göğe kadar hakkın var.. ? Ben bilmem ama, öyle diyorlar sevmek sevilmek çok tatlı şeymiş.. hele güzeli sevmek.. sevaptır... Öyle değil mi?

Kısık kısık.. öksürür gibi gülüyordu.

İçini çekerek sözlerine devam etti:

— Bizim efendiler gibi, muşamba suratlı buruşuk koca olacağına hiç olmasın.

Koca dediğin biraz da resim gibi olmalı. Ha kızcağızım aklıma iyi geldi, sana göre.. dişine göre kuyruklu bir kısmet var.. hem o buralarda değil... Nazeninim Şişlide oturur. Lâlelide de bir halası var. Geçenlerde halasına gelmiş, sen de oradan tesadüfen geçiyormuşsun. Seni evine kadar takip etmiş.. ben, mesleğim iktizası konaklardan konaklara dolaşırım. Geçenlerde de, kurşun dökmeye Şişliye onlara gitmiştim. Hanımefendi: «Oğlum biraz keyifsiz.. nazar mı diydi, nedir? şuna bir oku üfle.. Dedi..

Ben karşıki odada kurşun döküp okurken oğlan:

— Sizin mahallede bir yosma var.. o kim Rüküş abla?

O zaman kızcağızım kafama dank etti.

Kurşunu, ben değil oğlanın kalbine gümbedek sen dökmüşsün de anasının haberi yok..

Rüküş kadın, bir aralık nasırlı ellerini porsumuş, sarkık göğsüne sokup bir kâğıt çıkarttı.

— İşte adresi.. dedi. Seni..

O zaman ben bağırdım :

— Çık dışarı edepsiz kadın.. seni bir daha burada görmek istemiyorum..

Düşüp bayılmışım..

Ertesi gün Şayeste kalfaya tenbih ettim. Bir daha onları bu eve almıyacak...

* * *

Defterin son sayfalarında Mübeccelin şöyle bir yazısı gözlerime ilişti:

«Aylardan sonra bir gün; başında kırmızı kurdele bağlı bir kız çocuğu ile beraber kalkıp Macit gelmez mi ?

Kalfam onu bahçe üzerindeki arka odaya almıştı. Kapıdan baktım. Saçları ağarmış.. yüzü çizgi ile dolmuş.. Macit çok çökmüştü.

Dayıma yavaş sesle:

— Mübeccelin burada olduğunu haber aldım. Ve hemen onun ziyaretine koşdum.. diyordu.

Ben kendi kendime: «Ne yüzle Macit?» diye mırıldandım. İçeriye girdiğim zaman ona tekrar baktım.

O gözleri yerde.. elleri bir suçlu.. bir mahkûm gibi yanına sarkmış.. ayakta duruyordu.

Bir iki adım bana doğru yürüdü. Gözlerini yerden kaldırdı. Gözleri yaşlı idi. Yanındaki çocuğu odanın ortasına doğru iterek:

— Kızım Hicran.. Dedi.

Macit hayatından pek memnun değildi. Bana büyük bir vicdan azabı altında geçirdiklerini ağlayarak itiraf etti. Karadeniz civarında ve zannedersem (Zonguldak) ta bir madene kâtip olarak senelerce evvel gittikten sonra, şimdi İstanbula ilk defa geliyormuş..

Onu, bu vaziyeti ile islahı hâl etmiş bir mahkûma benzetdim. Ve affettim. Hiç olmazsa o, kabahatini biliyordu.. onu saatlerce teselli ettim. Giderken ağlayan bir sesle :

— Haftaya, dedi.. ailece uğrarız..

İstanbula bir türlü alışamıyorum.. hele Erenköyünden ikrah ediyorum Mübeccell.. Orayı görünce gürültü; kıskançlık ile geçen bir maziyi hatırlıyordum..

Halbuki ben madende ne sakin bir hayata atılmıştım. Maziyi öldü sanıyordum.. fakat ne kadar yanılmışım.. senelerin yığdığı.. besleyip büyüttüğü maziyi, biz insanlar mümkün değil yokedip, bir dakikada öldüremiyoruz... Muuannit adımlarla o bizi takip ediyor..

Artık Macit söylüyemiyordu... şimdi o, sakınmadan, gizlemeden bir çocuk gibi ağlıyordu..»

* * *

Macidi ve ailesini günlerce bekledim. Bir daha gelmedi. Ve geçen gün ondan şu mektubu aldım :

«Kardeşim Mübeccel;

Sana şu mektubu evimizin denize nazır bir odasında, pencere başındaki koltukta oturmuş yazıyorum.. o gün sizden çıktıktan sonra şiddetli bir başağrısıyla eve döndüm.

Karıma hastalandığımı söyledim.. ve heman yatağa yattım. O gündenberi ilk defa bugün koltukta oturabiliyor.. oda içinde dolaşabiliyorum...

Sana verdiğim sözü yerine getiremediğimden doğan ıstırabı, en hararetli en hasta dakikalarımda bile duyarak, kıvrandım. Mübeccel kardeş! sana asıl vereceğim mühüm bir havadisim var.. hastalığımın sonlarına doğru bir gündü. Anî olarak hararetimin çoğalması üzerine, yeni gelmiş komşulardan, bir doktor çağırdılar..

Hararetin verdiği şaşkınlık arasında karşımdaki doktora bakıyordum. Onu ben tanıyacaktım. O idi..

O.. merhum Haci Adil Beyin oğlu

doktor Ülvi.. maalesef Ülvi çok bozulmuştu. Hastalığımı adeta unuttum. Ve onunla uzun uzadiye konuşmaya başladım.

O da, düştüğü vaziyeti biliyor ve itiraf ediyordu. Müthiş bir alkolik olmuştu. İçki onu maddeten ve manen hırpalamıştı. Senelerce İstanbula gelmek için çalışmış.. yapmadı şey; başvurmadığı yer kalmamış.. Nihayet Fatih veya Aksaray taraflarında belediyede bir mevki hekimliği alabilmiş. O kadar üzüldüm ki Mübeccel?. Bir aralık senden bahsettim:

— Ha.. o ne yapıyor? dedi.»

***

Macide bu gün şu mektubu yazdım:

«Macit Beyefendi;

Beni arayan ve bulan kıymetli yazılarınıza ölçülemiyecek kadar çok sevindim.

Ve anladım ki.. nasıl mazisini kaybeden insanlar, onun ufacık hatıralariyle olsun kuvvet buluyorlar ve bu tahassüsleriyle bağlanıyorsa.. ben de öyle olmuşum..

Birdaha dönüp gelmesine maddî imkânı olmıyan mazimi her zaman düşünür ve titrerdim. Ne kadar yerinde tahmin etmişim... Mektubunuz bana mazimden acı sesler duyurmakla beraber; bana bir kere daha temiz geçen o çoğları, genç yaşımdaki tehassüslerimi tekrar yaşattığından, beni saadetlere garketti.

Mektubunuz Ulviyi.. Erenköyünü, ve ıstıraplı geçen o günlerimi ve daha daha neleri düşündürmedi Macit beyefendi? Onu okuduktan sonra gözlerimi; uzun seneler geçtiğim yollara çevirdim. Baktım. Düşündüm. Ve sarsıldım. Orada ne uzun günler var.. ne hicranlı.. ne azap ve ıstırapla geçen hatıralar var..

Çocukluk hatıralarımın; genç kız tehassüslerimin beşiği olan Erenköy.. Çamlıca ve Anadolu.. muhitler.. buradaki duygular ve şahsiyetler.. birer, birer - gözlerimde hâlâ kalan acı akisleriyle - şöyle geçtiler... Ve o zaman kalbimin acısından gözlerime hücüm eden yaşları yutkunarak sindirmeğe çalıştım.

Fakat onlar o kadar derin, ve o kadar duyan bir menbadan geliyorlarmış ki.. bu coşan gözyaşlarımı susturamadım.

Masumiyetini, ağlamaktan başka ifade edecek bir silâhı olmıyan kabahatsız çocuklar gibi, ağladım . ağladım. Yaramı deşmekten ne zevk aldınız?..

Arkadaşınızın bana karşı olan lâkaydisini naklederken, siz olsun düşünmediniz mi ki: günahı; aşkını, sevgisini namus ve şerefini herşeyin.. herşeyin fevkinde görmekten başka birşey olmıyan bir ıstırap mahkûmüne, mazisini hatırlatmak ne acı birşey olacaktır?..

Ben hayatın bütün cilvelerine; haksızlıklarına, muhitin bütün bayağı ve kötü tesirlerine göğüs germiş.. ve yalnız namus ve şerefi ile.. çocukluğumun genç kızlığıma bağlanan heyecanlı günlerinde doğan aşkım ile başbaşa yaşamış bir zavallıyım!.. Bilmem bu duygularım ne ebedî bir canlılığa mazharmışlar ki ta bugüne kadar, ayni kudret ve kuvvetle, en ufak bir zerresini bile kaybetmeden yaşadılar. Ve o kadar ki, geçen uzun seneler arasında karşıma çıkan.. bana istikbalim için uzatılan bütün ellere de bir sed.. bir hail oldular..

Belki hayatı.. aşkı bu manada kabul etmek, birçokları için budalaca bir hareketti. Gülünç bir vaziyetti. Fakat ne yapayım ki benim hislerim.. düşüncelerim ve plâtonik bir cephe alan büyük sevgim, bana başka türlü hareket ettirmiyordu.

Macit Beyefendi;

Beni, bu özgün mektubumla sizi de yorduğumdan affediniz! size sağlık ve afiyetler dilerim..

Yalnız ona.. Ulviye birdaha benden bahsederseniz.. fazla birşey değil.. yaramın hâlâ kanadığını söylersiniz.. bu kâfidir..!»

Mübeccelin defteri burada bitiyordu.

***

Günlerden sonra birgün İstanbulda, bütün şiddetle hükmünü icraeden bir kış başlamıştı. Günlerce esen karayel, civardaki tepeleri kara gömmüştü. Bu yıl soğuk bol.. hastalık bol.. ölüm boldu. Kıt olan para ve refah idi.

Caddelerde elleri yan ceplerinde, başları önlerinde ümitsiz nazarlarla; üzerlerine bir çamur yığını savurup geçen otomobillere bakan zavallılar.. sıcak bir kahve peykesi bulmak için dolaşıyorlardı.

Ceplerinde üç kuruş olsa bugün de tehlükesiz geçinebilirlerdi. İliklerine kadar işleyecek sıcak bir çay; sigara dumanı ve bir kenarda arada sırada yanan soba ile ısınmak, bir kahve.. 24 saatlik bir hayat temin edebiliyordu onlara...

Böyle günlerde Aksaray tarafları çok acıklı olur. Hemen dört küfecinin, veya para ile kiralanmış dört kişinin omuzunda bir tabut... ve kolunda çocuğunun ölüsünü taşıyan bir baba.... Tabut arkasında iki tahta parçası içersinden morarmış ayakları dışarıya çıkmış yavruları gelen bir lohusa kadının cenazesi, sık sık görülen şeylerdendir.

İşte böyle soğuk bir günde Aksaray Belediye mevki hekimliği önünde, hergünkünden fazla bir kalabalık birikmişti.

Doktor sırtındaki gümüşî paltosunun yağlı yakasını, kırçıl saçlı ensesine kadar kaldırarak :

— Bu kadar hastaya ben ne yapayım.. hanginizin evine peşin gideyim.. diye haykırıyordu.

Hepsi de düşünceli idi. Kimisi elindeki sopasile yerdeki taşları iteliyor. Diğeri evde ölmüş hastasını. kimisi tırnaklarını yiyerek ölüm döşeğinde bırakıp geldiği çocuğunu .. kimisi de ağlayarak evde yalnız bırakıp geldiği ölüm hastasını düşünüyordu.

***

— Daha uzak mı gideceğimiz yer?..

— Bir on dakika var beyim...

— Hanım.. ben ihtiyarım artık.. bu kış kıyamette nasıl edeceğiz bilmem ki.

— . . . . .

Bir bakal dükkânının önünden geçerlerken doktor :

— Bekleyin!.. dedi.

Ve içeri girip büyük bir konyak şişesi aldı, yarısına kadar geldikten sonra şişeyi paltosunun cebine yerleştirdi :

— Haydi.. şimdi düş önüme, dedi..

Yürüyorlardı. Karkacık, burgacık karlı çamurlu yollardan ilerliyorlardı. Doktor:

— Senin ismin ne?

— Şayeste kalfa!

— . . . . .

Kadın, ufak; pencereleri, kafesleri buz tutmuş bir kulübenin önüne gelince, doktoru bekletmemek için olmalı, önden koşup cebinden çıkardığı bir anahtarla kapıyı açtı. Sonra doktoru içeriye aldı. Doktor içeriye girdiği zaman bir köşede büzülmüş, bitkin, benzi bir limon çiçeği kadar uçuk; saz benizli bir hastayla karşılaştı. Oda loştu. Doktorun başı dönüyordu. Tekrar cebinden konyak şişesini çıkarıp içti :

— Ne olmuş buna?

— Günlerdenberi ateşler içersinde yanıyor.. sayıklıyor beyim...

Doktor iğildi. Hastayı evirdi, çevirdi. Sonra Şayeste kalfaya sordu :

— Ne diye sayıklıyor?

— Ah doktor bey.. bu talihsiz bir kızdır. Genç iken birini sevmişti de...

Doktor Şayeste kalfanın sözünü kesti. Ve :

— Sus.. sus kâfi... dedi.

Ve kahkaha ile gülmeğe başladı. Alkol kokulu ağzı bir karış açılmıştı. Hasta, ateşler içersinde bu gülmeleri duyar gibi oldu.. ve inildedi.

Sonunda doktorun yüzü ciddileşti ve:

— Allhaşkına bu işleri geç kalfa.. geç!.. dedi. Bir vakitler benim de böyle şeyler başımdan gelip geçmişti. Şimdi bak beş çocuk babasıyım.. Leman isminde de güzel bir karım var..

Sonra ellerini yukarıya odanın çökük tavanına kaldırıp:

— Hafızanın büyük bir kanunu vardır. İnsanlar unutmalı.. unutmalı.! dedi..

Buna cevap olarak Mübeccelin iniltisi:

—Herşeyi.. benliğini.. mefkûresini de mi?... der gibi uzun uzun bu loş odanın duvarlarında çalkalandı durdu.

Doktor Ulvi cebinden bir kâğıt çıkardı. Birşeyler yazdı. Ve ümitsiz bir tavırla kalfaya uzattı :

— Menenjit tüberkülos.. dedi. Yolcudur bu.

Doktor, sokak kapısını çekip daracık bir çamurlu yola çıktığı zaman, elindeki boş konyak şişesini karlı, buzlu kaldırımlara doğru savuruverdi.. O, hâlâ kahkaha ile gülüyordu. Ve TANGO, bu acı kahkahalarla.. kaldırımlarda parçalanan boş şişenin.. loş kulübenin daracık çıplak duvarlarındaki akisleri arasında, son nefesini verip gözlerini dünyaya yumuyordu...

Beşiktaş 12 Şubat 936

SON

BEYAZLI KIZLAR

BERLİN - RIZA HÜSNÜ DUMAN

Yeni çevrilen «Beyazlı Kızlar» filmi, sinema âlemine yeni bir yıldız daha kazandırdı. Hem öyle bir yıldız ki: sesinin güzelliği, opera sahnelerinde bütün Almanyayı baştanbaşa teshir etmişti. Şimdi bu ses, bütün dünyayı dolaşacak demektir. Maria Cebotari «La Bohème»deki Mimıyi.. «Madam Butterfly» deki bedbaht Japon kadınını.. «Rigoletto»daki Gildayı.. ve «Rosen Kavalier» deki Sophieyi temsil ederken; sade sesile değil, jestleri ve mimiklerile de büyük bir san'atkâr olduğunu ispat etmişti. Dresden operasındaki muvaffakıyeti, onu bir müddettenberi filim artistleri arasına soktu. Geçen gün bir mecliste kendisile görüşüyordum. Maria:

— Sinema san'atkârlığının, sahne ve opera artistliğinden daha kolay olduğunu zannediyordum. Halbuki nekadar yanılmışım. Onun kadar, belki de ondan daha güç olduğunu şimdi tecrübe edince anladım. Zaten çoktanberi filim çevirmek istiyordum. Fakat Dresden, Berlin operalarında çok meşguldüm. Evvelce misafir olarak oynamayı taahhüd ettiğim diğer yabancı operalar sahnelerindeki angajmanlarımı da ihmal edemiyecek bir vaziyetteydim. Binaenaleyh vakit bulamadım.

Diğer taraftan bana teklif edilen rolleri, pek te kabul edilebilecek bir şekilde telâkki edemiyordum. «Beyazlı Kızlar»daki vazifem pek hoşuma gittiği için, onu oynamakta tereddüt etmedim. Çünkü mevzu da rolüm Büyük Harbden evvelki Rusyanın yüksek tabakasına mensup bir genç kızdı. Oradaki Smolny enstitüsündeki talebelerden birini canlandıracaktım. Bu kızın ismi Danieladir. Sesi çok güzeldir. Süvari zabitlerinden Şuvalofu seviyor. Bu zabiti ıvan Petroviç temsil ediyor. Genç kızla evleniyor. Lâkin onun sesinden istifade etmesine, artist olmasına imkân bırakmıyor. Bu fikir ve ruh ayrılığı karı koca arasında uzun müddet anlaşamamazlığı mucib oluyor. Nihayet Şuvalov hakikatın karşısında boyun iğiyor. Aile de rahata kavuşuyor.

Bu rolü, kendime biçilmiş kaftan bulmaktaki sebebi bilmem keşfedebildiniz mi ?

— Teessüfederim, hayır Bayan...

— Çünkü ben aslen Rusum da ondan.

— Hayret, halbuki isminize bakarak ben sizi İtalyan zannediyordum.

— Evet, Kişnefliyim.. Basarabyanın Büyük Harbden sonra Romanyaya ilhakı üzerine Romanya tebaası olmuştum.

— Bu ses güzelliği size aile mirası mıdır ?

— Hayır, yalnız ağabeyim ve ablam biraz musiki ile uğraşırlardı. Belki bunun biraz üzerimde tesiri oldu. Lâkin sesimin iyiliğini keşfeden, bizzat kendimden başka birisi değildir. Bulunduğum şehrin kilisesindeki koro heyetine müracaat ettiğim zaman, kabul olunacağımdan kat'iyyen emindim. Nitekim ümidim boşuna çıkmadı. Tam sekiz sene orada çalıştım Oradaki çalışmam konservatuara kabulümü temin etti. Fakat asıl şan tahsilimi bir müddet sonra Berlinde yaptım; ve on dört sene de seyyar bir opera trupunun koro heyetinde şarkı söyledim. Bu arada Kişnefe de geldim. Moskova «San'atkârlar tiyatrosu» artistlerile birlikte oynadım. Oynanan eser « Can'ı Cesed » di. Çingene korosile birlikte teganni ettim. Oradan hep birlikte Parise gittik. Bu Rus artistleri benim için çok mükemmel birer hoca vazifesini gördüler. Fakat ben sade artist değil, muganniye olmak istiyordum. Arada Rus artistlerinin rejisörü A. V. Wirubofla evlendim. Bu sahada muvaffak olmak için, kocamın gayretinden epey istifade ettim. O, o zaman Berlinde sessiz filimde çalışmak için kalmıştı. Ben de bir ziyafette bir opera parçası teganni ettim. O devrin musiki üstatlarından Max von Schilingle tanıştım. Berlin Yüksek Şan mektebine girdim. Şan hocam tanınmış üstad Danieldi. Oradan çıkar çıkmaz Dresden operasında uzun bir angajman buldum.

Nihayet 1931 de ilk defa olarak «La Bohème»de Mimi rolüne çıktım. 24 yaşında primadonna olmuştum.

Büyük rollerim biribirini takip etti. «Jvgeni Enigin» de Tatjanayı, «Donna Diana»da da baş rolü oynadım.

— Peki, istikbal hakkında ne düşünüyorsunuz?

Maria Cebotari güldü:

— Herşeyden evvel çalışmak. Bilhassa ingilizce öğrenmek istiyorum. Çünkü niyetim Londrada meşhur «Covent Garden» de teganni etmek, ve Nevyorkta «Metrspolitan Opera»da temsiller vermektir..

SPOR

Kızlar koşarken biz seyirci kalıyoruz

Cumhuriyet Orta Okulu beden terbiyesi hocası Mübeccelin, büyük bir gayret sarfından sonra yaptığı ikinci kır koşusunda, bu defa yine vazifedar olarak bulundum.

Geçen mevsim ayni tarihlerde ansızın yapılan bu müsabakanın birincisini iyice tetkik edemediğim için, bu ikinci müsabaka ile yakınen alâkadar olmağı istemiştim.

Kuvvetli bir kar dolayısile bir hafta tehir edilen bu müsabakalar için, bizim teşkilâttan en küçük bir yardım beklemeden, tek başına bu büyük hareketi hazırlamış olan Mübeccele, burada başardığı bu işten dolayı teşekkür etmek bir vicdan vazifesidir.

1926 senesi yazında Galatasaray kulübü namına tertibettiğim 5000 metrelik yürüyüş müsabakasında, bütün rakiplerini geride bırakmak suretiyle muvaffakıyet gösteren Mübeccel, birkaç sene sonra İsveç beden terbiyesi mektebine tahsile gitmişti.

İsveçten geldikten sonra spor işlerine yakından alâka gösteren bu kıymetli öğretmen, bulunduğu okulda iyi bir teşkilât kurmağa muvaffak olduğu gibi, spor hareketlerini de mümkün mertebe iyi bir şekilde idare etmeğe çalışmakta; ve sarfettiği emek mukabilinde de muvaffak olmaktadır.

Geçen sene Hüriyyeti-ebediye tepesinde toplanan 29 kız atletin, bin beş yüz metrelik mesafe için hareket hattında birleşmiş olması, üzerinde dikkatle durulacak bir harekettir.

Mevcudu binlere varan okullularımızdan hiçbiri, buna yakın bir atletizm hareketi yapamazken; bir orta okulun muayyen tarihlerde şöylece bir toplantı yapması,' cidden taktir edilecek bir harekettir.

Cumhuriyet orta okulunun muvaffakıyetle başardığı bu hareket gibi, mevcut okullarımızın da senenin muayyen bir gününde şurada, burada toplanıvermiş olmaları; senelerdenberi hasretini çektiğimiz ciddi hareketler için ne güzel ve büyük bir vesiledir.

Cumhuriyet orta okulu küçüklerinin yarışın son hattına kadar yaptıkları ceht ve gayret karşısında, klüplerimizin lâkaydisini düşündüm de utandım?

Ö. Besim Koşalay

Lüzumsuz ve acı bir mağlubiyet

Romanyanın C. F. R. futbol takımı uzun dedikodulardan sonra İstanbula gelerek Galatasaray - Beşiktaş karışık takımlarile ilk maçını Taksim Stadyomunda yaptı.

Berutta yapılan Filistin turnovasında Makabi, Hapoel ve Beyrut muhteliti ile karşılacan C. F. R.; bu üç maçta büyük sayı farkile kazanmış iyi futbul oynıyan bir takımdır.

Seyahat dönüşü yolu İstanbula düşen Romen takımının, burada yapacağı maçlara büyük bir ehemmiyet verildi. İki sene evvel Bükreşe giden Fenerbahçe - Güneş muhtelitlerinin, bütün teşebbüslere rağmen karşılaşmak imkânını bulunamıyan C. F. R. takımının, bir yılan hikâyesine dönen vaziyeti; burada yapacağı maçlara ayrı bir kıymet ve ehemmiyet vermişti.

İlk maçı yapacak olan Galatasaray - Beşiktaş Takımı idarecileri, uzun süren görüşmelerden sonra ilk on biri güçlükle tesbit ettiler.

Güçlükle diyoruz. Şöyle bir muhtelit takım yapmak ne demektir? Bunu ancak işin içinde olanlar, bir parça bu işle meşgul olmuş bulunanlar keşfedebilir, işin büyük sıkıntısını anlıyabilirler.

Bir parça zoraki, bir parça da sıkıntı içinde yapılmış olan Galatasaray - Beşiktaş muhteliti, ne oyuncuları ve ne de halkı memnun edemedi... esasen edemezdi de.

Kimsenin taşımak istemediği bu yük, öyle bir mes'uliyet idi ki eninde, sonunda kimseyi mutazarrır etmiyordu. Galatasaraylı Beşiktaşlıya, Beşıktaşlı Galatasaraylıya, kabahat buluyor; neticede samur kürke dönen mağlubiyet ortada kalmış bulunuyor.

Bizce bir mecburiyet olmadan: klüplü muhtelit takım işine katiyen yanaşmamalı. "Her koyun kendi bacağından asılırmış „ sözü gibi, her klüp kendi rengi, nihayet kendi şerefi işini kendi cephesinden, kendi davası gibi hailetmeğe çalışıp durmalıdır.

C. F. R. fotbül-takımı kabul etmek lâzımdır ki- bizden iyi futbül oynamaktadır.

Şu kadar ki bu takıma büyük klüplerimizden hiç biri bu kadar ağır bir şekilde mağlûp olmazdı!..

* * *

Finlandiya maçları ve endişelerimiz

On birinci Berlin olimpiyadında hatırı sayılır bir muvaffakıyet gösteren güreşcilerimiz, bir ay sonra büyük bir imtihan geçirecekler.

Berlin olimpiyadında Türk güreşcilerinin parlak muvaffakıyetleri karşısında, bu spordaki büyük kudretimizi görmüş ve taktir etmiş olan Finlandiyalılar, iki millet arasındaki hakikî güreş tekniğini ölçebilmek için "Türk Millî takımını„ şubat içinde Finlandiyaya davet ettiler.

Dünya güreşinin en başında bir mevkie sahip olan Finlandiyalıların, büyük bir kıymet ve ehemmiyet verdikleri bu müsabakalar Greko - romen güreşi olarak yedi siklet üzerinden yapılacaktır.

Türk takımı Finlandiya maçlarına hareket ederken, aralarında bulunacak olan on birinci Berlin olimpiyat 61 kilo birincisi Yaşarın, orada yapacağı maç üzerinde durmak lâzımdır.

On sekiz milletin iştirak ettiği Berlin Olimpiyatı Greko - romen güreşlerinde, Finlandiyalı rakibinden başka karşılaştığı bütün rakibleri tuşla ve sayı hesabile mağlûp etmiş olan Yaşarın, Olimpiyat birinciliğini kazandıktan sonra; en büyük müsabakası, Berlinde iki dakikalık bir musaraadan sonra mağlûb olduğu yegâne rakibi Finlandiyalı ile karşılaşmış olacaktır.

Kim bilir belki de bu millî müsabakanın çok müsait bir zamanda tertip edilmiş olması, Türk güreşinin yüksek tekniği ve onun ölçüsü değil, doğrudan doğruya Yaşara kaptırılmış olan Olimpiyat birinciliğinin, yine Finlandiyalılara lâyık bir muzafferiyet olduğunu vatandaşlarına, nihayet bütün dünya isbat etmiş olmak içindir.

Çok nazik dakikaya girmiş olan bu müsabakalar için, önümüzde bulunan zaman kâfi midir.? Orasını takdir bize düşer bir iş değildir.

Bir aylık bir idmandan sonra yapılacak bu mühim müsabaka için toplu bir halde hazırlanan güreşçilerimize mukabil, bu müsabakanın icrasında esas rolü oynıyacak olan Yaşarın, bu gün henüz mindere bile çıkmış olmaması haklı endişelerimizi uyandırmaktadır.

Herhangi bir müsabakada memleketi temsil eden bir takımın, bunu takip eden diğer bir müsabakada ayni ekip olması usulden olmamakla beraber, dört beş ay evvel Olimpiyat birincisi olmuş, ve henüz minderi terketmemiş olan bir güreşçinin sebebsiz hareketten uzak kalması -duyduğumuz gibi- ufak bir iğbirar neticesi ise, buna herkesten fazla biz üzüleceğiz...

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasını öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden :

Dahilîye Mutehassısı

Dr. Hafız Cemal

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda (104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktorz ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

Erenler ve Erdirenler

— Baş 17 inci sayfada —

Bu söz üzerine etrafıma bakındım. Üç tane daha genç ve güzel kadın vardı. Onlar da yarı çıplak minderlerin üzerine serpilmişlerdi. Benim oraya girmem üzerine onlarda da bir merak uyanmış olacak ki, hayran hayran bana bakıyorlardı.

Babamın hiddetinden pek korkardım. Aklıma geldi, ve babamın iri kemikli çehresi gözlerimin önünde canlandı. Heman geri dönüp kaçmak istedim. Hepsi birden üstüme atıldılar.

— Bizi de.. bizi de kurtar !.. diye yalvardılar.

Birşey yapamazdım. Fakat dilim dolaşarak onlara vadettim. Bana bir bardak şarap verdiler. Ne güzel şaraptı !.. halâ tadı ağzımdadır. İşte şaraba o zaman, o tat ile başladım.... haydi birer daha, mollam.

O güzel kadınların herbirisinin elinden birer bardak içtim. İçimde dehşetli bir cesaret hasıl oldu, yanlarına oturdum. Odanın ortasında şuraya buraya serpilmiş pırlantalar vardı. Küçük çocuklar gibi bilye oyunu oynuyorlardı. Ben sarhoş olmuştum. Fakat korkuyordum. Babam, şimdi kapıyı açacak içeriye girecek sanıyordum. Kendime geldiğim zaman, dışarda tekkeye geçen salonun bir köşesinde yatıyordum. Nasıl çıktım, oraya nasıl geldim bilmiyorum.

Bu günden sonra babama kızmaya başlamıştım. Annem gençliğinde hergün ağlar sızlardı. Fakat, ben sebebini anlamazdım. Nihayet babam onu da derviş yapmış, başını seccadeye bağlamıştı. Zavallı kadının ağlayıp sızlamalarının sebebini işte ancak o gün öğrenmiştim.

İşte mollam. Babam, nur indirdiği odada böyle bir ömür sürüyormuş meğer. Pir ona kızmadı, başına bir musibet indirmedi de, bana mı kızacak ! Ben ki babamın sürdüğü eyamın binde birini bile sürmüyorum. O, devir başka idi. Memleketin valisi bile her cuma babamın elini öpmeğe gelir, duasını alır.. emirlerini dinlerdi. Fakat şimdi böyle mi ya? Hatta yeni yetişenleri tekkeye getirmek bile mümkün değil, tekkenin müridi gittikce azalıyor, vardan eksiliyor.

(Arkası var)

Mütenasip bir Endam

J. Roussel Korseleri (Gaine) ve Kemerleri vücudu sıkmaksızın tenasübü temin eder. Sevimliğine halel gelmeksizin vücutu yumuşatır ve inceltir.

Fiyatlar: Kemerler 6 liradan.
Korseler (Gaine) sutyenle beraber 25 liradan itibaren.

Satış yeri yalnız :

J. Roussel
Paris

İSTANBUL, Beyoğlu
Tünel meydanı 12 No. lu.
Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.
Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

İstanbulun Dilenci Çocuk Okulları

Başı 5 inci sayfada

bu yavrucuklar; hep birlikte geçirdikleri bu cemiyet hayatından pek te müşteki değildirler. Bu, onlar için eğlenceli bir kazanç vasıtası idi. Dilenci okuluna girmeyenlerin kazançları, kendilerine nisbetle gayet azdı. Çocuklar hergünkü kazançlarını okula getirir ve oradaki reise teslim ederlerdi. Reis, paranın çok küçük bir kısmını çocuğa verir, gerisini kendi alırdı.

Bu okula devam eden çocukların adedi, yüzden fazla olduğu meydana çıktı. Demek ki Beyoğlunda verilen bütün sadakalar bir hayra masruf olmıyor; ancak bu üç serserinin keselerini şişiriyormuş!..

***

Beyoğlu, Şişlide, Nişantaşı, Sirkeci, Şehzadebaşı v. s.. yerlerde böyle yırtık çuvallara bürünmüş dilenci çocukları, kara çarşaflı kadınları hergün görüyoruz. Bunların yerleri muayyen, giyinişleri yeknasak, hatta dilenişleri muntazam ve birdir. İçlerinden bir çoğunun anayurda faydalı birer uzuv olması çok muhtemel olan bu yavrucukların, böyle serseri ve ahlâk düşkünü kimseler elinde oyuncak olmaları çok geniş ve üzerinde durulacak bir memleket meselesidir. Hükûmet ve halk bu mesele ile daha ciddî bir surette meşgul olmalıdır, çünkü çocukların dilenciliği yalnız İstanbula has birşey değildir. İstanbula Anadoludan, Trakyadan gelen vapur ve tirenler yeni yeni dilenci kafileleri getirmektedir. Bu acıklı manzara.. bu kötü durum Cumhuriyet hükûmetinin şıarı değildir. Bu meselenin radikal bir surette hallini, yüksek alâkadarlarından bekliyoruz.

11 inci Asırda Bir İngiliz Kıralının Garip Evlenişi

Başı 15 inci sayfada

Harpte, her iki tarafdanda binlerce kişi ölü düştü.. bir netice elde edilemedi.. Nihayet iki tarafın arzusiyle sulh yapılması kararlaştı.

Her iki tarafın elçilerinin iştirakile bir içtima yapıldı ve mukabil şartlar okundu. Normandi dukası Vilyamın koyduğu şart, herkesi derin bir hayrete düşürmüştü: Prenses Matilt ile evlenirse, iki idarenin ebediyen dost olarak geçinmelerini temin edeceğini bahsediyordu.

Herkes birbirine hayretle bakıyor, kulaklarına inanamıyorlardı. Prenses Matiltin babası son derece öfkelenmişti... Kızımla alay mı ediyordu bu adam? Hem dövsün, hem de evlenmek istesin...

Herhalde meseleyi bir defa da kızıyle görüşmek icabediyordu... Şüphesiz o da bu talebi isyanla redecekti.

Fakat, Matilt hiç öyle bir harekette bulunmadı. Bilâkis bu haberi duyduğu vakit yüzü sevinçle kızardı, başını eğerek :

— Normandiya dükasına söyleyiniz, dedi, kendisinin karısı olmağı memnuniyetle kabul ederim.

Babası ilk önce kızı aklını oynattı sandı; fakat genç kız boynuna sarılıp da ciddî söylediğini temin edince, ağzından şu sözler döküldü :

— Aşk, her gün yeni bir marifet icat eden bir hokkabazdır.. Bu da, bugünün numarası !..

**

Birkaç hafta sonra düğünleri yapıldı. Kısa bir zaman sonrada Vilyam Anglo-saksonları mağlup ederek İngiltere kralı oldu. Karısıyle o kadar mesut bir hayat geçirdi ki, onların bu eşsiz saadetleri, garip bir şekilde başlayan kuvvetli aşkları, tarih sayfalarına bile geçti.

Yağmur
Rüzgâr
Soğuk

cildinizi sertleştirip çatlatır. Muhafaza etmek için yüz ve ellerinizi sabah ve akşam muntazaman ve sokağa çıkmadan evel iyice

KREM NİVEA

ile uvunuz. Teniniz yumuşak ve sıhhatlı kalır.

KREM NIVEA

No. 47 *YARIM AY* BİLMECE KUPONU No. 47

ilmece No. 47

T..di. .l. u.l..mı..n.n .ak.. .öt..tir.

Noktaların yerine gereken harfler konunca, eski terbiyecilerimizin çok kullandıkları bir atalarsözümüz çıkacaktır.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye: Duvar saati; İkinciye: Masa saati; 3 - 10 uncuya: Biriyantin; 11 - 30 uncuya: Yüz kuruşluk bir kitap; 31 - 100 üncüye: imli Ayın 1937 senesi duvar takvimi.

---

45 inci bilmecenin doğrusu : (Yarım Ay Şeker Bayramınızı Kutlular) dır.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

5 Gümüş lira : İstanbul Hasköy Hacı vanağa çıkmazı 23 No. evde bayan Şük- Ünsalan.

Biryantin : İstanbul Halıcıoğlu M. Tunç. nbul Kuleli süel lisesi 11/8 957 Sacit al. İstanbul Kız lisesi 1797 Sevim Bıcır- İstanbul Kız Öğretmen Okulu III. B 207 Mutahhara. İstanbul Edebiyat Fa- esi coğrafya No, 197 Turgut. İstanbul ek lisesi sınıf 4 - C No. 1402 Cezmi at. İstanbul Kandilli Kız Lisesi 4/2 No. Fahrünnisa Alpkay. İstanbul Kadıköy badem Esatpaşa sokak Bay Yusuf köşkü niye Turgay. İstanbul Vefa lisesi son sınıf 66 M. Sıtkı.

Yüz kuruşluk kitap : İstanbul Kasım- a Karaman mahallesi No. 171 Ziynet soy. İstanbul Fatih Palabıyık sokak No. 83 rdane Gürel. İstanbul Kız Lisesi Sabahat . İstanbul Beyoğlu Hamalbaşı caddesi ncı yokuşu Zafer apartman Ş.Akatürk. İstan- Kız Lisesi 5/C Sabiha Meral. İstanbul matya Kocamustafapaşa Vidin caddesi No. Süeda Uluç. Ankara Harbiye okulu nci sınıf fen Bl. No. 5227 Necati. İstan- Beyoğlu öğretmen Muazzez Savaşkan. baeski süvari alayı levazım Asteğmeni İhsan. nkara pthalât gümrüğü muhasebe memuru .333 Muammer Bikit. Ankara Emlâk, Eytam nkası fen servisinde Necdet Duru. Ankara cuksarayı caddesinde No. 49 Avni Özgür, nkara As. merkez hastanesinde tedavide M. V. Lv. 6. Ş. de P. asteğmen Ahmet niralp. İzmir Bayraklı sahil sokak No. 22 lkıs Akatürk. İzmir Karantina Duatepe kağı No. 24 Süha Gürsoy. Samsun - Çar- mba tapu işyarının oğlu Ümit Berişpek. msun Doktor Veysi Kıpçak kızı Âsuman pçak. Aydın varidat memur muavini Naci an. Kastamonu posta telgraf memurlarından da Zeki Erkmen. Amasya Nerkis ma- llesinde Samiye Somer.

Elli kuruşluk kitap : Adana Kızılay caddesi İstiklâl ilkokulu karşısında No. 82 Muzaffer. Adana Yenimevsim Akif Çelik elile Habip Renklibulut. Adana simsar bay Hilmi kâtibi Enver Şenler. Tekirdağ Ertuğrul mahallesi, Ay sokak No. 24 Kevser. Tekirdağ telgraf muhabere işyarı Ali Evren. Maraş inhisarlar muhasibi Abdullâh Bayazıt yeğeni A. Saim.Çorum orta okulda şube II-a No. 152 Sabahat. İzmir Kestelli caddesi Karanlı ksokak No. 12 de Tacettin Günç. İzmir San'at okulu sınıf 5 No. 92 Fikri Sünnetçioğlu. İzmir Karataş orta okulunda sınıf - 1 B No. 917 Aydın. İzmir Keçeciler Nesibiye sokak No. 4 Mazhar Kaçar. Balıkesir Savaştepe öğretmeni M. Aytaçoğlu Balıkesir 6 Eylül ilkokulu No. 199 Sedat. İzmit Zafer harp gemisi Erbaş Niyazi Büngen. İstanbul Pertevniyal lisesi sınıf III. A No. 76 Hilmi Nur Önsal. İstanbul Kız lisesi 1809 Perihan. İstanbul Fatih Gelenbevi orta okulu son sınıf No. 392 Halit Uygan. İstanbul Kızıltoprak Bağdat caddesi No. 135 Meziyet Urgün. Afyon yeni hal No. 5 dükânda Ali Yüksel. Afyon Kasablar No. 18 Mustafa Denğer. Karacabey Hamidiye mah. Nail Aksöz kızı Muzaffer Aksöz. Bolu hükûmet civarında Foto B. Emin vasıtasile Mehmet Aksoy. Eskişehir jandarma komutanlığı karşı aralıkta No. 7 Neş'e. Eskişehir Hoşnudiye mahallesi Zükmen sokak No. 22 Zehra. Ankara As. Fb. tüfek işletmesinde desinatör Namık Selkan. Ankara Posta kutusu No. 390 H. Altıok. Samsun Saitbey mahallesi, Demirciler sokak No. 17 Göksel Bakan. Bursa Kız lisesi sınıf 4 No. 126 Seniye Demiroğlu. Bursa Tarım okulu No. 329 Ali Oral. Bursa Yahşibey mahallesi Altıparmak cami sokak No. 12 Nefi Vardar.

Yirmi beş kuruşluk kitap : Bursa Tarım okulu talebesinden M. Kanat. Mersin Fener memuru kızı Müzeyyen. Mersin istasyon katar memuru Ferit Kincal, Mersin Ataçelebi Basımevi sahibi kızı Gülhan. Trabzon Şifa eczanesi Remzi kızı Melâhat. Trabzon Boztepe mahallesi, Neşe kırathanesi müdürü Sami İnceoğlu Hadi İnceoğlu. Konya Babasultan mahallesi No. 24 Ulviye. Konya Serficeli Cemal Kırcan kızı Selma Kırcan. Konya Erkek Ortaokulu 3 - A No 661 H. Gücüyener. İstanbul Nişantaşı Baytarahmetefendi sokak No. 43 Selçuk Kaplan. İstanbul Valikonağı caddesi, Çınar sokak Kök apartman kat 1 Nejat Orkant. Ankara M.M.V. zat işleri sıhhiye şubeşinde eczacı Suat kızı Nermin Yavuzol. Ankara Sanayi caddesi No. 76 Doğan Çolpan. Samsun belediye evlenme memuru kızı Maide Özalp. İzmir Marifet matbaası sahibi bay Fadıl kızı Serir.

On beş kuruşluk bir kitap : Adana Plevne mektebi karşısında No. 166 Barbaros Soyergin. Adana Erkek lisesi sınıf 3 - C No. 740 Halûk. Adana Cezaevi başgardiyanı A. Sipahi kızı Müzeyyen Sipahi. Sivas lise 5-a da 416 Meliha. Sivas Hocaimam mahallesi Pazar sokak No. 2 de Hayriye Sınar. Rize hususî muhasebe tahsil müfettişi oğlu Özdemir Tuğne. Adapazarı Emniyet Bankası tahsildarı Sabri Serim. Gaziantep lisede 602 Hüsnü Zeki. Gaziantep ikinci komiseri Süleyman. Mersin heyeti idare âzası Sezai Harmankaya kızı Furuzan Harmankaya. Mersin Arabacılarbaşı kızı. İnegöl Osmaniye mahallesi İbrahimefendi sokak No. 5 S. Erkmen. Görele Hacı Hasan Karadeniz elile Aylâ Gök.Gelibolu Ortaokul sınıf 2 No.197 Seniha. Kütahya Küçükçarşı bakkal İ.Hakkı elile Sami.

On kuruşluk bir kitap : İzmir Kemeri istasyon anbar memuru Ahmet Sönmez kızı Aysel. Kayseri İstiklâl Okulu öğretmeni Kemal oğlu Özcan. Kayseri İl jandarma komutanının oğlu Hasan Vardar. Mersin Fabrikalar caddesinde kalaycı A. Köktürk. Antalya Ziraat bankası memuru Vedia. Antalya Lisesi 4-B No. 364 Sadık Canay. Antalya Millî Emlâk servisinde İsmail ve Talip. Çanakkale Berk Gemisi Bölükemini T. Güney. Edremit Şekveren H. Suat Demirel. Kastamonu Gazipaşa ilkokulu sınıf 4 No. 89 Nebiye Karakoç.

Yazı direktörü : Emin Refik Uzman ◆ No. 47 ◆ 15 İkincikânun 1937 ◆ Basan : Resimli Ay Basımevi T. L. Ş.

ON SENE GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON,, kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

" TOKALON,, kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON „ kreminin "beyaz,, renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON,, üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON,, kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON,, ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.